

GRAMÁTICA CATALANA

GRAFIA ELEMENTAL

GRAMÀTICA CATALANA

GRAFIA ELEMENTAL

PER

JOSÈP POAL Y JOFRESA

NOTARI

MANRÈSA:

IMPREMTA DE SANT JOSEP

1901

LIBRARY
MAR 9 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

PRÒLECH

Si 'l principal objecte de un idiòma es exteriorisar els pensaments y afectes; si 'l progrés, volent estalviar energias que pugan ser aplicadas á la consecució de un altre fi, proclama el principi de què dèu buscarse sempre el mòdo de conseguir un objecte ab el menor esfòrs possible, s' haurá de convenir que van en còntra del progrés tant els pòbles bilíngües que tenen un idiòma pera parlar y un altre pera escríurer, còm els que tenint una sòla llèngua la escríuen de diferenta manera que la parlan.

En efecte, els indivíduos dels pòbles bilíngües pera tenir complèrt el mèdi de comunicació ab els seus semblants se vèuen obligats á malgastar una part de las sevas energias. Això no hi ha necessitat de demostrarho: está pròu a la vista de tothòm que l' apèndrer dos llèngues del tot diferentas repòrta sempre major treball que l' apèndren una sòla d' ellas.

Pera demostrar que també contrarian el mencionat principi del progrés els pòbles de una sòla llèngua que escríuen de un mòdo y parlan de un altre, no hi ha necessitat de retréurer aquèlls idiòmas que no tenen reglas o que las tenen complicadíssimas sobre cuan se dèu escríurer un signo y cuan un altre dels diferents que pòden representar un mateix sò; en tenim pròu fixantnos en el nòstre pròpi idiòma; ens basta vèurer còm la gramática catalana s' escarrassa donantnos explicacións sobre l' us que haurèm de fer de la *h* y de las diferentas llètras uníssonas que tenim en el abecedari; ens basta fer notar que aquèstas explicacións o reglas, si be es cèrt que en algúns casos tenen un fonament que permèt recordarlas, en altres casos tenen excepcións que l' us ha es-

tablèrt perquè aixís ha tingut a be ferho; en basta vèurer això pera convèncens de que per no escríures el nòstre idiòma tal còm se pronuncia hi han de posar molt mès treball els que vòlen apèndrer de escríurel.

Aquèstas consideracións ens semblarian ja suficients pera defensar que cada pòble dèu tenir una sòla llèngua escrita tal còm se parla, perque ab una llèngua semblant els indivíduos de aquèll pòble apendrian el mòdo complèrt (parlar y escríurer) de comunicar els seus pensaments y afectes sense posarhi de bòn tròs tan treball còm avuy hi pòsan, y las energias estalviadas podrian dedicarlas a la realizació de un altre fi.

Però encare hi ha una altre rahó pera escríurer tal còm se pronuncia. Las reglas consignadas en la part de la gramática que s' anomèna ortografia tenen per objecte conseguir la uniformitat en la escriptura ¿Se conseguèix avuy aquèsta uniformitat? La respòsta la obtindrèm passant revista a la nòstra literatura, ahont veurèm que 'ls uns escríuen ab *a* lo que 'ls altres escríuen ab *e;* que aquèstos escríuen ab *b* lo aquèlls escríuen ab *v;* que escríuen els de aquí ab *h* lo que 'ls de allá escríuen sense tal llètra, etc., etc. ¿Y perquè hi ha aquèsta espècie de anarquia en el nòstre camp literari? Perquè la uniformitat que s' ha volgut obtenir per mèdi de la ortografia no está basada en la naturalèsa; perquè pera conseguir tal uniformitat se ha volgut que tots o casi be tots escribissen de de diferenta manera que pronuncian.

El sistèma de escríurer tal còm se parla ja la vòl la uniformitat en la escriptura, pero la vòl reduida als seus justos límits, al círcol que li es pròpi; la vòl pera los que pronunnuncian de una mateixa manera. Aixís la uniformitat en el escríurer seria sumament fácil; aixís se conseguiria no sòls entre las personas il-lustradas, que avuy tiran cada una pel seu cantó, sinó que 's conseguiria també entre aquèllas personas que may han vist una gramática.

Vèus aquí las rahóns principals que 'ns han induit á publicar el present llibre en que 's propòsa el mòdo de es-

críurer el catalá tal còm se parla: estèm convensuts de que el tenir una lléngua escrita del mòdo que 's pronuncia seria un avèns pera Catalunya, còm ho seria pera tots els pòbles en general.

Allá a la edat mitja els nòstres passats pera escríurer se valian del llatí. A n' els trovadors se dèu la reforma de emplear en la escriptura la mateixa lléngua que 'l pòble parlava. Certament que aquèlls reformadors no consideravan el problèma desde 'l punt de vista nòstre: ells escrigueren en la lléngua romansejada pera evitar que s' esbravessin els seus sentiments traduintlos a un idiòma exòtich.

Mes la reforma dels trovadors quedá malograda. La grafia etimològica, l' us de un mateix signo pera escríurer sòns diferents y el representar un mateix sò per mèdi de diferents signos foren causa de que existissin altra vòlta còm dos lléngua, una pera parlar y un' altre pera escríurer.

Hi ha necessitat dònchs de tornar a empèndrer la reforma, proclamant que no hèm de tenir mes que una lléngua y que aquèsta dèu ser la que parlèm. Però ben penetrats dels entrebanchs ab que haurá de ensopegar reforma tan radical, demanèm el concurs y l' auxili de totas las personas il-lustradas. Que tingan present aquèstas personas dos còsas: que s' hi veuría en ells un egoisme dels pitjors si trobantse al cim de la montanya, si havènt arribat al coneixement y domini del mòdo de escríurer nòstre lléngua, després de passar per las deficièncias e irregularitats de la grafia actual, se neguessin are a senyalar las dresseras que desde allí dalt percibèixen á n' els que volent pujar, els hi preguntan quin es el camí mes drèt y segur; que encare que dèguin ells mateixos estudiar la grafia que pel nòstre idiòma proposèm, aquèst treball dèuen imposársel en be de las generacións futuras. Es clar que pera nosaltres seria mes còmodo continuar ab la grafia que ja sabèm; mes si no emprenguessim la reforma, si a n' als nòstres fills els hi ensenyessim la grafia actual ¿no 's trobarian ells després en el mateix cas en que nosaltres ens trobèm are?

INTRODUCCIÓ

Prescindint del afany de discutirho y cambiarho tot que caracterisa els nòstres dias, afany que tal vegada no es sino un efecte de la crisis que está atravessant la societat actual, perquè las societats, lo mateix que els indivíduos, cuan senten que tot els hi fa mal desitjan cambis de totas mènas, creyent que aquèstos cambis els hi llevarán els mals o cuant mènos els hi farán més passadors; prescindint de això, no pòt negarse que l' hòme, tenint la creència de què marxa cap al progrés, ha de revisar tot sovint els fallos dels seus antecessors. Axís se explica que de cuan en cuan la humanitat completament serèna, sense cap classe de febre, haja posat en tèla de judici els principis de ordre científich o purament humá que còm axiomátichs havian sentat las generacións passadas.

Es cèrt que l' esperit humá en nòstres dias pera recórrer el misteriós camí del progrés que Deu li ha trassat no te encare un mèdi de aumentar la seva velocitat per mòdo tan extraordinari còm els que, grácias a la invenció del vapor y al descubriment de la electricitat, existèixen pera acelerar la traslació dels còssos; però també ho es, al nòstre entèndrer, que el pròpi esperit, còm si estigués subjecte a las lleys de gravetat descubèrtas pel inmortal Galilèo, acelera son moviment a mesura que avènsa en son camí per entremitj de las generacións, sigles y edats; de lo cual ne resulta que avuy per avuy, en l' estat de civilisació ac-

tual, no son necessaris tants anys còm se havian de menester sigles enrera pera experimentar la bondat dels principis y reglas que consideravan indiscutibles els nòstres passats.

Si 's te en compte això; si 's te en compte per altre part que la gramática clássica no va ser establèrta ahir sino ja fa sigles, se haurá de convenir en que no es cap despropòsit afirmar que a la dita gramática li ha arribat la tanda de ser revisada; y còm en tal assumpto no s' ha dit ni 's dirá per are la última paraula, no será per demés que hi afegim el nòstre modest mòdo de pensar.

Molt y de molta importancia es lo que s' ha dit còntra la gramática clássica. Aixís, per exemple, n' hi ha alguns que tròban mal fet que 's digui que hi ha parts de la oració. A judici de aquèstos reformadors deuria dirse que las paraulas en la locució, al igual que las xifras en la aritmètica, tenen dos valors: un absolut y un altre relatiu; que lo expressar el valor relatiu en la locució son funcións a cárrech ordinariament de cèrtas paraulas, però que això no vòl dir que las paraulas que regularment desempènyan una funció, en casos donats no 'n desempènyin un altre diferent, y que las funcións pròpias de una de las anomenadas parts de la oració, en cèrts casos no sigan desempenyadas per un altre òrga de distincta espècie ó classe.

N' hi ha d' altres que hi tròban a faltar a la gramática clássica una espècie de sintaxis comparada. Segóns aquèstos senyors en la part de la gramática destinada a explicarnos las enomenadas parts de la oració deuria explicarsens que las funcións desempenyadas en la locució entre nosaltres per cèrtas partículas o paraulas en altres idiòmas se desempènyan valentse de mèdis distints, ja sigan aquèstos mèdis la juxtaposició, ja la mímica, ja una entonació particular, etc., etc.

Altres autors van encare més enllá: expòsan còm una queixa que la gramática clássica hauria de tenir pera la activa lo què pera la passiva existèix ja; això es, un vèrb auxiliar en el cual s' hi trobessin continguts els accidents o particularitats de mòdo, temps, número y persona; reforma que, dit siga de passada, tal vòlta hauria pogut conseguirse en el nòstre idiòma empleant el vèrb estar seguit del gerundi del vèrb principal de què 's tractés o donantli a n' al nòm que hagués de conjugarse una terminació análoga a la del gerundi. Es cèrt que aquèsta reforma, que hauria permès conjugar tots els nòms (ventatja inmènsa) hauria ocasionat en alguns casos una cèrta pesadès ó monotonia. No hi ha dupte que cuan en pòca estona 's repetís várias vegadas el vèrb auxiliar en els mateixos mòdo, temps, número y persona 's trobaria a faltar la varietat de sòns que en casos semblants proporciona avuy l' expressar dits accidents per mèdi de inflexións afegidas a n' al vèrb principal: las paraulas *escrich*, *menjo*, *crido* encare que estigan molt acostadas no produèixen en el oido el mal efecte que hi produirian *estich escrivint*, *estich*, *menjant*, *estich cridant* ab la repetició del *estich*. Això es cèrt, però tampòch pòt negarse que a las hòras seria mes fácil el manèig o us del idiòma y ¿el ser manejable un instrument—que instrument es el llenguatje respecte del pensar — no dèu preferirse racionalment obrant a las bellèzas ab què l' instrument podria estar adornat?

No ens detindrèm a exposar las altres reformas que s' han projectat en la gramática tradicional ó clássica. No exposarèm tampòch per are totas las idèas que tenim respecte del particular: en aquèst moment ens basta examinar una part de dita gramática, la part que s' anomèna ortografia.

Aquèsta part si estigués á la nòstra ma la transforma-

riam per complèrt. Desde luego li cambiariam el nòm. ¿Pòt en rigor admètres que 's diga ortografia? ¿Per ventura la gramática pòt donar reglas contrarias al escríurer rèctament? ¿Pòt havèrhi reglas gramaticals *heterográficas*? Designis dònchs aquèsta part de la gramática ab el nòm breu y senzill de *grafia*.

En segón llòch diriam que aquèsta part de la gramática es la que 's tròba en estat mes rudimentari. Las paraulas sòlas serian molt pòca còsa devant del podèr casi infinit pera pensar y sentir que te la nòstra ánima. Tal insuficiència de las paraulas ens obliga á buscalshi un complement; per això al enrahonar moltas parts o membres del nòstre còs ab els seus moviments o ab la seva actitut o posició acaban de completar la idèa que bull en nòstra pènsa y pugna pera exteriorisarse. Lo mes important de aquèst complement o lo mes nòble, perquè no está al alcans dels irracionals, son las innumerables inflexións que l'aparato vocal dona a n'als sòns que constituèixen la paraula que 's pronuncia. Aquèstas inflexións pòden ser: la lentitut ó rapidès en la pronunciació, la pausa o cessació de sò entre paraula y paraula y hasta entre els divèrsos sòns de una paraula mateixa, la elevació o el abaixament de la vèu, la fòrsa ab què 's pronuncian una o mes paraulas que enclòuen o representan la idèa mes culminant, etc., etc., perquè per molt que 's digui, creyèm que no están encare ben caracterisadas y definidas totas las modulacións de la vèu que pòden servir pera representar nòstras idèas y afectes, aixís per exemple en la convèrsa, en la declamació y en la oratòria, veyèm devegadas que per indicár un estat de ánim determinat se emplèan, no els crits, no la verdadera elevació de la vèu, sinó la manifestació de què la vèu se voldria y no 's pòt elevar.

De això 'n resulta que si be un idiòma 's compòn de

sòns y de silèncis intercalats entre 'ls sòns, hi ha que mirar en els primers dos cosas: els sòns en sí y els accidents que sòlen acompanyarlos, accidents que son la fòrsa y el mòdo ab que 'l sò es emès y el temps que s' emplèa en la seva emissió.

Els sòns si no s' agrupessin formant paraulas, no tindrian significació o be donarian llòch a moltas equivocacións, perquè las idèas no están representadas pels sòns sinó per las paraulas. Axís *pe ra bo na* podria dir *pera bòna* y també *per aboná;* aixís *car bo nèt* podria dir *carbó nèt* y també *carbonèt.*

Mes pera agruparse els sòns formant paraulas es necessari, cuan la paraula está constituida per dos ó mes sòns, que n' hi haja un de predominat al entorn del cual els demés s' agrupin còm si aquèll fos el seu núcleo. El sò predominant 's pronuncia allavòras mes fòrt que 'ls demés de la mateixa paraula. Vèus aquí l' origen del ictus o accent verbal, que ve a ser el sello ab què aquèlla agrupació de sòns es coneguda en el mon de las idèas. Y tant es axís, tant l' ictus verbal es el sello ab què el grupo de sòns es conegut en el mon de las idèas, que si dit ictus se cambia, si la fòrsa de la pronunciació 's carrèga en un altre sò, alashòras deixa de ser la paraula que avans era pera passar a serne un altre; *óliva* no es cèrtament igual que *oliva.*

L' ictus verbal de què acabèm de parlar no s' ha de confóndrer ab el que podèm anomenar ictus ideográfich, això es, la fòrsa ab què 's pronuncia de vegadas tota una paraula, devegadas tota una frase pera anyadilshi a la seva significació natural un altra significació que requeriria l' emplèo de moltas mes paraulas pera ser posada de manifest. Un diu a un altre: dónam el bastó que pòrtas, y l' altre li diu ab tò natural: te. O be enfadat fent vèurer que li sab molt greu diu: te. No hi ha dupte que aquèst

segón «te» estará accentuat mes fòrt. Si l'enfado arribés al extrem, allavòras encare seria mes fòrta la accentuació de la paraula «te». Si volguessim representar per mèdi de números aquèstos accents podriam dir que en el primer cas no hi ha mes que l' accent verbal, l' accent número hu, diguèm; que en el segón cas hi ha l' accent número dos, l' accent que val dugas vegadas còm l' anterior y que en el cas últim l' accent valdrá, suposèm, sis vegadas còm el verbal, es a dir que hi haurá l' accent número sis. Es clar que en altres hipòtesis podría trobarse encare la paraula «te» ab l' accent número 3, 4 ó 5. En tots aquèstos casos dònchs tindriam l' ictus ideográfich sobreposat al ictus verbal.

Altres vegadas, y será lo mes frecuent, hi haurá una frase compòsta de várias paraulas; la idèa representada per una de aquèstas paraulas tindrá mes importáncia que las demés. Pera marcar aquèsta diferència 's carrèga un accent mes fòrt a la paraula representativa de la idèa predominant. Dònchs dita paraula també tindrá l' ictus ideográfich sobreposat al verbal y resultará aixís que 'l seu accent será còm a dos, três, cuatre, cinch, etc., mentres que será còm a hu el de las altres paraulas.

Els silèncis contribuèixen també cuan están intercalats entre 'ls sòns a la exposició dels nòstres pensaments y afectes. Sapiguda es la diferència de significació que tenia la respòsta del oracul: *redibis non morieris in bello* segóns que 'l silènci ó cessació del sò representat per la coma 's fes avans ó després del *non*.

La lentitut o rapidès en la pronunciació no hi ha dupte que influèixen en la expressió dels nòstres pensaments y afectes. Cuan a un el cridan y contesta ab lentitut: «ja vinch» no hi ha dupte que demòstra el pòch interès que te en anar allá ahont va. Altre còsa molt distincta significaria si

digués sense lentitut y sense prescipitació «ja vinch»; y encare un altre pensament ó afecte revelaria si el «ja vinch» el digués precipitadament.

També els demés accidents del sò que comprenèm baix el nòm genérich *modulacións* influèixen en la expressió dels nòstres pensaments y afectes. Escullèixis una paraula cualsevòl, la mès senzilla; segóns la manera còm siga pronunciada significará idèas diferentas. Dirigintme al autor dels meus días puch dirli «pare» ab tò natural; puch dir el mateix nòm ab tò de súplica o be de reprensió; en el tò de súplica y en el de reprensió pòt havèrhi diferents graus; puch pronunciarla aquèlla paraula pera indicar el dupte que tinch de si una persona es pare o no; puch anyadirli cèrta cantarella pera donar a entèndrer el mal concepte que formo o tinch format de aquèll subjecte còm a pare.... ¿En que consistèix la ironia moltas vegadas sino en expressar per mèdi de las modulacións una idèa o un sentiment oposats als que significarian las mateixas paraulas empleadas sino anessin acompanyadas de aquèllas modulacións?

Ara be ¿qué es lo què las gramáticas han lograt ortografiar còm ellas díuen, de tots els divèrsos accidents del sò que acabèm de mencionar? Quelcòm dels silèncis valentse de la coma, punt y coma, dos punts, punt, punts suspensius y párrafos a part; quelcòm dels tòns empleant els signos de admiració e interrogació, paraulas subrralladas y llètra cursiva o de diferent carácter.... y ja rès mes. Queda per lo tant sense notació gráfica: la rapidès o lentitut en la pronunciació de las paraulas y de las sílabas que en una paraula hi èntran; l' ictus ideográfich y fins els tòns en la inmènsa majoria de casos. Per axò veyèm que en las comèdias y altres òbras de representació escènica, en las novèlas y en general en els escrits ahont hi ha verdader interés en precisar o posar de relleu

las idèas o 'ls sentiments de algun subjecte, l' autor 's tròba obligat a farsirho de advertèncias dient, v. g. «ab tò airat» «ab vèu dolsa» «ab sequedat» etc., etc. Per això moltas vegadas al vèurer escrit un discurs que ha tingut el privilègi de electrisar al auditòri no hi veyèm de bell entuvi tot el mèrit que te. No sabèm compèndrer que lo mes principal ha desaparegut al consignarlo en el paper; no 'ns fèm cárrech de que aquèll escrit sense la vida que li donavan las entonacións del orador es còm la trista calavera de la dòna que ab sa grácia y hermosura s' atrèya las miradas de tothòm.

Els signos destinats a representar tot lo què hi èntra en la escriptura de un idiòma pòden dividirse en dos grupos. Pertenèixen al primer grupo els signos que son indispensables desde 'l primer moment pera escríurer o representar la pronunciació de las paraulas consideradas aisladament atenent sòls el sentit natural de las mateixas. També forman part de aquèll grupo els signos destinats a representar la supressió de sòns o llètras que te llòch en cèrts casos en què deurian pronunciarse juntas dos o mes vocals pertanyents a paraulas diferentas.

En el segón grupo hi trobèm els signos que 's necessitan pera representar la modificació que en el sentit de las paraulas operan ja l' accent o ictus, ja la lentitut o rapidès en la pronunciació, ja la elevació o abaixament de la vèu, ja 'l silènci que precedèix o seguèix a las paraulas, ja en fi, las demés inflexións o modulacións que a la vèu se li donan en el moment de enrahonar. Vèus aquí pera nosaltres el motiu de dividir la grafia en elemental y superior. Grafia elemental será la què expliqui 'ls signos del primer grupo; grafia superior la què tracti de donar idèa dels signos del grupo segón.

Feta aquèsta divisió de la grafia tal vegada, còm con-

secuència de la mateixa, vindria el dividir la gramática de un altre mòdo.

Per deprompte ens sèmbla que hauria de suprimirse la part anomenada prosòdia. Aquèst nòm en son sentit etimològich significa cant y el que parla no canta. Encare que en la llèngua parlada hi haja quelcòm semblant al cant, hèm de confesar que avuy per avuy no tenim signos pera representar aquèsta cantarella; y si mes tart s' inventessin semblants signos haurian de anar comprèsos, còm hèm dit, en la grafia superior.

Luego si 's volgués seguir un mètodo mes práctich, podria dirse que a n' els nòys desprès de ensenyárloshi la grafia elemental, per mèdi de la cual sabrian ja representar las paráulas en son sentit natural, se 'ls hi deuria ensenyar la sintaxis, això es, se 'ls hi deuria dir que en la locució hi èntran dos classes de elements, uns que están entre sí relacionats y uns altres que expressan la relació; que això motiva entre nosaltres la divisió de las paráulas en categorias o parts de la oració, perquè cada una de las categorias o parts de la oració desempenya un ofici diferent en el llenguatje. Se 'ls hi haurian de exposar també als nòys aquí mateix en la sintaxis las variacións y accidents de totas classes de las anomenadas parts de la oració, cuidant de férloshi vèurer que la funció desempenyada entre nosaltres per ditas categorias o parts de la oració en altres idiòmas está desempenyada de un mòdo diferent y que fins dintre del nòstre pròpi idiòma pòt succehir que la relació indicada per paráulas de cèrta categoria la representi altres còps una paráula de categoria distincta, y explicánloshi, per últim, tot allò a que 's redueix avuy la sintaxis, o siga, lo relatiu a la concordáncia, règim y construcció.

De aquèsta manera tindríam que la gramática estaria

dividida en très parts: grafia elemental, sintaxis y grafia superior.

Si no volgués aceptarse aquèsta divisió, per crèurer mes *científich* tractar separadament en una part de la gramática tot lo relatiu al análisis de las categorias de paráulas o parts de la oració, (definició, subdivisió y exámen dels accidents de totas classes de cada una de ellas) a lashòras podria dividirse la gramática en cuatre parts que serian: grafia elemental, analogia o lexiologia, sintaxis y grafia superior.

Però siga de això lo que 's vulga: nosaltres, conforme indica 'l títol que hèm donat al present treball, volèm y devèm ocuparnos no mes que de la grafia elemental.

Y aquèsta part de la gramática que 'ns proposèm estudiar estará dividida en très seccións, a sabèr:

Grafia dels sòns emèsos, ahont s' exposarán las reformas que en el nòstre idiòma haurian de introduirse respecte dels signos que s' emplèan pera representar els sòns pronunciables de las paráulas.

Grafia dels sòns suprimits, ahont serán examinadas las reformas que haurian de ferse en el nòstre idiòma a fi de que 'l lector al trobar sòns concurrents per ser l' un final de paráula y l' altre principi de la dicció següent, sápiga, mercè a signos especials que en son cas veurá escrits, si ha de callarne o no algún d' aquèlls sòns y en la afirmativa quin es el que dèu callar.

Grafia del ictus o accent verbal, en que serán estudiadas las reglas que deurian donarse pera que 'l que llegèix un escrit puga sabèr ab certèsa respecte de cada paráula en quina de las vocals ha de carregar la fòrsa de la pronunciació.

SECCIÓ PRIMERA

Grafia dels sòns emèsos

En aquèsta classe de grafia pòt un idiòma presentar dugas particularitats: 1.ª que s'escrigan signos que no produèixen cap sò en la pronunciació aislada de la paráula, ja siga perquè de sò may n'han representat cap, ja siga perquè 'l que representan, en aquèll cas de què 's tracta deixa de pronunciarse actualment; 2.ª que cèrts signos mudin de sò segóns las circunstancias o que un matèix sò segóns las circunstáncias siga representat per signos diferents. Abdós particularitats dèuen desterrarse acceptant el sistema que nosaltres defensèm de havèrse de escríurer tal còm se pronuncia.

La primera de ditas particularitats es evident que no hi cap dintre del nòstre sistema: es pròu clar que no s'escriu còm se parla, si escrivim els de la província de Barcelona *ferrer, fuster*, pera pronunciar *ferré, fusté*, sense la èrre final, o be escrivim *honor, haver*, pera pronunciar *onor, aver*, lo mateix que si la *h* no hi fos; es pròu clar que no escríuen còm parlan els francèsos cuán havènt escrit *mère, père*, pronuncian *mèr, pèr*, lo mateix que si no existís la *e*, última; es pròu clar que no escríuen còm parlan els inglèsos si desprès de escríurer *have, know*, pronuncian j*av, no*, prescindint de la *e* de la primera paráula y de la *k* de la última.

En cuant a la segona particularitat, per mes que a simple vista sèmbli un altre còsa s' haurá de convenir mirantho be que 'l sistema que proposèm de havèrse de escríurer tal còm se pronuncia rès o casi rès significaria si no exigís que cada sò ha de podèr estar representat sòls per un signo. Pòch impòrta que 'l desgavell en aquèst punt no arribi l' extrem a que arriba en el inglès, en cual idiòma s' han de escríurer diccionaris de pronunciació per la imposibilitat de donar reglas sobre cuán un sò s' haurá de representar per l' un o per l' altre dels diferents signos que pòden representarlo. Encare que pugan donarse reglas d' aquèsta espècie, encare que las reglas sigan senzillas, còm ho es, per exemple, la que dona 'l idiòma castellá pera distingir cuán el sò fòrt de la *c* s' haurá de escríurer ab aquèsta mateixa llètra de cuán s' haura de escríurer ab *qu*, cual regla, deixant a part els pòchs casos en que s' emplèa la *k*, diu que devant de la *a*, de la *o* y de la *u* s' escriga *c* y que s' escriga *qu* devant de la *e* y de la *i*: encare que la regla sobre 'l signo que dèu emplearse pera representar el sò 's fundi en si es o no ictual o fòrta la sílaba, còm succehèix en el nòstre idiòma en que 'l sò de la *u* s' escriu ab aquèsta llètra cuán sobre d' ella 's carrèga la fòrsa de la pronunciació, escrivintse en el cas contrari de vegadas ab *u*, de vegadas ab *o*, sempre vindrèm a parar a un resultat igual. Si fos possible afirmar que ab tot y l' havèrhi dos o mes signos pera representar un mateix sò, pòt subsistir encare 'l sistema de escríurer tal còm se parla, a las hòras podria dirse que s' escríuen tal còm se pronuncian fins aquèllas paráulas cuals signos indican en ellas per excepció sòns que en cap mes llòch o paráula representan; podria dirse, per exemple, que en el mot inglès *colonel* que 's pronuncia *k*eu*rnel* está representat per la *l* o per la *l* seguida de la *o*, si 's vòl, el sò que en tots els demés ca–

sos en aquèll idiòma representa la *r*, y que per lo tant en aquèsta paráula també s' ha observat el sistema de escríurer tal còm se pronuncia.

Y extremant las còsas, encare podria anarse mes enllá, encare podria dirse que en els casos de la particularitat primera mes amunt exposada, o siga cuán s' escríuen signos que no produèixen cap sò en la pronunciació de la paráula, també s' escriu còm se pronuncia; podria dirse que en aquèlls casos el signo inútil y el del sò pronunciable venen a formar els dos junts un altre signo representant del sò de que 's tracta. Podria dirse per exemple que en el nòstre idiòma 'l sò de la *e* fosca te dos signos: el signo *e* que s' emplèa en la majoria dels casos y el signo *er* que s' emplèa en els finals de paráula. Podria dirse igualment que en el catalá 'l sò de la *o* clara te dos signos: el signo *ò* que es el que regularment s' usa y 'l signo *hò* que es el que veyèm usat en *hòme*, *hòra*, etc...

De mòdo que colocats en la pendent devallaríam fins abaix de tot y ens seria impossible fer distinció entre llénguas que s' escríuen tal còm se pronuncian y llénguas que no tenen semblant condició. Si volèm que 's pugui continuar parlant de aquèstas dos classes de llénguas haurèm de dir que pera podèr afirmar que un idiòma s' escriu tal còm se pronuncia es precís que 'ls signos del seu alfabèt siguin cada un representant de sòns diferents dels que 'ls demés signos representan, perquè de aquèsta manera puga cualsevulga, tant sols coneixent aquèlls signos, o sigan las llètras que constituèixen l' abecedari, escríurer corrèctament y de mòdo que tots l' entengan.

Tampòch rès o casi rès significaria el sistema de havèr de escríurer tal còm se parla si un signo pogués representar mes de un sò. Hèm de reconèixer que si lo de representar mes de un sò un sòl signo provingués de inòpia del

abecedari tal vòlta no podríam afirmar que anés aquèst defecte còntra 'l sistema que defensèm. Si trobéssim un pòble que per falta de inventiva hagués de fer servir un mateix signo pera representar diferents sòns podríam dirli que es deficient, que es pòbre 'l seu alfabèt; però no 'ns atreviríam a calificarlo de contraventor al nòstre sistema, no 'ns atreviríam a dirli que escriu de diferent mòdo que pronuncia. Mes el problèma no 's presenta en aquèst estat. Després de donats els primers passos en la escriptura fonètica, han degut tots els pòbles procurar que cap dels sòns del seu idiòma quedés sense signo pròpi y especial, es a dir, sense signo que permetés distingir el sò en cuestió dels demés. Avuy lo que s' observa es que cuán un signo representa dos o mes sòns cada un d' aquèstos mènos un, y de vegadas cada un sènse 'l mènos, te ja 'l seu corresponent signo. Aixís la *c* te dos sòns cada un dels cuals tindria, encare que la *c* no existís, el seu signo corresponent: el sò fòrt el representa la *k* (y prescindim de la *qu* que 'l representa ab las vocals *e i* y de la *q* que 'l representa en cèrts casos devant de las vocals *a o u* segóns els que escríuen un xich anticuat) y el sò suau 'l representan dugas esses y de vegadas una esse sòla (y aquí també prescindim de la *ç* per considerarla igualment anticuada). Aixís també la *s* representa dos sòns: el sonorós cual representació compartèix ab la *z* y el suau cual representació compartèix ab la *c*, ab las dos esses y ab la *ç*. Aixís igualment la *r* te dos sòns, el suau que li es exclusiu y el fòrt que compartèix ab las dos èrres. Ara be ¿què 'n resulta d' això? En resulta l' altre defecte que hèm examinat avàns, el defecte de havèrhi dos o mes signos pera representar un mateix sò, defecte que impidèix sempre, conforme havèm demostrat, podèr dir que un idiòma s' escriu tal cóm se pronuncia. Per consegüent s' ha de convenir tam-

bé que pera podèr afirmar que un idiòma s' escriu tal còm se parla es precís que no hi hagi en son abecedari cap signo representatiu de dos o mes sòns.

Vèus aquí dònchs el doble principi que informará tota aquèsta secció «cada sò estigui representat per un sòl signo y cada signo representi un sòl sò.»

En la formació dels sòns emèsos hi èntran dos elements, las vocals, que son l' element simple y las consonants, que s' anomènan aixís perquè sònan en companyia d' altres, sense qual companyia o auxili no podrian pronunciarse.

Vocals

Els sòns vocals en la llèngua catalana son vuyt: el que donèm a la *a* de *are*; el que te la *e* de la mateixa paráula; el de la *è* de *tèla:* el de la *e* de *rech:* el de la *i;* el de la *o* de *bò;* el de la *o* de *baró;* y el de la *u*.

Aquèstos vuyt sòns els representariam respectivament ab els següents signos: *à a è e i ò o u*, denominant claras las tres vocals *a e o* cuán anessin marcadas ab l' accent grave y donántelshi el nòm de foscas en el cas contrari, cuán no portessin pintat dit accent. Aquèstos vuyt sòns pel mateix ordre en que acabèm de esposarlos, se tròban en la següent frase: *are rès te y vòl rom pur.*

Nòtis que proposèm que s' escrigui sempre ab la *a* sense accent grave, ab la *a* que denominèm fosca, el sò que avuy de vegadas s' escriu ab *a* y de vegadas ab *e*. Per èsser contrari al nòstre principi de que cada sò tinga un sòl signo, es cáusa de perplexitat que s' escrigui: corr*e*, temen, par*e*, camin*a*n, parl*a*n, tri*a*n, don*a*, sent aixís que 's

pronuncian exactament igual las as y las es que hèm subrallat.

Hèm de advertir ademés que pel indicat motiu de que no dèu havèrhi dos o mes signos que representin un mateix sò, s' hauria de emplear la *i* en tots els casos en que s' emplèa la *y*, y escríurer per consegüent: *rei*, *nòi*, molt *i* molt, etc.

Per últim, tenint en compte que cuán se tròba escrita una *o* si no 's carrèga sobre d' ella la fòrsa de la pronunciació, el sò que se li dona es el de la *u*, aquèsta llètra y no la *o* emplearíam en tals casos, escrivint per consegüent: *rumeria*, *cumprava* y no *romeria*, *comprava*.

Expliquèm are 'ls motius que hèm tingut pera representar per mèdi dels signos que quedan exposats els vuyt sòns vocals de la nòstra llèngua. Desde luego podíam havèr dit que 'ls signos *a e o* se emplearian pera representar el sò clar o el sò fosch de tals llètras y que pera representar l' altre sò de las mateixas vocals s' emplearian signos totalment diferents. Llavòras podíam havèr inventat très signos pera representar aquèst altre sò de las vocals *a e o* y si haguéssim volgut aprofitar la *k* y la *q*, sobreras en el nòstre alfabèt, conforme després se veurá, podíam havèrnos limitat a inventar un signo que en unió de las dugas consonants ditas servís pera representar l' altre sò de las vocals *a e o*.

No obstant, aváns de inventar mes signos y aváns de fer servir pera la representació de sòns vocals, signos que fins avuy han sigut consonants, tenint en compte que cualsevulga d' aquèstas dos còsas, per ser novetat tant gròssa, hauria diferenciat massa el nòstre abecedari del de las demés llènguas neollatinas, ens ha semblat mes senzill y mes aceptable representar sempre per *a*, per *e* y per *o* respectivament els sòns clars y els sòns foscos d' aquèstas très vocals, afeginthi, això sí, el mèdi de podèr distingir cuán

el signo representa el sò clar, de cuán representa el sò fosch.

Pera obtenir la distinció dita podíam havèr adoptat el mèdi que alguns seguèixen tractantse de la *e* y de la *o*, el mèdi de pintar sobre las vocals una rallèta pel sò clar y un altre rallèta diferent pel sò fosch. Llavòras si haguéssim adoptat la rallèta inclinada de esquèrra a drèta (accent grave) pel sò clar hauríam agut de emplear la rallèta inclinada de drèta a esquèrra, l' accent agut, pel sò fosch, o al revés, si haguéssim adoptat l' accent grave pel sò fosch, hauríam hagut de emplear l' accent agut pel sò clar. Però una semblant práctica hauria tingut inconvenients. L' accent agut hauria desempenyat alashòras dos oficis, ja que el tal accent, no sòls nosaltres, sino tothòm el fa servir pera índice del ictus verbal (vègis lo que dihèm mes endevant en la tercera y última secció). Aquèsta duplicitat de oficis del accent agut hauria portat cèrtas confosions. Si haguéssim dit que l' accent agut indicava el sò fosch, teníam que pintat aquèst accent sobre una *a* no ictual podria fer créurer que allí s' hi dèu carregar la fòrsa de la pronunciació; escrivint, per exemple, *viná*, *cárril*, *Báldiri* podria donarse llòch a que 's pronunciessin aquèstas paráulas fentlas ictiúltima, plana y esdrújula respectivament. Ademés podria succehir que várias de las vocals de una paráula haguessen de portar l' accent agut: *tábáco*, *Cátáriná*. Y també podria succehir que en una mateixa paráula hi hagués una vocal ab accent grave y una o mes vocals ab accent agut: *pèná*, *cádèná*.

Tractántse de la *e* y de la *o* ja no tindria l' accent agut els inconvenients que acabèm d' explicar perquè aquèstas dos llètras en la nòstra grafia sempre serán ictuals; però podria succehir molt be que 'l fer servir l' accent agut pera indicar que la *e* o la *o* son foscas contribuís a fer olvidar o

a fer compèndrer al revés las reglas donadas pera sabèr cuán s' haurá de pintar y cuán no l' ictus verbal. Aixis al vèurer escrit *régla*, *póma*. ¿no podria succehirli mes facilment que avuy al que no estigués molt fòrt en grafia catalana que, prenent l' acccent agut per índice del ictus, cregués que aquèst dèu pintarse en las planas acabadas en vocal, còm ho son *regla* y *poma*, y que, consecuent ab aquèsta idèa, pintés luego 'l signo del ictus en paráulas tals còm: *casa*, *gosa*, *tino*, etc.?

Si haguéssim dit que 'l accent agut indicaria 'l sò clar podia resultar també l' inconvenient que acabèm de vèurer, l' inconvenient de que pintantse l' accent agut sobre una vocal de sò clar que no dèu portar pintat el signo del ictus, fos això cáusa de crèurer els que no estiguessin ben enterats de gramática, que aquèll signo havia de pintarse en paráulas de la mateixa classe: seria molt fácil que veyent escrit *acabém* se caigués en el error de crèurer que havian de portar pintat el signo del ictus las paráulas agudas o ictiúltimas acabadas en consonant y que seguint aquèsta idea equivocada s' escriguessin luego ab accent agut: *senzill*, *sostingut*, *capital* y demés paráulas semblants.

Per aquèstas rahóns y ademés perquè dèuen buscarse sempre las reglas que estalviin temps y treball del que escriu, hèm prescindit del accent agut adoptant un altre procediment: establim que 'ls signos *a e o* ab accent grave representin un dels sòns y que sense tal accent representin l' altre sò. ¿Per què 'ls signos *a e o* sense accent havíam de considerarlos incapassos de representar cap dels dos sòns?

No s' hi vulgui vèurer en la pregunta que acabèm de fer cap classe de censura a n' algúns autors que 'ns han precehit per havèr establèrt que 's pintin sobre las *es* y sobre las *os* els accents grave y agut pera indicar respectiment els sòns clar y fosch. Aquèstos senyors, no havènt

donat el pas que nosaltres donèm de escríurer el sò fosch de la *a* ab *a* sense rallèta o accent y el sò de la *o* no ictual ab *u*, se tròban ab que cada una de ditas vocals *e. o* pòt representar très sòns diferents, y en tal supòst, encare que fassin còm nosaltres, encare que fassin servir els signos sòls de las llètras sense accent pera representar un dels très sòns, els n' hi quedan dos mes pera cada llètra y pera sabèr cuán aquèsta representa l' un y cuán representa l' altre de aquèlls dos sòns restants se vèuen precisats a pintar l' un y l' altre dels accents. En la apreciabilíssima gramática del Pare Nonell las vocals *e. o* ab accent grave son claras. ab accent agut son foscas y sense accent de cap classe representan la primera el sò de la *a* fosca y la segona el sò de la *u*.

Nosaltres, mes radicals, establim que s' escrigui *u* allí ahont sòna aquèsta vocal, ab lo que quedan reduits a dos els sòns que pòt representar el signo *o*. Luego introduim que el sò fosch de la *a* se representi per *a* y no per *e;* aixís ens ha resultat que la *e* representa un sò mènos y que la *a* representa els mateixos dos que ja representava en els mòdos de escríurer avuy mes generalment seguits. Es a dir que en el nòstre sistema tenim très vocals que pòden representar cada una de ellas dos sòns diferents y aquèstas vocals son *a, e, o*. Tenint cada una de aquèstas vocals no mes que dos sòns, es ja possible establir que l' un de dits sòns el representi la seva vocal respectiva sense accent y que l' altre sò el representi la mateixa vocal cuán vagi ab l' accent grave.

Aixís tenim una grafia complèrta y senzilla dels sòns vocals de la nòstra llèngua: complèrta perquè hi ha signos pera representar tots els sòns dits; senzilla perquè cada un de dits sòns está representat per un sòl y exclusiu signo, ab la particularitat de que 'ls sòns clars de las vocals que

tenen mes de un sò venen indicats tots ells afeginthi a la vocal respectiva un mateix signo, l'accent grave. Si s'adoptés aquèsta grafia ja no hauríam de vèurer còm veyèm avuy en la generalitat dels escrits catalàns, que sense portar pintat accent de cap classe representin dos sòns la *a* y três la *e* y la *o*. En llòch de escríurer còm fan avuy molts *avi*, *vina*, s' escriuria *àvi*, *vina*, indicant l' accent grave o la seva ausència en son cas respectiu si el sò de la *a* dèu ser clar o fosch: en llòch de escríurer còm avuy generalment se fa *Enrich*, *ple*, *crema*, s' escriuria *Anrich*, *plè*, *crema*, representant per mèdi del seu signo corresponent cada un dels três sòns que are 's fan representar a la *e* sense accent; y en comptes de *complir*, *com*, *tropa*, s' escriuria *cumplir*, *còm*, *tropa*, això es, se representaria també pel seu corresponent signo cada un dels três sòns que actualment se fan representar a la *o* sense accent. ¡Cuanta senzillès y claretat ne resultaria de adoptar no mes aquèsta petita reforma!

Ens sèmbla no obstant que a lo de escríurer ab *u* las sílabas no ictuals que avuy s' escríuen ab *o* y a lo de escríurer sempre ab *a* sense accent el sò que anomenèm de la *a* fosca s'hi fará molta oposició. No tenint en compte que sense aquèstas dugas innovacións hauria sigut impossible presentar la grafia dels sòns vocals tan senzilla còm la acabèm de vèurer, tal vegada se 'ns fassi una objecció en nòm de la part de la gramática que se anomèna analogia, en nòm de lo que altres ne diuen morfologia. Tal vegada 's digui que, donada la influència que en el catalá te l' ictus verbal sobre 'l sò ab que dèuen pronunciarse cèrtas vocals, (la *à* la *e* y la *è* cuán deixan de ser ictuals se pronuncia *a* fosca; la *o* y la *ò* cuán deixan de ser ictuals se pronuncian *u*) ja no serán tant fácils las reglas pera la formació dels derivats y compòstos. Si avuy, podria dirse, basta sentar las reglas de que la segona persona del singular del present de indicatiu en els

vèrbs regulars de la primera conjugació 's forma anyadint a n' al radical la terminació *as;* de que la primera persona del singular del pretèrit imperfet de indicatiu en els vèrbs regulars de la segona conjugació 's forma anyadint *ia* a n' al radical; de que 'ls superlatius se forman trayentli a n' al positiu la última vocal y afegintli tot seguit la terminació *íssim*, adoptant aquèsta grafia nòva, tals reglas no bastarian perquè llavòras del infinitiu t*e*mer ne surtiria t*a*mia ahont la *e* del radical s' ha transformat en *a* fosca; del infinitiu p*e*lar ne surtiria tu p*è*las en que la *a* fosca del radical es convertèix en *e* clara; del infinitiu cr*e*mar ne surtiria tu cr*e*mas ahont la *a* fosca del radical s' ha transformat en *e* fosca y de s*à*nta 'n surtiria s*a*ntíssima en que la a primera de clara ha passat a ser fosca.

Aquèsta objecció no te la fòrsa que aparenta. En primer llòch el sistema que avuy se seguèix y en nòm del cual podria fersens la objecció, evita las dificultats sòls en lo que 's referèix a la escriptura, deixantlas en pèu per lo que respecta a la pronunciació. Per això veyèm que en aquèll sistema se seguèix el procediment de advertir en la anomenada ortologia que al trobar en la escriptura la *a* o be la *e* no ictuals s' haurá de pronunciar *a* fosca y que trobant també en la escriptura *o* no ictual s' haurá de pronunciar *u*.

Nosáltres, tenint en compte que en una llèngua lo principal dèu ser la pronunciació, perquè las llènguas existèixen mes pera ser parladas que pera ser escritas, escrivim còm se pronuncia, y las indicadas variacións las introduim en la escriptura. Preferim fer això y luego en la morfologia, o siga en aquèlla secció de la gramática que tracta de las variacións que esperimentan cèrtas parts de la oració, posarhi a tall de advertència general o preliminar que en la formació de las paráulas per derivació o composició, a mes

de las terminacións y prefixes, dèuen tenirse en compte las variacións que pòden esperimentar els sòns del radical per rahó del ictus o accent, y que aquèstas variacións están subjectes a las dos reglas següents: 1.ª la *à* la *e* y la *è* del radical cuán en las paráulas derivadas o compòstas deixan de ser ictuals, cuán sobre de ellas no s' hi carrèga ja la fòrsa de la pronunciació 's transforman en *a* fosca; 2.ª la *o* y la *ò* en idèntichs casos se transforman en *u*.

En segón llòch es digne de notarse que en el sistema que avuy se seguèix respecte del punt que 'ns ocupa, no sòlsament se deixa de escríurer el signo pròpi del sò en que en la paráula derivada o compòsta queda transformat el del radical per la influència del ictus, sino que ni mènos se conserva pels derivats y compòstos la mateixa grafia del radical. Si s' escriu *pèl* segurament que no s' escriurá *pèlut;* si s' escriu *sòl* no s' escriurá *sòlitari*. S' escriurán dits derivats ab *e* y *o* respectivament sense la titlla o rallèta indicadora de que las vocals son claras, donant llòch això a que 's caygui en el error de pronunciar ditas vocals *e o* no còm *a* fosca y *u* sino còm *e* y còm *o* foscas respectivament. Colocats en el terrèno de alterar els signos ¿no valia mes alterarlos de mòdo que 's representés el verdader sò per mèdi del signo pròpi y exclusiu d' aquèst?

Ja sabèm—mes amunt n' hèm parlat—que pera distingir las *es* y las *os* claras de las foscas hi ha qui propòsa que se 'ls hi pinti sempre a n' aquèstas llètras el titllèt: el grave pel sò clar y l' agut pel sò fosch. En tal sistema pera donar a enténdrer la transformació que en la paráula derivada o compòsta ha esperimentat el sò del radical, bastaria no pintar sobre la *e* o sobre la *o* l' accent que sobre aquèlla vocal portava el radical: aixís veyent escrit *pelut* sense cap classe de titlla ja sabríam que dèu pronunciarse còm si estigués escrit ab *a* fosca. Per

consegüent no podríam dir d' aquèst sistema que deixa de senyalar en la escriptura la transformació que en las paráulas derivadas y compòstas han esperimentat els sòns *e* *o* del radical. Però dèu tenirse en compte que la generalitat dels que escríuen en catalá no seguèixen el procediment o práctica de pintar sempre el titllèt sobre la *e* y sobre la *o* tant si el seu sò es clar còm fosch. Ademés en tal procediment quedan sense indicar las transformacións de la *a* clara en *a* fosca; no hi ha mèdi per tant de sabèr sòlsament pels signos que en *santíssima* la primera *a* que en el radical era clara dèu pronunciarse fosca. Per últim, encare que no hi hagués cap d' aquèstas rahóns no creyèm admisible, còm dèyam mes amunt, el procediment de marcar en las vocals de dos sòns un accent pel sò clar y un altre accent pel sò fosch, perquè en la escriptura las reglas que servèixen pera distingir las vocals foscas de las claras, lo mateix que las reglas que tractan de indicar l' ictus verbal, se donan, no sòls pera evitar equivocacións, sinó també pera estalviar, en cuant siga possible, treball y temps a n' al que escriu.

Consonants

Sílabas dirèctas. — Tractantse dels sòns consonants hi ha que distingir entre sílabas directas y sílabas invèrsas. En las sílabas dirèctas trobèm primer el sò de la *b*. Respecte d' aquèst sò hèm de dir que en la nòstra província (la de Barcelona) cap diferència 's fa en cuant a pronunciació entre *b* y *v;* podríam dònchs suprimir per innecessária aquèsta última. Això no vòl dir que las demés províncias catalanas no puguin tenir la *v* en son abecedari si la pronuncian. Pòt ser hi hauria alguna província, la de Tarragona per exemple, que deuria obrar en sentit contrari del nòstre, que deuria trèurer de las becceròlas la *b* per no pronunciarla, per pronunciar sempre en llòch de ella la *v*.

El sò fòrt de la *c*, el sò que te aquèsta llètra devant de las vocals *a o u*, nosaltres voldríam que 'l tingués devant de totas las vocals; aixís escriuríam: *càls*, *calcòm*, *escèrp*, *esceixat*, *tacigrafia*, *còlla*, *arrecona*, *llacuna*. D' aquèst mòdo resultarian sobrers els signos *k* y *q*. Observis que tal còm avuy s' escriu, la *c* te dos sòns: mènos mal si aquèstos sòns li fossin esclusius; el cas es que 'l sò que te devant de las vocals *e*, *i* 'l compartèix ab la esse, ab las dos esses y ab la *c* trencada, v. gr., *silló*, *plassa*, *llança*, y que 'l sò fòrt, el que te devant de las vocals *a o u*, el compartèix ab la *k* (kèpis, kilòmetro); ab *qu*, es a dir, ab la *q* seguida de *u* (Quimèt, estanquer) y fins ab la *q* sola pels que, no volènt evolucionar en aquèst punt, escríuen encare còm els nòstres passats *quant*, *quatre*, *quart*, *quartel*, etc. Hi ha per lo tant una doble infracció del nòstre principi, «cada sò estigui representat per un sòl signo y cada signo representi un sòl sò», ja que un mateix signo (la c) representa dos sòns diferents y cada un de aquèstos sòns está representat nada mènos que per cuatre signos distints. Y prescindim, aquí per considerar bòn xich anticuat semblant mòdo de escríurer, prescindim de un altre inconvenient que evita 'l nòstre sistema, del inconvenient que 's presenta cuán pera aténdrer a la etimologia s' escríuen ab *q* seguida de *u* paráulas en que la *u* dèu percibirse o pronunciarse, casos que resòlen els que aixís escríuen posant dos punts sobre la u: *qüestió*.

Respecte del sò representat en la llèngua castellana pel signo *ch* hèm de dir que tal còm el pronuncian els castellàns es en nòstre idiòma un sò en que hi èntran dos consonants; 's compòn de la *x* y de la *t*, anant aquèsta última al devant, aixís: *fetxa*, dèu escríures tal còm acabèm de ferho y no *fecha*, per mes que d' aquèst últim mòdo ho escrigan el castellàns.

Res tenim que dir dels sòns que en las sílabas dirèctas se representan per las consonants *d* y *f*.

El sò que te la *g* aváns de *a o u* nosaltres li donaríam devant de cualsevulga vocal; aixís escriuríam: *gàna*, *gandul*, *gèrxo*, *hagera*, *gixa*, *gòt*, *gos*, *agut*. Ab aquèsta reforma, no sòls resulta innecessária la *u* després de la *g* pera formar sòns guturals ab la *e* y la *i*, desapareixent aixís l' escríurer un signo (la u) que no 's pronuncia, sino que se evita també l' inconvenient de havèrhi dos signos pera escríurer 'el sòns *je*, *ji*. S' evita igualment l' havèr de pintar la dièresis o crema sobre la *u* en els casos de percibirse o pronunciarse aquèsta llètra estant precehida de *g* y seguida de *e* o *i*, com succehèix en *güelfos*, *argüent*, *argüir*.

La *h* en el nòstre idiòma no representa cap sò y a las escòlas de párvuls la anomènan ja inútil cuán la ensenyan als nòys. Dònchs be, nosaltres, imitantho d' altres llénguas, donaríam a la *h* el sò que te la *j* castellana. Es un sò que a Catalunya no 's presenta gayre sovint, es cèrt; però ab tot pòden havèrhi paráulas ja catalanisadas que hajan conservat aquèst sò del idiòma del cual provenen, còm, per exemple, *ojalá*. Ademés podria servir semblant signo pera representar l' indicat sò en aquèllas paráulas que deguessin transcríures de un idiòma estranger o foraster, ja per no tenir equivalent en nòstra llèngua, ja per tractarse de nòms pròpis; aixís podríam escríurer marcant la pronunciació que en la seva tèrra tenen els nòms J*aén*. J*erez*. G*etafe*. G*ijona*. J*umilla*. J*ovellanos*, H*enry* (J*anrí*). W*hite* (J*uáit*). etc.

Rès hèm de dir de la *j*, d' aquèst signo que te en el idiòma catalá el mateix sò que en el francès. Advertèixis no obstant que 'l nòstre sistema implica també reformas en aquèst punt. Els sòns pròpis de la *j* combinats ab la *e* y la *i* que avuy en cèrtas paráulas s' escríuen ab *g* còm per exemple *gens*, *génere* en la nòstra grafia s' haurian de

escríurer ab *j* ja que la *g* en tots els casos dintre del nòstre sistema es signo del sò gutural y per consegüent si s'escrigués *gens, gènero* aixís ab *g*, deuria llegirse còm si estigués escrit *guens*, *guènero* en la grafia de avuy.

La *k* dèu suprimirse del abecedari si 's diu que la *c* representa 'l sò fòrt devant de totas las vocals.

El sò representat per la *l* rès te de particular. Advertirèm no obstant que escrivint *y*, còm nosaltres escriuríam, pera representar el sò que avuy representa la elle, cuán se trobessin dugas eles seguidas ja se sabria que son dos eles y no una elle; ja nô seria precís separarlas per medi de un guió; 's podria escríurer *carmèllo* en llòch de *carmèl-lo*.

El sò de la elle nosaltres el representaríam per la *y* que no es actualment sinó un duplicat inútil de la *i*. Infringiríam el principi de que cada signo dèu tenir un sòl sò si admetéssim que dos signos al juntarse pòden representar un sò totalment diferent del que cada signo de per sí representa. Dintre de la grafia fonètica, prescindint dels motius que pogué havèrhi en son temps pera introduirho, trobèm tan irracional dir que dos eles seguidas valguin per elle, com proclamar que 's necessita *gu* pera formar ab la *e* y ab la *i* el sò gutural y que pera ferse sentir el sò fòrt de la *c* ab la *e* o ab la *i* en las sílabas dirèctas s' hagi d' escríurer la *q* seguida de una *u* que no 's pronuncia.

Res tenim que dir dels sòns que actualment en las sílabas dirèctas son representats per la *m* y per la *n*.

El sò que avuy 's representa per *ny* el representaríam per *ñ*. Pòt dirse aquí lo que dèyam fa pòch al tractar de la elle. Si la *n* y la *y* tenen cada una 'l seu sò pròpi, no han de servir las dugas juntas pera representar un sò del tot diferent al que cada una de per sí representa. La *ñ* representa en molts casos la *n* doblada de la paráula de origen; aixís veyèm que *dòña*, *añ*, *caña* provenen dels mots llatíns

donna, *anno, canna*. Tal vegada aquèsta transformació que ve a ser una de las alteraciós fonèticas de que ens parla Max Müller en la seva òbra «La ciencia del llenguatje» provendria de que 's topava ab cèrtas dificultats o repugnáncia pera pronunciar dos vegadas seguidas el mateix sò. Transformat el sò, còm per altre banda en el sistema de escríurer abreviat s' indicava ab aquèll senyal posat sobre la *n* que aquèsta llètra devia considerarse repetida, resultá que hi hagué un sò nòu ab el seu corresponent signo. Are be ¿pòt havèrhi algún inconvenient en admètrer pera representar el sò de que tractèm un signo que tant expontaneament va neixer? ¿No es preferible aquèst signo especial a n' el que empleyèm els catalàns que es un compòst de dos signos, cada un dels cuals te un sò totalment distint del que 's tracta de representar? ¿Ha de prevalèixer aquí el desitj de diferenciarnos de una llèngua que admiraríam si no 'ns hagués sigut imposada? ¿Ens ha de ser lícit desconèixer que per afeigidura el nòstre signo *ny* te tots els áyres de un signo aproximat pel estil dels que emplèan els mèstres de llénguas vivas cuán no pòden manifestarli de viva vèu al deixeble la pronunciació de cèrts sòns? ¿Se pòt desconèixer, per exemple, la semblansa que hi ha entre el signo de que parlèm y lo que fan cèrts mèstres de inglés cuán escrivint mètodos pera que pugan els castellàns apèndrer aquèll idiòma sense professor, consignan que la *j* inglèsa 's pronuncia lo mateix que la *dch* en castellá?

La *q* ja hèm dit que la suprimiríam per inútil desde 'l moment que la *c* representa 'l sò fòrt devant també de las vocals *e i*.

El sò que avuy te en mitj de dicció la èrre sòla, el sò que 's percibèix en la paráula *are*, 'l representaríam del mateix mòdo. Pera representar el sò que en la grafia actual en mitj de dicció 's representa per dos èrres, nosaltres em-

pleariam una èrre sòla, però que portés a sobre o be una ratllèta horizontal o be la petita senyal que de la *n* en fa una *ñ*.

No 's pòt admètrer, còm dèyam fa pòch, que reunintse dos signos perdin cada un el sò que li es pròpi pera formarne 'ls dos junts un altre que es del tot diferent. Admetent nòstra reforma, serian inútils las reglas bon xich extranyas: una èrre val per dos al principi de dicció o després de las consonants *l n s;* aixís vindria a ser inútil la recomendació que fa la Academia Espanyola de escríurer ab dos èrres el sò fòrt d' aquèsta llètra cuán en las paráulas compòstas hi comènsa el segón component, recomendació que, dit siga de passada, tan sòls en part es seguida per escritors molt notables, que tot hi escrivint *prorrata*, *contrarrèplica*. escríuen *abrogar*. *subrogar*. etc.; aixís per últim desapareixeria el doble defecte de havèrhi dos signos diferents per un mateix sò y de podèr un sòl signo representar dos sòns diferents. En el nòstre sistema una èrre sòla sempre representaria 'l sò que te la mateixa llètra en la paráula *cèra*, y el sò que trobèm en la paráula *guèrra* sempre seria precís escríurel ab èrre que portés a sobre la ratllèta o senyal mencionadas: escriuríam per tant *r̄as*. *r̄ahó*. *r̄ès*. *r̄ei*. *r̄iu*. *r̄òch*. *r̄os*. *r̄uch*, *Manr̄èsa*, *Celr̄á*. *Isr̄aèl*. *ar̄òs*. *abr̄ogar*, *contrar̄èplica*. *subr̄ogar*, *pror̄ata*, etc.

Hèm adoptat el signo *r̄* escrit aixís ab ratllèta a sobre pera representar el sò fòrt d' aquèsta llètra per la completa analogia que te aquèst cas ab el de la *ñ*. El sò que avuy te la *ñ* nasqué de alterarse la pronunciació de dos enes seguidas; lo mateix creyèm que ha succehit ab el sò de la èrre doble. Al que vulga parlar un pòch depressa li ha de ser impossible pronunciar el sò suau de la èrre després de pronunciat el mateix sò final de la sílaba antecedent de la pròpia paráula. ¿Seria gens fácil pronunciar *ar-ròs*, *ar-rendar*.

er-ror, etc., axís còm ho escrivim o siga ab dos sòns suaus de la èrre seguits? Dònchs be; si pera representar el sò nascut de la reunió de dugas enes ha quedat el signo que indicava que la ene estava repetida, obrant analogament, pera representar el sò nascut de havèrse alterat la pronunciació de las dos èrres seguidas deuríam fer servir també 'l signo que en la escriptura abreviada s' hauria empleat pera indicar que havia deixat de escríures una de ditas dos èrres.

Trobèm en nòstra llèngua 'l sò que s' anomèna de la esse suau, el sò que te aquèsta llètra en las paráulas *sèny sèva suro*. Aquèst sò, idèntich al que te la mateixa llètra en el idiòma castellá, l' escriuríam sempre ab una *s* sòla. No 's deurian escríurer dos esses entremitj de vocals pera obtenirlo; deuria aquí desterrarse, lo mateix que tractantse de la *l* y de la *r*, l' us de dos signos de sò igual pera representar un altre sò diferent.

Ademés pera evitar la duplicitat de signos de un mateix sò, deuria desterrarse del nòstre alfabèt la *ç*, això es, la *c* trencada, que 'ls francèsos anomènan sedil (cédille), y a la *c* se li hauria de trèurer el carácter de representant de la *s* suau que te en cèrts casos, conforme havèm manifestat ja al tractarse de aquèsta llètra.

Trobèm en el catalá 'l sò que se 'n diu de la *s* sonòra, el sò que te aquèsta llètra en la paráula *brisa*. Hauria de representarse per mèdi de la *z* còm ho fan els francèsos.

Axís ab las reformas que proposèm respecte dels sòns de las anomenadas *s* suau y *s* sonòra desaparèixen uns cuants defectes mes de la grafia actual. Aquèstos defectes son: Primer, podèr la *s* representar dos sòns diferents: el suau que 's tròba en *sèva*, *sant*, *sucre* y el sonorós que hi ha en las paráulas *casi*, *Terèsa*, *brisa*. Segón, podèr la *c* esser representativa també de dugas mènas de sòns, del que indica en las paráulas *canó*, *costella* y del que representa

en *cel, cisteller*. Tercer, havèrhi cuatre signos que son c, ç, s, ss pera representar l' anomenat sò de la *s* suau: *ciri, cançó, sèva, massa*. Cuart: havèrhi dos signos *(s z)* pera representar el sò de la anomenada *s* sonora: *brisa, zèro*. ¡Cuantas y cuantas horas de treball s' estalviaria ab aquèstas sòlas reformas el que volgués apèndrer d' escríurer el catalá!

Hèm de confessar la perplexitat en que ens trobávam en aquèst punt. Per una banda volíam separarnos tant pòch còm poguéssim de la grafia castellana, ja que 'l castellá, a part de ser l' idiòma mes generalisat arrèu de Espanya, es el nadiu de un gran número de regións o províncias de la mateixa y ho es sobre tot de una porció de pòbles o Estats de América. Hauríam volgut, dònchs, que la *s* sòla representés el sò suau d' aquèsta llètra y hauríam volgut reservar la *z* pera inclòurerla en el complement del abecedari (vègis mès endevant) còm a representativa del sò que 'ls castelláns indican per mèdi de la mateixa llètra. Mes pera això era precís buscar un signo que representés el sò de la anomenada *s* sonòra. ¿Emplearíam a n' aquèst fi las dugas esses? Alashòras anávam còntra la práctica seguida avuy, que ho fa precisament al revés, que escriu una esse cuán dèu pronunciarse sonòra y dugas cuan s' ha de pronunciar suau. Ademés aquèsta regla hauria sigut contrária al principi de que nosaltres partim, al principi de que tant còm siga possible dèu buscarse en el escríurer la brevetat y la senzillès: la esse sonòra es mes frecuent en el catalá que la suau; luego el signo mes complicat o que requerèix mes temps pera ser escrit, signo que induptablement es aquí 'l format per las dos esses, havia de guardarse pera el sò mènos frecuent, pera el suau. Per últim adoptant aquèlla solució incurríam en el defecte que havèm criticat de juntar dos signos que tenen el seu corresponent sò pera representar un sò que rès te que vèurer ab el que ells representan cada hu de per sí.

Teníam un altre mèdi, el de representar el sò de la anomenada *s* sonòra ab aquèsta mateixa llètra; però portant a sobre una ratllèta, fent aquí lo que havèm fet ab la *r*. Mes per una part tal novetat no podria fundarse còm allí l' hèm fundada en la dificultat que hi ha de pronunciar suau la *r* cuán la sílaba antecedent de la pròpia paráula acaba ab el mateix sò suau d' aquèlla llètra. Aquí en tot cas passaria la còsa al revés; aquí 's diria que, si be en tots els casos en las sílabas acabadas ab *s* aquèsta llètra 's pronuncia sonòra, (vègis mes endevant al tractar de las sílabas invèrsas) no obstant cuán succehèix que la *s* sonòra termina sílaba en mitj de dicció y la sílaba inmediata següent comènsa ab *s* suau, per la dificultat que s' hi tròba en pronunciar seguidas aquèstas dos esses diferentas volguent parlar un xich depressa, las pronuncian algúns totas dugas ab el sò suau, dient, per exemple, *assunció* en llòch de *azsunció*.

Per altra part aquí hi hauria hagut també l' inconvenient de emplear pera 'l sò mes frecuent el signo mes complicat fent servir la *s* ab una ratllèta a sobre pera representar el sò sonorós d' aquèsta llètra.

En vista d' això hèm sentat las reglas que precehèixen, es a dir, que 's representi la *s* suau per una *s* sòla y la sonòra per *z*. D' aquèst mòdo obtenim la ventatja de que el signo del sò suau es el mateix que té la llèngua castellana per igual sò. Y encare que aixís la nòstra *z* tinga un sò distint del que te en castellá, ja es idèntich aquèll sò al que te la pròpia llètra en el francès, llèngua que se sent a parlar y 's parla molt a Catalunya, y si necessitèm en el complement del abecedari un signo pera representar el sò que 'ls castelláns representan per mèdi de la *z*, podèm valèrnos de la c trencada (ç), signo que actualment no es mes que un duplicat de la esse suau tant en el francès còm en el catalá antich o arcáich que algúns usan encare.

Observis que en tot lo que acabèm de dir sobre 'ls sòns suau y sonorós de la esse no introduim altre novetat que la de deixar no mes que un sòl y exclusiu signo pera cada un de aquèstos sòns, puig el sò que els hi assignèm a la *s* y a la *z* ja se 'ls hi dona respectivament en els mòdos de escríurer actuals. Exemples de la *s* ja n' hèm citat; de la *z*, entre 'ls molts que podrian citarse, hi trobèm: *zero*, *senzill*, *quinze*, *zèl*, etc.

Del sò representat per la *t* en las sílabas dirèctes rès hèm de dirne.

En cuant a la *v* ja hèm dit mes amunt que en la província de Barcelona podria suprimirse del abecedari perquè sempre 's pronuncia aquèsta llètra còm si hi hagués escrita una *b*.

La *x* avuy servèix en el catalá pera representar très sòns diferents: el que te en la paráula *xèta;* el de la paráula *exèquias* y el de la paráula *examen*. Li deixaríam no mes que 'l primer: els altres dos per ser sòns de dugas consonants reunidas, els representaríam per mèdi de *c s* y *c z* respectivament, escrivint *ecsèquías* y *eczamen*. Aquí per altre part hi ha una anomalia que deuria desterrarse, l' anomalia d' escríurer en cèrts casos una *i* devant de la *x: reixa*, *peixera*, *feixa*, etc. Cualsevulga que siga 'l motiu d' havèrse introduit semblant mòdo d' escríurer, dèu desterrarse dintre del nòstre sistema de no posar en els escrits lo que no 's percibèix ab l' oido y de emplear un signo especial y exclusiu pera cada sò.

Sílabas invèrsas.—En las sílabas invèrsas son moltas las consonants cual sò pòt confondres ab el d' altres llètras també consonants. Aixís la *b* 's confón al ser pronunciada ab la *p;* la *c* 's confón ab la *g*, y no dihèm que 's confongui ab la *k* y la *q* perquè, a part de que en el nòstre abecedari 's suprimèixen aquèstas dos consonants, tampòch cre-

yèm que hi haji en el catalá paráulas o sílabas que terminin ab semblants llètras. La *d* 's confón ab la *t;* la *f* podria confondres ab la *v* si hi hagués en la nòstra llèngua paráulas o sílabas acabadas ab aquèsta última consonant. La *j* 's confón ab la *x:* costaria molt diferenciar *boj* de *box*. La *m* 's confón ab la *n;* la èrre senzilla 's confondria ab la èrre doble si s' hi trobessin paráulas o sílabas acabadas ab aquèsta última llètra en el nòstre idiòma; y la *s* suau 's confón ab la *s* sonòra y ab la *z*.

Posats en el terrèno en que ens hèm colocat, havènt proclamat el principi de que cada sò dèu ser representat per un sòl signo, haurèm de adoptar aquí al tractar dels sòns que en las sílabas invèrsas pòden avuy estar representats per dos o mes signos el procediment d' escullir de entre dits signos el que sèmbli mes indicat pera representar el sò, rebutjant els demés. Però aquèsta tria, consecuents ab el nòstre principi de que la escriptura dèu limitarse a copiar lo que 's pronuncia, la farèm tenint en compte lo que percebèix l' oido y desentenentnos de etimologias còm també de que s' escrigan ab tal o cual llètra o signo paráulas pertenyents a la mateixa familia pel seu parentiu de derivadas o compòstas.

Per consegüent, nosaltres escriuríam sempre ab *p* el sò de las sílabas invèrsas que actualment s' escriu de vegadas ab *p* y de vegadas ab *b*. En la pronunciació cuán no hi ha cap mes paráula després del sò de que parlèm, no 's distingèix si es una *b* o una *p* lo que 's pronuncia; emperò si a n' aquèst sò final de dicció li seguèix una paráula que comènsi en vocal pòt observarse que alashòras l' expressat sò y la vocal dita se juntan còm si hi hagués una sílaba dirècta formada per la *p:* no sòls pronuncièm *capa casa* de *cap a casa*, sinó que dièm també *que sapella* de *que sab ella*.

Aquí vindrá be observar una particularitat del nòstre idiòma. Cuán en una paráula després de sílaba dirècta s' hi tròba una *b* seguida de *l* y vocal, la *b* generalment se pronuncia dugas vegadas, la una enllassada ab la sílaba dirècta que la precehèix y l' altre ab la *l* y vocal següents, formant ab ellas una sílaba dirècta doble. Nosaltres en semblants casos, consideraríam el sò de la *b* còm compòst de dos diferents y escriuríam cada un d' aquèstos dos sòns ab el seu signo corresponent, es a dir, escriuríam *p* pera representar el primer sò, el que s' enllassa ab la sílaba precedent, perquè, segóns acabèm de vèurer, aixís se hauria d' escríurer el sò que en las sílabas invèrsas avuy s' escriu indistintament ab *b* o ab *p*, y escriuríam *b* pera indicar l' altre sò, el que s' unèix ab la *l* y vocal següents. Escriuríam dònchs: *impossipble*, *dopble*, *deixepble*, etc. Igual procediment seguiríam cuán es la *p* la que 's tròba en el cas que hèm examinat de la *b*. Alashòras també en la pronunciació 's percibèixen dos sòns, el primer que es una *b* o una *p* de la grafia actual enllassat ab la sílaba que 'l precehèix y el segón que es una *b* formant sílaba dirècta doble ab la *l* y vocal següents. Escriuríam dònchs: *copbla* y no *copla*; *tripble* y no *triple*. Aixís al pròpi temps que s' escriu tot lo que 's pronuncia, escrivintho ab signos especials y exclusius, s' evita el que hi haja duptes sobre si s' haurán d' escríurer ab *b* o ab *p* els sòns dobles de que parlèm, sobre si s' haurá de escríurer, per exemple, *copla* o *cobla*, *triple* o *trible* (tinguis en compte que prescindim de etimologias).

N' hi ha que propòsan pera aquèstos casos que se separi la *b* o la *p* de la *l* per mèdi de un guió, que s' escrigui, per exemple, *pob-le*, *cop-la* còm si la *l* hagués deixat de ser líquida. No podèm admètrer semblant solució: en primer llòch perquè, còm hèm dit avánis, en els casos de que 's tracta s' hi senten dos sòns en lo representat per la *b* o per

la *p*, un sò que s' enllassa ab la sílaba anterior y un altre que s' enllassa ab la *l* y vocal següents; luego la *l* no deixa de ser líquida. En segón llòch perquè ab aquèst mòdo de escríurer que 's propòsa s' infringiria el nòstre principi de que cada sò dèu estar representat per un sòl signo, ja que la *b* y la *p* servirian allavòras indistintament pera representar en las sílabas invèrsas el sò que nosaltres proposèm se representi sempre per la *p*.

Nòtis que hèm empleat mes amunt l' adverbi *generalment:* ho hèm fet perquè hi ha algúns casos en que la *b* y la *p* malgrat trobarse entre una sílaba dirècta y una *l* seguida de vocal no presentan la particularitat expressada. Exemples: *sublim, replá, suplicar* y *arreplegar*.

Un' altre particularitat ens presentan cèrtas paráulas que acaban ab el sò de que estèm parlant. De vegadas després de dit sò hi trobèm escrita una *h;* aixís passa en las paráulas *Josèp* y *filosòp* que s' escríuen *Josèph*, *filosòph*. En aquèsta grafia o mòdo de escríurer hi ha un verdader abús dels etimologistas. Els llatins escrivian *Josephus*, es veritat; però pronunciavan aquèst nòm lo mateix que si estigués escrit *Josefus* en el mòdo de escríurer actual, perquè entre ells *ph* equivalia a la *f* dels nòstres dias. Si nosaltres diguéssim *Josèf*, escrivint *ph* després de la *e* incurriríam en un sòl defecte, en el de fer servir dos signos, *f* y *ph*, pera representar un mateix sò. Semblant infracció de las reglas de la grafia no estaria justificada. ¿Per ventura la paráula caritat la escrivim ab *ch* còm escrivian els llatíns la paráula *charitas?* ¿Escrivim ab *t herència* còm hi escrivian els llatins el seu *hœrentia?* ¿Perquè si en aquèstos exemples *caritat, herència* s' ha cregut que 'ls sòns llatíns devian representarse per mèdi dels signos que pera aquèlls sòns tenia ja el catalá, perquè tractantse de la paráula *Josèp* vòl seguirse un altre criteri?

Mes are n'hi ha un altre de defecte en escríurer *Josèph;* el sò final d'aquèsta paráula, que era el de la *f*, l'hèm sustituit pel de la *p*. Havènt cambiat el sò y tenint el sustitut un signo especial en nòstre abecedari ¿estarèm obligats a emplear pera representarlo el signo que 'l llatí tenía pera representar el sò sustituit? De segur que si en aquèll idiòma evolucionant la paráula *Josephus* hagués arribat a pronunciarse la última sílaba tal còm la pronuncièm nosaltres, còm una *p*, de segur que haurian escrit alashòras *Josepus* sense *h*. ¿Hèm de ser dònchs nosaltres mes llatinistas que 'ls mateixos llatíns?

En la paráula *filosòp* es encare mes xocant que 's conservi la *h* final. Aquèsta paráula tenia escritas en el llatí ab *ph* las sílabas 1.ª y 4.ª; s'escrivia *philosophus* perquè 's pronunciava *filosofus*. Si avuy 's pronunciés encare *filosòf*, còm se pronunciava en altre temps, se 'ls hi podria censurar no mes a n'als que escríuen *filosòph* el no havèrse adonat de la sustitució operada en la primera sílaba de dita paráula, del cambi que allí hi ha hagut de la *ph* llatina per la nòstra *f;* se 'ls hi podria censurar tan sòls que admetent la sustitució de la *ph* per la *f* en el sò inicial no la admètin en el sò final; però tal còm avuy pronuncièm *filosòp* hi ha mes culpa en escríurer *h* final. En efecte, en la primera sílaba, que conserva 'l mateix sò del llatí, se admèt la sustitució de la *ph* per *f* y en la sílaba última, cual sò ha cambiat, còm el que hèm vist de la paráula *Josèp*, 's continua escrivint *ph*, donant aixís a n'aquèst signo la representació de un sò que may havia tingut en el mateix llatí. Ens sembla que 'l vèurer sustituit en la primera sílaba *ph* per *f* havia de fer recordar que 'l primer de aquèstos dos signos tenia entre 'ls llatíns el sò de la nòstra *f* y que per lo tant era impròpi ferlo servir pera representar el sò de la nòstra *p*.

El sò que en las sílabas invèrsas a vòltas s' escríu ab *c* y a vòltas ab *g*, nosaltres l' escriuríam sempre ab la primera de ditas llètras. No hi ha dupte que si se atengués a la etimologia y a la manera de formarse 'ls derivats hi hauria paráulas que deurian estar escritas ab *g* final, v. gr., *llech* que ve de *legus: bèch*, ja que 's diu *bègui; gròch* del que 'n surt *gròga; prech* del cual ne derivan *prego, pregá; rech*, radical de *regadora*, etc., etc. Malgrat això cap paráula trobèm en el catalá que acabi en *g*: en llòch de ella s' ha escrit y s' escriu *c*. Dònchs be, nosaltres faríam extensiu aquèst mòdo de escríurer a n' als finals de sílaba en mitj de dicció y aixís escriuríam *dòcma, recne* en llòch de *dògma, regne*, etc.

Hi ha que advertir respecte de la *c* y de la *g* una còsa pel estil de lo que havèm dit de la *b* y de la *p*. També generalment la *c* y la *g* després de sílaba dirècta cuán van seguidas de *l* y vocal sèmbla que 's pronuncian dobles; però si s' examina be, 's veurá que cada una de ditas consonants representa dos sòns, el de la *c* o de la *g* en las sílabas invèrsas segóns la grafia actual y el de la *g* en las sílabas dirèctas. Per las rahóns que havèm exposat al tractar de la particularitat análoga de la *b* y de la *p*, escriuríam el primer de dits sòns ab *c* y el segón ab *g*; escriuríam per lo tant: *Tecgla, miracgle, recgla, sicgle*, etc., y no *Tecla, miracle, regla, sigle*: no admetent per iguals rahóns que las exposadas al tractar de la particularitat de la *b* y de la *p* el mòdo de escríurer: *Tec-la, reg-la*, etc., que algúns propòsan. Nòtis que la particularitat de que tractèm tampòch la presentan la *c* y la *g* en tots els càsos de trobarse entre una sílaba dirècta y una *l* seguida de vocal. Entre els exemples que podrian citarse hi trobèm: *reclam, aglá, proclamar*. Per aquèst motiu havèm usat l' advèrbi *generalment*.

Tractantse de paráulas que acaban ab el sò fòrt de la *c* trobèm que detrás d'aquèsta llètra s'hi escriu una *h*, ab la particularitat de que la *h* detrás de la *c* s' hi escriu sempre, no algunas vegadas tan sòls, còm hèm vist se fa tractantse de la *p* final de dicció. Sèmbla fòra de dupte que aquèsta grafia o mòdo de escríurer prové de havèr admès el catalá el signo *ch*, que els llatíns tenian pera representar el sò fòrt de la *c*. Podria ser que 'ls nòstres antecesors haguessin senzillament volgut tenir pera representar el sò fòrt de la *c* en els finals de paráula un signo distint del que generalment usavan pera representar el mateix sò en las sílabas dirèctas.

Podria ser també que 'l signo *ch* l' haguessin empleat els nòstres passats primerament no mes que en algúns dels casos en que la *c* era final de paráula. Potser repararian que en las sílabas dirèctas la *c* seguida de *e* o *i* no fèya *ke*, *ki* sinó *se*, *si* y alashòras pera evitar que en las sílabas invèrsas, a la *c* precehida de *e* o *i* se li atribuís el mateix sò de la *s* suau pogueren adoptar pera aquèstos casos el signo *ch* dels llatíns que en las sílabas dirèctas represèntava sempre el sò fòrt de la *c*, fos la que fos la vocal de que anés seguit: *charĭtas*, *chĕrubin*, *chirŏgrăphus*, *chorus*, *chuni*. Aixís, dirian ells, ja no podrá dirse que *rech* y *rich*, per exemple, hajan de pronunciarse *res* y *ris*, acabant ab *s* suau, còm hi hauria hagut llòch a pensar escrivint *rec* y *ric*. Si s'adoptés aquèsta última conjectura s' hauria de dir que mes endevant inconscientment, per una espècie de rutina, vingué a escríures també ab *ch* el sò fòrt de la *c* després de las vocals *a o u* que no ho necessitavan, tota vegada que ab aquèstas vocals en las sílabas dirèctas la *c* sòla ja represènta sempre el sò fòrt.

Siga còm siga, dèu desterrarse l'escríurer *ch* al final de las paráulas, fins dintre de la grafia actual, perquè si la

c te ja el sò fòrt en las sílabas dirèctas cuán se enllassa ab las vocals *a o u* ¿pòt havèrhi inconvenient en proclamar que aquèst sò fòrt el tingui en las sílabas invèrsas encare que estigui precehida de *e* o *i*? ¿Se li dona per ventura aixís a la *c* algún sò que ja no tinga? En el nòstre sistema no obstant la supressió de la *h* final hi escau mes, perquè admetentla aquèsta supressió podria dirse que la *c* tan en la sílaba dirècta còm en la invèrsa te sempre 'l sò fòrt cualsevulga que siga la vocal ab que s' enllassi.

El sò que en las sílabas invèrsas se representa de vegadas per *d* y de vegadas per *t* nosaltres el representaríam per la última de aquèstas dugas llètras. Sèmbla aconsellar aquèsta solució el vèurer que cuán el sò a que 'ns referim se junta ab la vocal de la paráula següent sòna còm si hi hagués una sílaba dirècta formada ab la *t: perdut hòme* 's pronuncia *perdutòme* y no *perdudòme*. Ab lo que acabèm de dir, cap innovació 's feria en el mòdo de escríurer actual; també avuy s' escríuen generalment ab *t* els finals de paráula; mes nosaltres, consecuents ab el principi de que lo que s' escriu en els finals de paráula dèu escríures igualment en els finals de sílaba, voldríam que s' escrigués atmètrer, atmirar y no admètrer, admirar etc. Vègis lo que mes endavant dirèm en la secció «grafia dels sòns suprimits» sobre la supressió de la *t* final en cèrtas paráulas.

El sò últim de las paráulas *coix, peix. calaix* y demés semblants l' escriuríam ab *x* sempre, tant si fos final de paráula còm si ho fos de sílaba en mitj de dicció. Regularment aquèst sò, si es final de paráula, s' escriu ab *x* precehida de *i*. Creyèm que dita *i* fou empleada pera advertir que la *x* no tenia en semblants casos ni el sò de *cs* ni el de *cz* (vègis lo aváns dit al tractar de la sílabas dirèctas, respecte dels 3 sòns pera 'ls cuals se fa servir la *x*). Havènt nosaltres despullat a la *x* del carácter de representant dels

dos sòns compòstos que acabèm de citar, ja no hi 'ha necessitat de anteposar la *i*. perquè 'l sò que precehida de aquèsta vocal tenia la *x* l' haurá de tenir sempre sense afegiduras de cap mèna en el nòstre sistema. No dèu confondres el sò que acabèm de vèurer ab un altre que se li assèmbla molt: no es lo mateix cèrtament *boix* que *boig*. D' aquèst últim sò, per entrarhi dugas consonants, ens en ocuparèm mes endevant.

Tractantse del sò que sèmbla de vegadas el de la *m* y de vegadas el de la *n* deuria distingirse entre finals de paráula y finals de sílaba en mitj de dicció. En las primeras be está escríurer *m* cuán s' hi sent aquèsta llètra v. gr., *pam. rahim. som.* En las segonas també escriuríam *m* si s' hi sentís ben marcada, còm succeèix en els casos en que seguèix sílaba que comènsa ab *n* v. gr. *solemne. himne, somni.* (no es això dir que avàns de sílaba dirècta comensada ab *n* no pugui havèrhi un' altra sílaba acabada en igual llètra: *innovar innoblir.* etc. La regla que acostuma darse de escríurer *m* y no *n* aváns de *b* y *p* no 'ns sèmbla tan segura: 'S necessita un oido molt fi pera distingir be en aquèstos casos que hi ha el sò de una *m*. Antes de *m* escriuríam ab *n* el sò de que tractèm: *enmatllevar. inmortal.*

En el catalá no hi ha paráulas ni sílabas que acabin ab el sò de la enomenada èrre doble; las que acabin ab el sò de la èrre senzilla está be escríurerlas ab *r*. Hèm de advertir no obstant que, consecuents ab el principi d' escríurer tal cóm se pronuncia, no escriuríam la *r* final en aquèllas paráulas en que l' us ha deixat cáurer dit sò, còm son: el present de infinitiu de tots els vèrbs y moltíssims nòms, v. gr., *Gaspar*, *fuster. senyor*, etc. S' ha dit que 'ls infinitius conservan la *r* si pòrtan afixat un pronòm o un advèrbi. Ens sèmbla que dèu ferse distincció. Es veritat que conservan la *r* en dits casos els infinitius monossílabs o ictiúltims

còm ho veyèm en *ferho be. ferhi lo que 's puga. parlarli clar;* però si 'ls infinitius no son monossílabs ni ictiúltims no conservan la *r*, al mènos en la pronunciació mes usual y corrent en la nòstra província; aixís veyèm que 's diu *trèureho*, *rèbrehi* y no *trèurerho. rèbrerhi.* Sent de notar que si l' afixat te dos formas, una en sílaba dirècta y un' altre en sílaba invèrsa, (vègis la secció «grafia dels sòns suprimits») pera que puga callarse la *r*. pera que puga estalviarse una sílaba o una articulació, seguint la natural tendència del nòstre idiòma a abreviar, s' emplèa la sílaba invèrsa; per això dièm *vaig pèrdrel, vaig témel* y no *vaig pèrdrerlo, vaig témerlo;* per això pronuncièm *varen pèndrem per en Pere. vaig a convèncet, pel pòble comensava a crèures.* y no *varen péndrerme per en Pere. vaig a convèncerte*; *pel pòble comensava a crèurerse.* Aixís dònchs nosaltres no escriuríam la *r* en el infinitiu sinó cuán aquèst fos monossílab o ictiúltim y portés afixat un pronòm o un advèrbi.

En el catalá no s' hi tròban paráulas acabadas ab el sò de la *s* castellana: evidencia això el vèurer que cuán la paráula acabada ab *s* está seguida de una altre que comènsa en vocal, en la pronunciació se juntan el sò final de la primera y l' inicial de la segona pera formar el sò que en una sílaba dirècta 's representaria per mèdi de la *z*. Aixís *que fas hòme*, *còs o ánima* 's pronuncian *que fazòma. còzu ánima.* Fundantnos en aquèsta rahó 'ls finals de paráula que avuy s' escríuen ab *s* els escriuríam ab *z*. Y faríam mes; hi escriuríam ab z els finals de sílaba en mitj de dicció, perquè en aquèstos casos també 's pronuncia sonòra la *s,* còm se notaria mes clarament deturantse el que llegèix o enrahona allí ahont acaba el sò de que parlèm; allavòras *espardenya.* per exemple, 's pronunciaria *ez-pardenya.* Y no hi ha que fer cas aquí de la dificultat que, per

volèr parlar depressa, tròban algúns en pronunciar una esse suau després de una sonòra, siga al mitj o al final de paráula. Vègis lo dit mes amunt al tractar del sò de la *s* en las sílabas dirèctas.

De lo que acabèm de dir se 'n desprèn que no tenim per acertat lo que algúns fan de escríurer la c trencada (ç) en el final de cèrtas paráulas. Avàns de tot no creyèm que aquèst sò que 's vòl representar per mèdi de la c trencada puga ésser calificat de suau si se atén no mes que a la pronunciaciò y 's prescindèix de la etimologia y dels derivats còm nosaltres ho fèm, segóns mes amunt hèm exposat. Encare que de *avèns* en surti *avensar*, si s' observa be la pronunciació de la paráula avèns, 's veurá que la *s* te el sò sonorós. Dièm *avènzo retrás* cuán trobèm escrit *avèns* o *retrás*. Y encare que no fos aixís tampòch aplaudiríam l' emplèo de la c trencada en el cas dit; en la grafia generalment observada las dugas esses serian preferibles, perquè aixís cuán mènos podria eliminarse un dels vários signos que avuy servèixen pera representar el sò suau de la *s*. En el nòstre sistema seria mes imperiosa aquèsta reforma. Si hi ha de havèr un sòl signo pera representar el mateix sò tant en las sílabas dirèctas còm en las invèrsas, el sò de que tractèm, si existís en els finals de paráula, se hauria de escríurer ab una sòla esse, perquè aquèst es el signo que representa dit sò en las sílabas dirèctas conforme hèm dit en son llòch corresponent.

Avàns de donar per terminada la exposició de las reformas que, al nòstre enténdrer, deurian introduirse en la grafia dels sòns emèsos en las sílabas invèrsas, hèm de fer notar que en aquèsta classe de sílabas es molt comú considerar còm si fossin sòns simples o de una sòla consonant algúns que son el resultat de dos sòns consonants distints. Aquèstos sòns son: el que avuy s' indica per *x* en la pa-

ráula *exèquias*, el que 's representa també per *x* en la paráula *examen* y el que en la paráula *roig* y demés semblants se representa per mèdi de las dos últimas llètras *i* y *g*.

Posèm entre les sílabas invèrsas els dits dos sòns de la *x* perquè de las dugas consonants que indegudament se li fan representar a dita llètra en tals casos, la una s' unèix sempre a la vocal precedent formant ab ella una sílaba invèrsa: en efecte, las paráulas que avans citávam *exequias*, *examen* si 's descompònen en sílabas, resultan *ec-sè-quias*, *ec-za-men*. No obstant, lo que podríam dir aquí de aquèstos dos sòns ja ho havèm dit al tractar de las sílabas dirèctas; ja hèm dit allí que aquèstos dos sòns els hi llevaríam a la *x* y 'ls representaríam per *cs* y *cz* respectivament.

Creyèm que 'l sò de *roig* tal còm generalment s' escriu ab *ig* resulta no mes que un sò aproximat a n' al verdader. Si una *g* y una *i* fan *ji*, una *i* y una *g* farán *ij*: luego aquèsta sílaba invèrsa afegida al *ro* ens dona *ro-ij* degueren dir els inventors de aquèst modo de escríurer. Mes en aquèsta sílaba invèrsa no s' hi sent la *t*, dièm nosaltres, perquè ni la *j* en cap cas, ni la *g* seguida de *e* o *i* 's pronuncian en catalá còm si anés a pronunciarse avans una *t*, a imitació de lo que 's fa ab la *ch* castellana, y es evident que en las paráulas *ròig* y similars s' hi sent una *t*. Per lo tant, conforme el nòstre sistema de escríurer lo que l' oido percibèix, escriuríam *ròtj*, *ensatj*, *putj*, etc. Y acaba de evidenciar que dèu escríures ab *tj* aquèst sò compost el vèurer que si a las paráulas que 'l tenen per final els hi seguèix una paráula que comènsa en vocal, allavoras després de pronunciada la *t* ab el sò vocal que precehèix, la *j* se junta ab la vocal de la paráula següent formant ab ella una sílaba dirècta; aixís veyèm que *ròig y groch*, *puig oriol* se pronuncian respectivament *ròt-ji-gròch*, *put-jo-riòl*.

Si ens fixessim en analogias hauríam de dir que *rotj*

s' ha de escríurer *ròj* perquè els seus derivats s' escríuen *ròja*, *rojench*, etc; mes també seguint igual critèri hauríam de declarar que *Puig* 's dèu escríurer *Putx* perquè en son derivat *putxet* s' hi sent la *x* catalana. ¿Que en resultaria d' això? Una còsa molt estranya, que dos sòns iguals haguessin de escríures de diferenta manera perquè en els seus respectius derivats si senten diferents sòns. ¿No seria això cáurer en un' altre espècie de tirania tal vòlta pitjor que la etimològica? ¿Que li importa a n' el que escriu una paráula que 'ls derivats de ella s' escrigan d' aquèst o d' aquèll mòdo? Lo que ha de mirar, els sòns que en aquèlla paráula hi percibèix l' oído y emplear els signos que 'l idiòma te pera representar aquèlls sòns.

No 's confongui 'l sò de que acabèm de parlar ab el de la *tx:* la diferencia entre *tx* y *tj* se vèu ben clara comparant *fetje* ab *fetxa* y *metje* ab *metxa*.

Abecedari

De tot lo que hèm exposat fins aquí se 'n desprèn que 'l alfabèt de la nòstra província, de la província de Barcelona, 's deuria compòndrer de 27 llètras que son: *à a b c d è e f g h i j l y m n ṅ ñ o o p r r̄ s t u x z.* A continuació de aquèst abecedari podria havèrhi un complement o apèndix del mateix format ab signos que representessin els demés sòns de las principals llénguas del Estat Espanyòl y europèas. Aquèstos signos del complement sempre que 's pogués serian els mateixos empleats pel indiòma foraster o extranger de que 's tractés. Axís els nòys d' estudi cuán vegessin escritas en el idiòma extranger o foraster paráulas en que hi entrés aquèll sò ja coneixerian al mènos el valor dels signos que pera representar dit sò veurian empleats en el escrit, y mes endevant si volguessin apèndrer aquèll

idiòma tindrian ja sapiguts el signos de que 'l mateix idiòma 's val pera representar els seus sòns. Sent tant ventatjós aquèst procediment el seguiríam sempre que fos possible, sempre que no haguéssim de faltar al nòstre principi de que no dèu havèrhi cap signo que tingui mes de un sò. En cas contrari, o siga cuán admetent el signo del idiòma foraster o estranger hagués de resultar en el nòstre alfabèt un signo representant de mes de un sò, allavòras recorreríam al mèdi de inventar signos mes o mènos arbitraris pera representar els sòns de las demés llénguas que en la nòstra no hi èntran. Ab aquèsta segona classe de signos del complement o apèndix del abecedari n' hi hauria pròu també pera que poguessin sabèr el nòys d' estudi el verdader sò que tenen en el idiòma de origen las paráulas forasteras o estrangeras que trobessin escritas en el catalá; no hi hauria sinó que desprès cuán volgués un nòy apèndrer l' idiòma foraster o estranger se li hauria de ensenyar el signo de que aquèll idiòma 's val pera representar el sò que ell ja havia après representat per un dels signos inclòsos en el complement o apèndix del seu pròpi abecedari.

No es còsa de tan pòca importáncia còm se podria crèurer a simple vista el tenir un complement de abecedari format de la manera que acabèm de exposar. Sent un fet el comèrs o comunicaciò entre 'ls pòbles, succehirá ab molta frecuència que un pòble acepti de un altre 'l mòdo de expressar cèrta idèa, ja siga perquè pera ell la idèa es nòva, ja siga perquè te mes fòrsa o mes grácia aquèll mòdo de expressarla que 'l que ell conexia y empleava. Però ¿que es lo que hi va comprès en casos semblants en el mòdo de expressar la idèa? En els idiòmas que tenen la escriptura alfabètica, els signos escrits son representació dels sòns còm aquèstos ho son de las idèas. El pòble que admèt el mòdo de expressar la idèa ¿deurá admètrer no

mes els sòns representatius de la mateixa o deurá aceptar també 'ls signos representants dels sòns? La solució de aquèt problèma es de molt interés pera tots els pòbles, però concretantnos a n' el nòstre ¿no veyèm que avuy es molt frecuent l' emplèo de paráulas estrangeras per persones que parlan el catalá? Siga perquè son mès gráficas, siga perquè son de mòda, lo cèrt es que la convèrsa de mòltas personas instruidas de Catalunya y mès encare si pertenèixen a la alta societat, está plèna de paráulas estrangeras que pugnan pera obtenir carta de naturalèsa en el nòstre idiòma. A part de això, pel afany que tenim de parlar de lo que passa en totas las cinch parts del mon, ens veyèm obligats a citar a cada pas nòms pròpis de personas y de paissos estrangers. Are be ¿còm resoldrèm el problèma indicat? Es cèrt que generalment se resòl adoptant, no sòlsament el sò, sino també 'l signo del pòble foraster o estranger; però també pòt notarse que semblant procehir ha donat uns resultats ben deplorables. ¿No sentim tots els dias a personas que parlan de *Arago* y de *Gambeta* fent planas aquèstas paráulas? De que prové això sino de que han vist escrits els nòms del insigne acadèmich y del cèlebre polítich francèsos en la grafia de la nació vehina? ¿Tenen culpa del tot els que pronuncian còm si fossin paráulas planas aquèstos nòms si vèuen que no pòrtan pintat l' accent? ¿Es obligació seva estar enterats de que 'ls francèsos no pintan may l' ictus perquè carrègan sempre la fòrsa de la pronunciació en la última sílaba? ¿No seria millor que nosaltres al escríurer aquèlls nòms els accentuéssim, empleant la nòstra grafia, ja que son paráulas ictiúltimas o agudas acabadas en vocal?

Qui 's vulgui convèncer de lo qu' estèm dient que 's fixi en el mòdo còm pronuncian la major part dels nòstres conciutadáns moltas paráulas estrangeras, v. gr., *intervíu*

y *mitín*, que ells, llegintlas escritas en grafia inglèsa y creyent que han de pronunciarse ab totas las llètras, tal còm están escritas, las pronuncian dient: *interview*, *meeting*. ¿No es públich y notori un cas en que no son ja personas pòch instruidas sinó tots els catalâns, mes encare, tots els espanyols, els que estrafán y desfiguran un nòm estranger? Ens referim a la paráula *Paúl;* aquèst nòm, còm sabrán els nòstres lectors, ve del francès *Paul* que 's pronuncia *Pòl*. No obstant, pera representar el sò vocal de aquèsta paráula, malgrat tenir nosaltres un signo pròpi, la *o*, empleárem irreflexivament *au*, el signo dels francèsos. El vulgo, que no sab el francès, pronunciá Sant Vicèns de *Paúl* y la pronunciació del vulgo prevalesqué a la dels sabis. Aixís resulta que no hèm copiat el sò de aquèlla paráula estrangera sino el signo, y si ens sent pronunciar un francès el nòm del seu sant venerable 's quedará sense entendrens.

Aquèstos resultats, el fer que 's pronunciin nòms y paráulas estrangeras de diferenta manera que en la seva tèrra son pronunciats; això, que es senyal de pòca cultura, ens diu ben clarament que la práctica fins avuy mes generalment seguida, que la solució donada al problèma mes amunt plantejat dèu rectificarse. Pera conseguir que el major número possible de personas pronunciin las paráulas y nòms estrangers o forasters tal còm son pronunciats en la tèrra de origen, es precís que se seguèixi la práctica de escríurer aquèlls nòms y aquèllas paráulas en la grafia de la nòstra tèrra; mes pera fer això es indispensable tenir el complement de abecedari en una forma igual o parescuda a la que nosaltres proposèm.

Per altre part ab dit complement s'evitaria que una vegada netejat el nòstre abecedari dels signos impròpis, duplicats e inútils que avuy te, no n'arreplagués altres de la mateixa mèna, perquè, hèm de dirho, a la práctica de

escríurer en grafia estrangera, a la práctica de escríurer etimològicament 's dèu el signo impròpi de la *ph* empleat, còm hèm vist en las paráulas *Josèph* y *filosòph;* a n' aquèsta práctica 's dèu que pera representar el sò fòrt de la *c*, malgrat tenir ja nosaltres còm signo natural d' aquèst sò la mateixa *c*, s' emplèin o s' hajan empleat la *ch*, còm ho veyèm en *charitat*, la *q* sòla, còm ho veyèm en *quantitat* y *quart*, la *q* seguida de *u*, còm ho veyèm en *que* y la *k*, còm ho veyèm en *kiosco* y *kempis;* de lo cual ne resulta que hi haja la friolera de cinch signos pera representar un mateix sò; a n' aquèsta práctica 's dèu finalment el que s' escriguin ab *h*, perquè en el llatí del cual provenen hi estavan escritas, *home*, *honest* y tantas altres paráulas còm podríam citar: vègis dònchs si es de importáncia o no el tenir un complement o apèndix del abecedari.

Objeccións

Las reformas que deixèm exposadas en la present secció, aquèstas reformas que pòden resumirse o están inspiradas, conforme acabèm de dir, en el propòsit de fer una bòna escombrada dels signos impròpis e inútils del abecedari tant si la inutilitat prové de la falta de representació de sò còm si prové de que la representació ostentada pertenèix ja llegítimament a un altre signo que la dèu tenir ab exclusió dels demés, aquèstas reformas, no hèm de fernos ilusións, haurán de ser combatudas, y perquè ho veyèm aixís, volèm adelantarnos a desfer algunas de las objeccións que segurament intentarian presentarnos els nòstres impugnadors.

Els primers que veyèm venir en còntra del nòstre sistema son els partidaris de las formas etimològicas. Aquèstos senyors, sense tenir en compte que la etimologia ha

tingut ja que cedir en moltíssims casos—aixís, segóns declara la pròpia Acadèmia de la lléngua espanyola, ja no 's dèu escríurer avuy en aquèll idiòma *quanto*, *chimera*, *systema*, còm aváns s' escrivia—alegarán en còntra nòstre dos rahóns. Dirán en primer llòch que la grafia etimològica servèix pera que pugan diferenciarse aquèllas paráulas que tenen una pronunciació exactament igual. En segón llòch dirán que ab dita grafia 's dona a conèixer millor el verdader sentit o significat de las paráulas.

Veyam si es de molt pès la primera de ditas ventatjas. Es clar que en la escriptura alfabètica, sent el sò la representació de la idèa y el signo la representació del sò, si fos possible, lo mes senzill seria que hi hagués un sò o compòst de sons, això es, una paráula especial pera cada idèa, còm nosaltres proposèm que hi haja un signo pròpi y exclusiu pera cada un dels diversos sòns que en el idiòma hi entran; mes en això no hi ha que pensarhi. Per ser infinit el número de las idèas, sent limitadas las facultats del hòme pera inventar y retenir luego en sa memória la infinitat de mots de un sòl significat que serian menester, es precís que existèixi la homonímia, o siga, el que una mateixa paráula tinga diferentas accepcións, que un mateix mot representi diferentas idèas. Els nòstres impugnadors dirian que la seva grafia, la etimològica, disminuèix el número de homònims, que *cent* ja no 's confont ab *sent*, per exemple. Corrent, això es veritat; però encare que en el nòstre idiòma 's presentés, que no s' hi presenta, ab tanta frecuència còm en el castellá, això de podèr distingir per la grafia dos idèas que están representadas pel mateix sò o conjunt de sòns, perquè els castelláns tenen entre aquèsta classe de paráulas: *hora* y *ora*, *hojear* y *ojear*, *hasta* y *asta*, y moltíssimas mes que nosaltres no las tenim; encare que en el catalá 's poguessin distingir còm en el inglès per mèdi

de la grafia tres idèas que están representadas per un mateix conjunt de sòns, còm ho veyèm en el sò *rait* que significa *escríurer, rahó* o *rito*, segóns que estiga escrit *write, right* o *rite* y en el sò *bin* que significa *cofre, sigut* o *cistell*, segóns que estiga escrit *bin, been* o *binn;* encare dièm que en el catalá hi hagués tot això, el número de idèas que per tal mèdi deixessin de ser homònimas hauria de ser insignificant comparat ab el número de las que continuarian sentho. Ademés, aixís la distinció s' obté en el llenguatje escrit tan sòls, no en el parlat, que es ahont convindria mes obtenirla, y ¿una ventatja tan migrada ha de fer que 's consignin en la escriptura signos sense valor fonètich y que un mateix sò puga ser representat per dos o mes signos?

En llòch de aquèstas distincións tan sutils que al cap y a la fi no son mes que destorbs pera escríurer, preferiríam emplear un altre mèdi pera precisar en un escrit la accepció en que 's dèu pèndrer una paráula homònima: exposar en el Diccionari oficial o acadèmich per ordre, còm ja avuy 's fa, aquèstas accepcións, escríurer al damunt de cada una de ellas números correlatius y luego en els escrits servirse de aquèstos números pera indicar el significat que vòl donarse a la paráula. Però si 's mira be, ni això cal, perquè el sentit de la oració declarará en cada cas la accepció en que la paráula está empleada.

Hèm dit que en còntra de la nòstra grafia fonètica els defensors de la etimològica tal vòlta aleguin que ab la seva grafia 's lògra que el que escriu conègui millor el sentit verdader de las paráulas que emplèa. Sobre això hi hauria molt que dir: en primer llòch en molts casos el significat de la paráula ha cambiat, ja no es el que tenia en el idiòma de origen. En segón llòch la major part dels que escríuen etimològicament no saben la rahó de tal mòdo de escríurer, no saben, per exemple, molts que escríuen *ex-*

traordinari ab *x* que aquèst mot ve de las paráulas llatinas extra (fòra) y ordĭnārĭus (ordinari). Però prescindimne de tot això; suposèm que es veritat que la grafia etimològica contribuèix a que 's conègui el verdader significat de las paráulas. ¿Justifica tal resultat la exigència de havèr de escríurer etimològicament? ¿Es absolutament necessária aquèsta grafia pera que el que escriu sápiga el verdader sentit de las paráulas que emplèa? ¿No pòt havèrlo après aquèst sentit ab la sòla práctica, o siga parlant y sentint parlar l' idiòma? ¿Ha sostingut ni sosté ningú que pera ser un bon palèta hajan de tenirse els coneixements de un arquitècto? Es un absurdo que a n'al que vòl apèndrer d'escríurer no mes, ab el pretext de que las formas etimològicas li farán apèndrer el verdader sentit de las paráulas l' obliguin a escríurer llètras inútils, llètras que no representan cap sò, y li omplin el cap de reglas sobre cuán haürá de emplear l'un y cuán haurá d' emplear l'altre dels diferents signos que pera representar un mateix sò se li han ensenyat. ¿Que 's diria si ab el pretext de que havíam de recordar que els primers experiments de utilitat sobre la fòrsa expansiva del vapor varen ser fets ab la cèlebre marmita de Papin, s' obliguès a construir las actuals locomotoras portant al devant quelcòm semblant a n' aquèlla marmita, tal còm ho fèya 'l francès Cugnot l' any 1770 en el cotxe de la seva invenció?

No es que siguèm contraris dels estudis etimològichs; ben al revés, els voldríam ab major extensió de la que avuy tenen. El nòstre desitj fora vèurer exposada la primera forma ab que aparaguè cada una de las paráulas avuy existents y las formas divèrsas que de aquèlla primitiva se 'n derivaren ab els significats corresponents a cada una de ellas. Hi veyèm en cada paráula per una part la forma, el conjunt de sòns que la constituèixen y per

l'altre la idèa, el significat que representa; la idèa y la forma han vingut a contrèurer una espècie de matrimòni: voldríam, per consegüent, vèurer exposats, no sòls el fet de havèrse casat la forma y l'idèa, sino també la rahó del casament y la del divòrsi en son cas, perquè també succehèix que una paráula dèixa de tenir el significat que aváns tenia; y això ho voldríam vèurer respecte de cada una de las diferentas accepcións que la paráula tingués o hagués tingut. Voldríam mes encare: tenint en compte que hi ha frases fetas y que aquèstas han de tenir també 'l seu origen, voldríam vèurer explicat el motiu de havèrse format ab la accepció que tenen; aixís voldríam vèurer treballs en que s'exposés la rahó de havèrse format ab la significació que tenen, frases còm: *fer l'òrni*, *trèurer foch pels caixals*, *trèurer fabas de òlla*, *per Santa Llúcia un pas de pussa*, y tantas y tantíssimas mes de que está plèna la nòstre llèngua... Però tot això no s'ha de obligar que ho aprèngui el que no mes vòl apèndrer de escríurer: tot això dèu ensenyarse per separat, còm per separat 's pòsan y s'ensenyan, per exemple, l'ofici de fuster y la história del art de treballar la fusta.

Es possible que 's defensi la actual grafia dels sòns emèsos alegant que si s'admetés la que nosaltres proposèm, o siga la rigorosament fonètica, no hi hauria estabilitat en l'idiòma. Pòca fòrsa tindria semblant argument. Observis aváns de tot que no proclamèm en aquèst punt la anarquia, això es, que cada cual escriga segóns la seva pronunciació. El que per defectes del aparato vocal o per lo que siga, pronuncii malament las paráulas, no está facultat pera escríurer tal còm ell pronuncia. La pronunciació que dèu ser atesa es la de la majoria il-lustrada; lo matèix que avuy 's fa y s'ha fet sempre. ¿Per ventura la majoria il-lustrada no ha sortit ab la seva totas las vegadas que ha

volgut cambiar la pronunciació de alguna paráula? ¿De ahont prové sinó que 's pronuncii y s'escrigui *fiambre* en llòch de *friambe*?

Un altre argument de mes fòrsa, al mènos en la apariència, veyèm venir còntra 'l nòstre sistema, l'argument de que anèm còntra la unitat de la llèngua, de que ataquèm la integritat idiomal. Se 'ns dirá: «Ab el vòstre sistema veniu a establir dintre del catalá, cuant mènos, tants dialèctes còm províncias te Catalunya; aplicant el vòstre sistema tindrèm cuatre mènas de llènguatje catalá: el de la província de Barcelona, el de la província de Girona, el de la província de Lléyda y el de la província de Tarragona. Axís, dònchs, aumenteu las dificultats del estudi del catalá?»

Pòch a pòch. Es precís aquí no deixarnos arrastrar per aquèix afany que hi ha de uniformarho tot, que una còsa es el desitj y un altre la realitat. Nosaltres be ho voldríam que en el mon no hi hagués mes que un sòl idiòma. ¡Que fácil seria llavòras la comunicació ab tots els nòstres semblants! Però, ¿es possible la realisació de un desitj tal? Prescindint de las entonacións, que no entran en el nòstre treball, ¡cuánta diferència no hi ha en la sòla emissió dels sòns entre Andalusia y cualsevulga de las Castellas! ¿No 'ns parlan els francèsos de la diferenta pronunciació que hi ha entre molts dels seus departaments? Els irlandèsos y els escocèsos pronuncian l'inglès còm els fills de Inglatèrra? ¿Aquèstos mateixos no presentan moltas diferèncias de pronunciació segóns el Comptat a que perteneixen?

Siga que 'l clima engèndri 'l temparament del hòme, siga que las rassas busquin el clima mes apropiat a n'el seu temperament, còm las ayguas buscan sempre 'l seu nivell, lo cèrt es que las condicións topográficas del llòch en que viu un pòble no sòls influèixen de un mòdo ex-

traordinari en la pronunciació dels sòns de que 'l llenguatje de aquèll pòble 's compòn, sino que originan ademés diferències en el mòdo de construir las frases y períodos y diferències en els giros de la locució. Dònchs be, ab això n'hi ha pròu pera podèr afirmar que es completament impossible que tota la gent del mon parlin la mateixa llèngua, perquè, encare que Deu fes el miracle de que tots els habitants del glòbo aprenguessin aquèll idiòma, prompte cada comarca hi introduiria las sevas modificacións y aumentantse ab el temps aquèstas, vindríam a parar altre vòlta al estat actual, vindríam a parar en que 'ls idiòmas o dialectes, o modos de pronunciar podrian contarse pel número de comarcas o regións.

Are be, si còm un resultat de aquèsta gran lley de que el clima y demés condicións topográficas influèixen en la pronunciació dels idiòmas, tenim a Catalunya cuatre províncias, cada una ab el seu mòdo especial de pronunciar, ¿seria just dir que 'l nòstre sistema de la grafia fonètica engèndre fet semblant? Lo que fa 'l nòstre sistema es reconèixer y respectar aquèll fet que tròba existent. El nòstre sistema, reconeixent la divèrsa pronunciació de cada una de las províncias que parlan el catalá y concedintli a cada província que escrigui tal còm parla, ve a defensar la autonomia de ditas províncias en el mòdo de escríurer, ve a proclamar el regionalisme ortográfich.

Succehèix aquí lo que passa en els ordres econòmich, administratiu y polítich. Las diferèncias entre unas y altres regións tocant a dits ordres hi son. Si tractant de ocultar aquèstas diferèncias, se exten pel damunt una capa de uniformitat, ¿'s conseguèix per ventura cambiar la naturalèsa de las còsas?

¡Tant de bò que al mènos en tot el territòri en que 's parla un mateix idiòma no hi hagués mes que una sòla

pronunciació!; però si aquèsta uniformitat no existèix ¿de qué servirá lo empenyarnos en simularla? A mes de que simulantla, hauríam de donar la preferència a una de las divèrsas pronunciacións, sacrificant las demés. ¿Quina rahó podria alegarse pera obrar de un mòdo semblant dintre del nòstre sistema? No podria dirse que 's dèu seguir en la escriptura la pronunciació de la província o comarca que mes fidèl s'hagués mantingut a la etimologia. ¿Quina rahó hi hauria dònchs? ¿La del mes fort o del major número? Ens sèmbla que una tal rahó—donèmli aquèst nòm—cap fill de la nòstra tèrra gosaria invocarla. Pera ferho hauria de estar faltat no sòls del esperit de justicia sinó també de memória: impossible seria que cap compatrici nòstre alegués semblant rahó si recordava que tot Catalunya ha sigut y es víctima de aquèsta mateixa classe de tirania per la cual estèm obligats no ja a escríurer el nòstre pròpi idiòma de diferenta manera que 'l pronuncièm sinó lo que es molt pitjor, a parlar y escríurer una lléngua que no es la nòstra tractantse de determinats actes en que podria y deuria usarse 'l catalá.

En lo de que 'l nòstre sistema aumenta las dificultats del estudi del idiòma, no hi estèm tampòch conformes. Segurament que no 's tindrá la pretensió de que las dificultats hajan de aumentar pel natural del pais que 's propòsi apèndrer d' escríurer, perquè es evident que seguint el nòstre sistema, cualsevulga catalá apendria d' escríurer el seu propi idiòma tal còm se parla en la regió ahont ha nascut ab moltíssim mènos esfòrs que avuy. Y si aquèll subjecte volgués apèndrer d'escríurer el catalá de las altres regións, bastaria que aprengués de parlarlo y això no li seria gens difícil: ho conseguiria estudiant las reglas que en cuant a las diferèncias de pronunciació deurian allavòras ésser consignadas en tot Diccionari que volgués ser

general de Catalunya, sent de advertir que fins no aprenent el mòdo de parlar de las províncias catalanas diferentas de la seva, també el subjecte indicat seria comprès pels habitants de aquèllas províncias cuan els hi escrigués, y vice-versa ell compendria els escrits que 'ls altres li enviessin, còm passa avuy ab la pronunciació. ¿Per ventura deixèm de compèndrer al fill de Lléyda que viu a Barcelona pronunciant *e* allí ahont nosaltres pronunciè m *a* fosca, dient, v. gr., *parè* en llòch de *pàra*? Y al revés ¿no 'ns entenen els de Lléyda si anèm allí y pronunciè m las paráulas ab la indicada diferència?

Podria ser que descartant el cas de que acabèm de parlar 's digués que 'l nòstre sistema aumenta las dificultats de apèndrer el catalá pel estranger. Tinguis en compte que 'l nòstre sistema no altera 'l mòdo de pronunciar el catalá que hi haja en cada una de las comarcas o províncias que 'l parlan. Luego no hèm de ocuparnos de las dificultats que *parlant* pòt trobar l' estranger pera ferse compèndrer en las regións que parlin un catalá diferent del que ell parla, ni tampòch de las que pòden presentarse en el cas contrari de parlar els naturals de aquèst Principat a un estranger que ha après un catalá de pronunciació diferenta del que parlan ells. Eliminats aquèstos casos pòden presentarse: el de un estranger que vulgui comunicarse ab nosaltres per mèdi de escrits en catalá y el de que volguéssim nosaltres pel mateix mèdi comunicarnos ab un estranger. En el primer cas es aplicable la rahó que hèm exposat al tractar de un catalá que per escrit vòl ferse entèndrer dels habitants de altres regións catalanas. L' estranger encare que escrigui el catalá de la província de Lléyda, será comprès facilment pels habitants de la província de Barcelona y al revés encare que escrigui el catalá de Barcelona, l' entendrán sense dificultat els habitants de la província de Lléyda.

Si son els cataláns els que 's dirigèixen al estranger, no dominant aquèst còm dominèm nosaltres la lléngua catalana, es fácil que 'l pertorbi llegir catalá de la província de Lléyda si ell ha après el de la província de Barcelona. Això es cèrt, però també ho es que la inmènsa majoria de cataláns que volguessin avuy escríurer en nòstre idiòma no sabrian ferho còm ordenan las gramáticas mes en bòga, que serán aquèllas en que l' estranger haurá après el catalá, mentres que si 's seguís el nòstre sistema de escríurer tal còm se pronuncia, tot catalá que hagués frecuentat las escòlas primarias sabria escríurer en son pròpi idiòma. Llavòras si l' estranger, valentse dels diccionaris generals, hagués après las pòcas particularitats referents a la pronunciació que 's presentan en cada una de las províncias catalanas, compendria perfectament els escrits de cualsevòl catalá.

Pòt presentarse un altre cas, que no passarèm per alt perquè no 's crègui que volèm amagar rès de lo que podria objectarse al nòstre sistema. Podrá succehir que dos estrangers tractin de comunicarse per mèdi del catalá, ja siga per escrit, ja siga de paráula. Cuán vulguin comunicarse per escrit (del altre cas no ens en hèm de ocupar perquè 'l nòstre sistema no altera la pronunciació) si cada un de ells ha après la grafia de província diferenta no es tant fácil que se entenguin, perquè, còm ja indicávam mes amunt, l' estranger regularment no dominará pròu el catalá pera compèndrer al primer còp d' ull lo que s' ha volgut significar ab una paráula que vèu escrita de diferenta manera que ell la escriu. Aquèst cas hi ha que confesar que será molt raro, si es que may arriba a presentarse. No es el nòstre idiòma segurament dels que están destinats a adoptarse còm a mèdi de comunicació universal. No hi ha, per consegüent, probabilitats de que dos estrangers l' aprèn-

guin al objecte de entendres per mèdi de ell, còm avuy dia succehèix ab l' inglès y 'l francès; però fins en el cas de ser possible o probable que dos estrangers aprenguessin el catalá còm a mèdi de comunicació entre ells, fins en aquèst cas no titubejaríam en sostenir la nòstra opinió. ¿Havíam de sacrificar en aras dels estrangers la inmènsa ventatja de escríurer tal còm se pronuncia? ¿No tindrian per altre banda aquèstos estrangers el mèdi de acudir a n' als diccionaris generals de Catalunya de que avàns hèm parlat, mercè als cuals se podrian enténdrer perfectament encare que l' un hagués estudiat el catalá de la província de Lléyda y l' altre hagués estudiat el de alguna de las demés províncias del Principat?

Y no sòls no aumenta el nòstre sistema las dificultats que puga havèrhi en apèndrer un idiòma sinó que passa tot lo contrari: las disminuèix considerablement. Els gobèrns de las naciòns europèas s' han parlat de vegadas pera introduir entre las naciòns per ells representadas la uniformitat respecte de algunas còsas, per exemple, de las hòras del dia, dels pèsos y midas, de la monèda, etc. Que tractin dits gobèrns de introduir en els seus respectius regnes lo escríurer tal còm se pronuncia, posantse de acort respecte el mòdo de expressar els sòns comúns a tots els idiòmas europèus, procurant que aquèstos sòns sigan representats a tot arrèu per un mateix y exclusiu signo; que fassin per manera que cada nació tinga el seu corresponent apèndix de abecedari y ben prompte veurèm els resultats. Els gobèrns deurian compèndrer que si la uniformitat de la monèda, dels pèsos y midas y de las hòras facilita las relacións internacionals, mes encare las facilitaria un convèni pel estil del que dièm. Sense tardar veuríam que 'ls que 's dedican a apèndrer llénguas vivas, si avuy arriban a poseirne três o cuatre, ab el mateix esfòrs ne poseirian sèt

o vuyt, perquè alashòras no tindrian que fer el treball doble de apèndrer de cada paráula el significat y la pronunciació per un costat y la grafia pel altre, còm avuy tenen que ferho tractantse de cèrts idiòmas.

SECCIÓ SEGONA

Grafia dels sòns suprimits

En totas las llénguas hi trobèm que l' us, jutje suprèm en la matèria, tractantse de cèrtas paráulas ha elidit o suprimit algúns sòns o llètras, ja perquè axís ho exigia la armonia o cadència agradable del conjunt, ja perquè 'l sò suprimit venia a ser un destorb pera la pronunciació rápida y característica del pòble que parla aquèll idiòma. De aquí provenen las afèresis, sinèresis y apòcopes que veyèm exposadas en els diccionaris etimològichs al fer la história de las paráulas. Però no son aquèstas supressións las de que 'ns volèm ocupar. El nostre objecte es parlar de aquèllas altres supressións que tenen llòch no en paráulas aisladas sinó entre mitj de las entitats elocutivas anomenadas frases o períodos. En efecte, còm al parlar, els mots 's pronuncian els uns després dels altres, podrá succehir que juntantse el sò final de una paráula ab l' inicial de la dicció següent, vingan a formarse altre vòlta aquèllas combinacións de sòns que, per tenirhi repugnáncia l' idiòma, han motivat las sinèresis, afèresis y apòcopes de que are mateix parlávam. En tals casos la combinació que deuria resultar 's presenta modificada; algún dels sòns concurrents deixa de pronunciarse.

Pera que pugan ser mès ben comprèsas las expli-
cións que haurèm de donar sobre aquèst punt dirèm des
are que marcarèm la supressió de una concurrent, cu
las dos sigan iguals, ab un apòstrof en el llòch en que
havia de escríurer la llètra suprimida, y que en el cas co
trari, o siga cuán els sòns concurrents no son iguals,
escriurèm tots dos, però sobre del que no dèu pronuncia-
se hi marcarèm el signo que s' emplèa en els escrits llati
pera indicar que una síIaba dèu ferse breu.

Els sòns concurrents per ser l' un final de paráula
l' altra comensament de la dicció que seguèix, de vegad
serán consonants, de vegadas vocals. En el primer c
sigan diferents, sigan iguals dits sòns, 's pronuncian abd
sense supressió v. g. e*n P*ere, e*l m*arit, á ca*n N*ofre, á *el*
*L*eandro, va*l l*a pena.

En el segón cas hi ha que distingir si 'ls sòns conc-
rrents son iguals o no. Si ho son, sent ictuals els dós, n
se 'n suprimirá cap; sent ictual no més un, se suprimi
l' altre, y no sent ictuals, ni l' un ni l' altre, se suprimirá l' u
tim dels dos.

Cuán no son iguals els sòns concurrents no hi ha su
pressió, a mènos que una de las vocals siga la *a* fosca, e
cual cas aquèsta 's calla, vaji al devant, vaji al detrás d
altre sò concurrent.

En las reglas que acabèm de sentar se supòsa que n
hi ha páusa o repòs entre las vocals concurrents: si la páu
sa hi fos, no tindria llòch la supressió.

A fi de que ditas reglas pugan comprobarse posèm
continuació exemples de tota classe de concurrència de vo
cals comensant per la *a* clara y acabant per la *u*; en cual
exemples las elissións, las vocals que al parlar deixan d
pronunciarse van marcadas en els casos corresponents pe
mèdi dels signos que hèm dit emplearíam, per mèdi de

apòstrof y del signo índice de brevetat en els escrits llatíns.

A clara *(à)*: el nòy puj*â* (1) *à*l y gròs; baix*â* *e*l riu molt gròs; el fuster compr*â* *è*ynas; ho pint*â* *e*ll tot sòl; baix*â* *y* puj*â* cent còps; pag*â* *i*nmediàtament; trenc*â* òllas y plàts; ell pròu busc*â* *o*ssos y lleóns; gast*â* unsas; llens*â* humitat.

A fosca *(a)*: puj*a* *à*ltre còp; compr*a* 'nimals; pòrt*a* èynas; ho pint*a* *e*ll tot sòl; bàix*a* *y* puja; pàg*a* *i*nmediàtament; trènc*a* òllas; càss*a* ossos y lleóns; gàst*a* *u*nsas; llèns*a* h*u*mitat.

E clara *(è)*: pl*è* àltra còp; el frè *e*l detenia; ser*ê* hèu vingut; el fr*è* *e*ra d' òr; ser*ê* *y* confiat; ser*ê* *i*ntervingué en el conflicte; ser*é* *ò*rga de aquèll partit; el t*è* *o*mpla el vàs; pl*è* *o* no plè; t*è* *o*rdinàri.

E fosca *(e)*; tingu*é* àlas; prengu*é* *e*l plàt; tingu*é* *è*ynas; digu*é* *e*ra l' enviàt; vingu*é* *y* digu*é*; vingu*é* *i*nmediàtament, tingu*é* *ò*llas; t*e* h*o*nra de sòbres; visqu*é* *o*rdenàdament; tingu*é* *u*na enrabiàda.

I dèbil: pèrd*i* *à*ltre vòlta; no pèrd*i* *a*quèlla jòya; pòrt*i* *è*ynas; digu*i* *e*ll lo que vulgui; ho còbr' *í*ntegro; surt*i* 'nmediàtament; compr*i* *ò*llas; fàss*i* *o*mbra; pòrt*i* *u*na gallèda; que no llèns*i* h*u*mitat.

I fòrta: sent*í* *à*ltre còp; sent*í* *e*l tiro; cull*í* *è*uras; s*i* *e*ra un bòig; surt*í* 'nmediàtament; recull*í* *í*ntegro 'l capitàl; ompl*í* *ò*llas; sent*í* *o*ssos que venian; fug*í* un llàdre; cam*í* h*u*mit.

O clara *(ò)*: aix*ò* *à*ltre vegàda; aix*ò* *e*l pèrt; aix*ò* h*è*m dit; aix*ò* *e*ra; aix*ò* *y* molt mes; all*ò* *i*nspiràva; aix*ò* *ò*sca las èynas; aix*ò* h*o*nra; aix*ò* *ó* rès, all*ò* *o*mplia la càsa.

O fosca *(o)*: el bar*ó* *à*ltre còp; el bar*ó* *el* cridàva; lo

(1) El circumflèxo val pels dos accents grave y agut (vègis lo que dirèm al últim de la secció 3.ª)

que n*o* hèm vist mày; el pend*ó* *e*ra blànch; bar*ó* *y* marquès; bar*ó* *i*gnocent; no era âygua sin*ó* *ò*li; el bar*ó* h*o*nra la festa; el pend*ó* h*o* diu; el miny*ó* *o*mplia 'l cànti.

U dèbil: pèrd*o* *à*ltre còp; pèrd*o* *å*nimals; pòrt*o* *è*ynas; l' àm*o* *e*ra rich; l' àm*o* *y* la mestrèssa; surt*o* *i*nmediàtament; pèrd*o* hòras; guàny*o* h*o*nra y profit; llèns' *u*nsas; l' am*o* 'mplia 'l calàix.

U fòrta: t*u* àltre còp; t*u* *ĕ*l pèrts; a ning*ú* h*è*m dit que vinguéssim; t*u* *e*ts l' herèu; t*u* *y* jo; t*u* *i*mprovisas; t*u* *ò*bras còm vòls, t*u* h*o*nras la festa; ning*ú* h*o* sabia; per t*u* 'mplia el cànti.

Hèm sentat las reglas que precehèixen en cuant a la supressió de sòns concurrents sortintnos fins a cèrt punt del nòstre objecte, que devia cenyirse a tractar el mòdo de representar els sòns suprimits. No obstant, ens ha semblat que sentant las reglas precedents, el lector havia de adonarse mes fácilment de la importáncia que te en el nòstre idiòma aquèsta part de la grafia elemental, y que axís també li facilitávam el ferse cárrech de lo què haurèm de dir en cuant a la deficiència de las prácticas que avuy se seguèixen respecte de aquèst punt.

Cuán succehèix lo de callarse en la pronunciació algúns sòns finals o inicials de paráula, perquè l' idiòma te repugnáncia á la combinació que formaria el sò suprimit ab l' altre concurrent de la paráula contígua, pòden seguirse cuatre sistemas: primer, escríurer totas las paráulas senceras sense posalshi cap senyal que indiqui lo que s' haurá de suprimir de la pronunciació; segón, deixar de escríurer lo que no 's pronuncia, pero escrivint unidas las dos paráulas cual contacte motiva la supressió; tercer, suprimir en la escriptura lo que no 's pronuncia, escrivint la paráula mutilada per separat, però sense fer cap senyal que indiqui

la supressió; cuart, escríurer per separat la paráula mutilada, posanthi un senyal que indiqui la supressió.

El primer sistema no 'l podríam admètrer per ser contrari al nòstre principi de havérse de escríurer tal còm se pronuncia.

El sistema segón ens faria retrocedir al temps dels grechs, cuán s' escrivian las unas paráulas detrás de las altres sense deixar cap claro o blanch que pogués servir pera indicar que hi havia allí várias paráulas; ab la agravant, en el nòstre cas, de que una de las paráulas estaria desfigurada per la supressió de alguna de las sevas llètras y no seria per lo mateix tant fácil el reconèixerla al primer còp de vista. Ademés aquèst sistema tindria l' inconvenient de que en frases còm *búscal blau*, no permeteria distingir cuán se tractés de un article, de cuán se tractés de un pronòm. Avuy, senyalantse la supressió y admetentse, còm generalment s' admèt, que 'ls pronòms pòden afixarse al vèrb y els articles no, ja sabèm que en la frase *búscal blau* hi ha un pronòm; que aquèlla frase per lo tant significa buscan un cualsevòl (dels objectes de que 's tracti) però que siga blau; perquè si 'l pensament fos buscar un objecte determinat que es blau, tenint l' article pèr ofici determinar o individualisar els objectes, s' emplearia aquí, y allavòras, còm els articles no s' afixan, s' hauria de escríurer separat ab l' apòstrof que marqués la mutilació; s' escriuria *busca 'l blau*.

El tercer sistema, hém de dir la veritat, es el que rigurosament es desprèn del nòstre principi de escríurer tal còm se pronuncia; però ha de tenirse en compte que a las hòras 's faria molt difícil la lectura sobre tot pels que no haguessin nascut en la nòstra tèrra. Las paráulas mutiladas, per mes que estiguessin escritas per separat, no seria tant fácil reconèixerlas al primer còp de vista. Això es lo

que 'ns ha fet adoptar el cuart y últim del sistemas mes amunt indicats.

Seguint el sistema que proposèm, hi haurá una mica mes de treball pera 'l que escriu; però ab aixó s' estalviará a n' el que desprès ho llegèixi, sobre tot si aquèst es estranger o foraster, un treball que seria cent vegadas mes gran. A fi de que 'l treball del que escriu fos el mènos possible, hèm adoptat l' apòstrof, signo fácil de fer y ja acostumat, pera el cas en que 'ls sòns concurrents siguin iguals. Pel cas de ser diferents dits sòns, podíam havèr adoptat una rallèta horizontal; mes allavòras teníam que un mateix signo, aquèsta rallèta, desempenyava dos oficis, servia pera senyalar que la *r* es fòrta y s' empleava per indicar que no dèu pronunciarse la llètra que 'l te a sobre. Adoptant, còm ho hèm fet, el signo que servèix avuy pera indicar en els escrits llatíns que han de ser breus las sílabas, s' evita l' inconvenient dit de la duplicitat de oficis de un mateix signo: per altre part aquèst signo que adoptèm, no es gayre mes costós de fer que una rallèta horizontal.

Actualment en el nòstre idiòma no s' hi vèu respecte de la grafia dels sòns suprimits, cap mira sistemática. No hi ha més que dos prácticas: la una suprimèix el sò vocal dels monossílabs *me*, *ne*, *se*, *te*, *el*, *em*, *en*, *es*, *et*, *els*, *ens*, *de*, *que* y *la*, y escriu separadament lo que queda de la paráula mutilada, però sense cap senyal que indiqui la mutilació. Es el tercer sistema que mes amunt indicávam sino que, y aquí está el seu defecte principal, en llòch de aplicarse a tots els casos de elissió per concurrència de vocals de paráulas diferentas, s' aplica no més a n' els monossílabs expressats, es a dir, que comprèn un número insignificant dels infinits casos de supressió que per dita cáusa pòden presentarse.

La altre práctica, que es la més seguida, consistèix en

marcar per mèdi del apòstrof els sòns suprimits tambè no més cuán se tracta dels referits monossílabs *el, em, en, es, et, me, ne, se, te, els, ens, de, que* y *la*. Te aquèsta práctica dos defectes principals. En primer llòch fa còm l' altre, ha vist no mes que una part del problèma: si senyala la supressió tractantse dels monossílabs dits, deixa de senyalarla en els demés casos, per exemple: *carå u creu, vinå 'qui; vinå ùre.* En segón llòch en els pòchs casos en que marca la supressió la senyala malament algunas vegadas pel motiu de no havèr vist més que aquèstos casos. En efecte; supòsa que 'l sò suprimit será sempre la vocal dels repetits monossílabs: aixó no ho suposaria si abarcant el problèma en tota la seva integritat hagués buscat, còm ho hèm fet nosaltres, el sentar una regla general pera tots els casos que 's poguessin presentar. Adoptant la nòstra regla de que concorrent dos sòns iguals no ictuals, el suprimit será el segón, escriuria: *me 'stima, te 'splico* y no *m' estima, t' esplico*.

Vistas aquèstas prácticas, podèm dir quelcòm mes del sistema que nosaltres proposèm pera sustituirlas, quelcòm sobre cuestións que 's referèixen o podrian referirse al nòstre sistema.

En primer llòch hèm de donar explicacións sobre l' article definit masculí singular. Sòl dirse que aquèst article no te mes que dos formas: *el* y *lo*, que en la nòstra grafia haurian d' escríures *al* y *lu* respectivament. Si això fos cèrt podria dirsens que cuán l' expressat article acompanya un nòm que comènsa en vocal, o be te llòch una supressiò sense concurrèneia de vocals, o be 's calla un sò o llètra que nosaltres hèm dit que may se callava. En efecte, suposèm que 's tracta de la paráula *animal* precehida del article definit. Aquèsta frase 's pronuncia *lanimal*. Si l' article era *el* hèm suprimit o callat la *e* del article que no

era concurrent de cap grupo de vocals; si era *lo* (*lu* en nòstra grafia) hèm callat una *u* devant de *a* fosca y això seria contrari a lo que havèm vist en els exemples posats mes amunt *perdo animal* y *tu al perts*. Els que creguessin que lo elidit en la frase citada es la *e* de la forma *el*, podrian dirnos que dèu escríures aquèlla frase: *'l animal*, aixís portant al devant l'apòstrof, perquè aquèst ha de pintarse allí ahont la supressió ha tingut llòch. Els que creguessin que lo suprimit en la repetida frase es la *o* de la forma *lo*, fins adoptant la nòstra grafia dels sòns suprimits dirian que dèu escríures *lu animal*.

No estèm conformes ni ab la una ni ab l'altre d'aquèstas dos maneras de escríurer la frase *lanimal*. Nosaltres la escriuríam *la 'nimal*. Y ho faríam aixís perquè creyèm que existèix una tercera forma del article definit masculí singular, la forma *le*, metátesis de *el*: forma que en la nòstra grafia hauria d' escríures *la*, això es, ab *a* sense l'accent perquè 'l sò que s'hi percebèix es el de una *a* fosca, el matèix sò de la forma *el* de la cual deriva. Sent *la* l'article, la frase tota sencera seria *la animal*, y còm en el cas de havèrhi dos as foscas seguidas la que dèu callarse es la segona, per això escriuríam *la 'nimal*.

Dihèm que en la frase repetida l'article es *le* (en la nòstra grafia *la*) per una metátesis de *el*. En efecte, sent en la nòstra llèngua, segóns diu el Pare Norell, tan antígua la forma *el*, còm la forma *lo*, pòt molt be suposarse que aixís còm seguint la natural tendència dels habitants de la nòstra tèrra a abreviar tot lo possible en el llenguatje, se introduiren *em*, *en*, *es*, *et*, formas metatesiadas dels pronòms *me*, *ne*, *se*, *te*, ab igual fi, seguint la tendència indicada, va introduirse *le*, forma metatesiada de *el*, pels casos de comensar en vocal el nòm que seguia al article. Aixís els hi resultava als nòstres passats que podian pronunciar

mes rapidament el conjunt del article y del nòm, perquè podian suprimir en la pronunciació la vocal del primer, apoyant la seva consonant en el sò vocal en que comensava 'l nòm que li seguia. Es del tot complèrta la analogia entre aquèst cas y el de *tu em dius*, per exemple, entre aquèst cas y els que motivaren las metátesis de *me*, *ne*, *se*, *te*: sòls hi ha una diferència y es que tractantse dels dits pronòms, la forma primitiva era una sílaba dirècta y la metatesiada ho fou invèrsa, mentres que tractantse del article de que parlèm, vingué a succehir lo contrari, la forma primitiva era una sílaba invèrsa *(el)* y la metatesiada fou sílaba dirècta *(le)*.

No hèm de dir si la introducció del *le* fou feta de còp y vòlta o si pera arribarhi foren precisos més o mènos rodèig; aquèstas investigacións, dificilíssimas a tot serho per no usarse en aquèlls temps el mòdo de escríurer tal còm se parlava, son pròpias de la etimologia. A nosaltres ens basta el convenciment moral de que els nòstres passats pels casos de comensar el nòm en vocal introduiren l'article *le*, forma metatesiada de *el*; convenciment que resulta de lo que havèm exposat, això es, de la natural tendència de la nòstra llèngua a la brevetat y de la semblansa que aquèst cas te ab els que motivaren la introducció de las formas *em*, *en*, *es*, *et*.

Y are anèm a la escriptura, que es lo que ens interèssa. Introduida la forma metatesiada de *el*, tenim que en llòch de escríures *el animal* s' hauria pogut escríurer *le animal*, y tenim també que, deixant de consignarse en la escriptura el signo del sò o llètra pera la supressió del cual s' havia introduit la nòva forma, degueren escríurer *lanimal*, tota vegada que s' escrivia en aquèlls temps sense senyalar las supressións. Però es clar, en tal supòst, que si els nòstres passats haguessin tingut l' apòstrof haurian escrit *l' animal*:

es clar igualment que si aquèlls antichs catalàns haguessin adoptat, còm ho fèm nosaltres, el signo *a* sense accent pera representar el sò vocal de las dos formas *el* y *le*, haurian vist que en la frase *le animal* la vocal del article y la vocal primera del nòm tenian idèntichs no sòls el sò sinò també el signo gràfich; y es clar, per últim, que alashòras, si haguessin volgut sistematisar la grafia dels sòns suprimits, si s' haguesin fet càrrech de que cuán hi ha dos sòns iguals no ictuals lo natural y lògich es dir que deixi de pronunciarse el segón, perquè la supressió 's funda en la necessitat de evitar que 's repetèixi un mateix sò y lògicament pensant no pòt considerarse que 'l sò que va devant siga una repetició del que va després, no haventse aquèst pronunciat encare; si els nòstres antecessors haguessin pensat axís es clar, dièm, que haurian vist que el cas proposat no hi havia cap rahó pera diferenciarlo dels demès y haurian per lo mateix escrit còm ho fèm nosaltres *la 'nimal* en llòch de *l' animal* o *lanimal*.

Un reparo podria ferse a la explicació que acabèm de donar. Podria dirse que axís en la grafia que proposèm, l' article definit masculí singular cuán es la sílaba dirècta derivada de la forma *el* se confón ab l' article femení singular també definit, y còm las mateixas formas de dits articles servèixen pera representar els pronòms de tercera persona del singular de abdós gèneros, pòden de aquèsta manera presentarse frases anfibològicas, per exemple: *la stima* (a ella) y *la 'stima* (a ell). No li donèm gayre importància a n'aquèsta possibilitat de confusió. Els inglèssos tenen l' article *the* que servèix pera tots els gèneros y números. Per altre part en la grafia avuy generalment seguida ¿ 's distingèixen per ventura las frases mencionadas? ¿No s' escriu *l' estimo* tant si vòl significarse que 'l estimat es *un* còm si vòl dirse que l' objecte de la estimació es *una*?

Una altra en trobèm de cuestió relacionada ab la nòstra grafia dels sòns suprimits. S' ha fet una objecció en cuant al mòdo de escríurer mutilats els pronòms *nos* y *los* (aquèst últim també article); s' ha dit que deuria escríures *n's*, *l's* y no *'ns*. *'ls*, perquè la vocal elidida estaba entre la *n* y la *s* y entre la *l* y la *s* respectivament. Aquèsta objecció no es de la mateixa índole que la anteriorment examinada. Cuán se tracta del article definit masculí singular, la existència de la forma metatesiada *le* no 's presenta evident: per això hèm donat la explicació que antecedèix pera que pogués cualsevulga convènces de que existia. Las formas *ens* y *els* no hèm de probar que existeixen perquè las sentim ben claras y distintas a cada pas; luego, prenent els fets tal còm se 'ns presentan, tota vegada que prescindim de etimològias y volèm tan sòls copiar en la escriptura els sòns de la pronunciació, podèm concretarnos a dir que las expressadas formas *ens* y *els* estarán subjectas a las lleys generals de supressió mes amunt establèrtas còm y també a las reglas donadas pera indicar las supressións, tenint en compte emperò que las vocals de aquèstas formas son as foscas per més que estigan escritas ab *e*.

Però encare que hájam prescindit tractantse de las formas *ens* y *els* de tota investigació històrica, no podèm mènos de consignar una reflexió que ens acut y que servèix pera probar una vegada mes lo ventatjós que seria escríurer sempre tal còm se pronuncia. Es probable, ho tenim casi be per cèrt, que 'ls nòstres passats no establiren tot de un plegat las formas *le*, *em*. *en*. *es*. *et*. *ens* y *els* duplicadas de *el*, *me*. *ne*. *se*, *te*, *nos* y *los*: mes ¿qui seria avuy el que s' atrevís a senyalar els camíns pels cuals els nòstres antecessors arribaren a un resultat tal? Si hi hagués hagut en aquèlls temps el mòdo de escríurer que nosaltres proposèm seria tota una altre còsa. Allavòras consultant

escrits antichs 's podria precisar la època en que varen determinarse els nòstres passats a introduir, ab el fi de abreviar en el llenguatje, els duplicats dits, y fins comparant escrits de fetxas molt acostadas, es podria conèixer per quins camíns o gradacións foren portats nòstres majors a la adopció de aquèllas novetats.

De lo dit respecte de las dos objeccións que acabèm de examinar se 'n desprèn que, si 's volgués, las paráulas que avuy generalment s' escríuen ab apòstrof podrian dividirse en cuatre grupos: en el primer grupo s' hi posarian las formas equivalentas *lo* y *el* ab el duplicat del últim per metátesis *le:* en el segón grupo hi vindrian comprèsos els pronòms *me*, *ne*. *se*. *te* ab els seus duplicats també per metátesis *em*, *en*. *es*. *et;* en el tercer grupo hi entrarian las formas *los* y *nos* ab els seus duplicats *els* y *ens*, y el cuart grupo 'l formarian las paráulas *de*, *que* y *la*, que tenen una sòla forma y que segóns algúns autors ni sisquiera deurian escríures ab apòstrof. Consideradas de aquèsta manera las paráulas ditas resultaria ja inútil la cuestió sobre si 'l apòstrof ha de ser prepositiu o pospositiu en cèrts casos: tot quedaria reduit a las hòras a dir que en el cas de escríures l' apòstrof després de lo que queda de la paráula mutilada, la forma que s' ha empleat de aquèsta paráula es la que constituia una sílaba dirècta y que en el cas contrari la forma empleada es la que constituia una sílaba invèrsa; que *jo 'm miro*, per exemple, no ve de *jo me miro*. sinó de *jo em miro:* que *tu 'ns dius*, no ve de *tu nos dius*. sinó de *tu ens dius*.

Se referèix igualment a las nòstra grafia dels sòns suprimits el mòdo de resòldrer els casos en que una forma de las que, grácias a la metátesis, resultan duplicadas se tròba entre dos paráulas que respectivament acaban y comènsan en vocal. En tals casos admetent que aquèlls mo-

nosílabs pòden ser enclítichs o considerant empleada la forma en sílaba invèrsa, 's podria escríurer, per exemple: *individualiza 'l objecte*, aixís ab l' apòstrof prepositiu. Nosaltres, tenint en compte que las formas duplicadas de que parlèm, formas que son *el* y *le*, *em* y *me*, *en* y *ne*, *es* y *se*, *et* y *te*, cuán no van unidas al vèrb còm a sufixos del mateix, se referèixen a la paráula següent, còm si de ellas fossin un accesòri, ab ellas las enllassaríam per mèdi del apòstrof, considerant per lo mateix que la forma empleada es la constitutiva de una sílaba dirècta, y escriuríam *individualiza l' objecte*, *are m' ha tocat*, còm si s' haguessin suprimit las *es* de *le* y *me*. A favor de aquèsta solució nòstra hi veyèm un altre rahó: si en els exemples que hèm posat se fes una suspensió aváns de la *l*. y de la *m*, ¿ahont s' apoyarian aquèstas llètras pera ser pronunciadas, sinó en las vocals que respectivament els hi seguèixen, en las vocals *o* y *a*? Nòtis de passada que la nòstra regla no te excepcións, mentres que la contrária 'n te. Segurament que 'ls partidaris del apòstrof prepositiu no l' emplearian en frases còm aquèstas: *diu l' avi: jo l' estimo; el pare, l' oncle y l' avi.*

Aquèst quelcòm que deixèm exposat sobre la nòstra grafia dels sòns suprimits, o siga lo que havèm dit referent a las objeccións que podrian férseli al nòstre sistema, lo relatiu al mòdo còm nosaltres dintre de las prácticas avuy seguidas consideraríam las paráulas que regularment s' escríuen ab apòstrof y la solució donada als casos en que aquèlls monossílabs se presentan entre dugas paráulas que respectivament acaban y comènsan en vocal; tot això, posant en comparació el nòstre sistema ab las prácticas actualment en us, confirma, si no estèm equivocats, de una manera ben clara la superioritat del sistema que proposèm, ja que en ell las reglas son pòcas, y aquèstas, per lo precisas, no deixan duptes ni vacilacións de cap mèna.

Fins aquí hèm vist els casos en que se suprimèix una de las vocals concurrents que pertanyen a paráulas distintas. Are hèm de advertir que 's presentan algúns casos, no molts, enterament al revés, casos en que pel motiu de juntarse dos paráulas, se pronuncia de la primera de ellas un sò o llètra que de altre manera no 's pronunciaria. Succehèix en moltas paráulas que l' us ha deixat cáurer el sò final que aváns tenian. Ja al tractar de la èrre en las sílabas invèrsas hèm dit quelcòm sobre 'l particular. Aquí anyadirèm que desprès de la èrre la llètra final que ab mes frecuència s' ha deixat cáurer en paráulas del nòstre idiòma es la *t*, còm ho veyèm en els gerundis y particips de present y en moltíssims nòms. Tal vegada siga veritat que aquèstas paráulas o al mènos moltas de ellas may foren pronunciadas ab *t* final; però hi han sigut escritas y s' hi escríuen avuy encare per la rahó de que en el llatí d' ahont provenen la portavan, seguida algúns còps de una o dugas llètras mes que també s' han deixat cáurer, v. g., *complement* de *complementus; sant* de *sanctus: vigilant* de *vigilantis*, etc. Las paráulas acabadas en *t*, seguidas de altres que comensavan en vocal, donaren llòch a frases en que l' oído hi percibia aquèlla llètra deixada cáurer perquè la meteixa s' havia juntat ab la vocal de la paráula següent. Aquèstas frases quedaren, pronunciantse còm avans per mes que la primera paráula component considerada tota sòla en la pronunciació haja perdut la *t* final; per axò dièm: *santilari*, *santiscle*, *vintitres*, de Sant Hilari, Sant Iscle, vint y tres, encare que las paráulas *Sant*, y *vint*, cuán van totas sòlas o cuán van seguidas de consonant 's pronuncian sense la *t*, dient: *San*. *vin*. Dèu advertirse que axò no ha succehit en tots els casos en que podia ocòrrer; hi ha entrat mes o mènos el capritxo del us; axís dièm: *calen* o *fret*, per mes que calent s' escriga ab *t* final. ¿Quina

regla pòt donarse aquí? Pera nosaltres la regla es senzilla; còm ens limitèm a fer constar els sòns que l'oído percibèix en la pronunciació, las paráulas ditas si no van seguidas de una altre que comènsi en vocal las escriuríam sempre sense *t* final. Si 'ls hi seguís una paráula comensant en vocal, a las hòras miraríam si l'us ha consagrat ja que la *t* s'hi senti: si fos aixís escriuríam la *t;* en cas contrari no la escriuríam.

Se 'ns dirá tal vòlta que ab la nòstra solució resultan en algúns casos dugas formas de una mateixa paráula, v. g., *sant* y *san*, *vint* y *vin*. Això es veritat, no volèm negarho; però no hi veyèm altre remèy avuy per avuy. Per altre part el fet de no havèrse conservat en totas las frases que actualment trobèm fetas las consonants deixadas cáurer pel us, pòt ser presagi de que ab el temps arribará a callarse el sò final de paráula deixat cáurer fins en aquèllas frases en que avuy s'hi pronuncia encare còm per una espècie de rutina.

Acabèm de exposar las reformas que la lògica aconsèlla en cuant al mòdo de senyalar els sòns suprimits en la pronunciació; si desde luego s'adoptés lo referent a vocals idènticas, tindríam donat un pas cap endevant; allavòras lo relatiu a vocals diferentas quedaria còm un ideal a que dèu encaminarse aquèsta part de la grafia elemental.

SECCIÓ TERCERA

Grafia del ictus verbal

Aquèsta secció tercera es la que mes ens ha fet discórrer. Volíam trobar dintre dels mòtllos vells una solució clara y senzilla; mes aquèlls mòtllos ens subjectavan y el resultat que després de molts esfòrsos obteníam no 'ns deixava satisfets.

Pera que pugui apreciar el lector fins a quin punt es veritat lo que acabèm de dir y pera que 's penetri ademés de la necessitat que hi ha de adoptar la reforma que proposarèm luego, anèm a transcríurer lo que havíam consignat en el borrador que are estèm posant en nèt. Diu aixís aquèll borrador.

«Es molt comú emplear el terme accent pera significar la intensitat o fòrsa ab que 's pronuncian las paráulas, y també generalment pera designar en quina de las sevas sílabas se tròba dita fòrsa o intensitat se califican las paráulas de agudas, graves, esdrújulas y sobresdrújulas segóns els casos.»

«Per las rahóns que tan sabiament expòsa l' autor de la «Acentuación castellana» nosaltres emplearèm el mot *ictus* pera significar lo que generalment s' indica ab la paráula accent y sustituirèm els calificatius *aguda* y *grave* pels de *ictiúltima* y *plana*.»

«Si 's vòlen donar reglas pera sabèr cuán s' haurá de escríurer el signo del ictus que es l' anomenat accent agut, això es, una rallèta de dalt a baix y de drèta a esquèrra trassada sobre la vocal de que 's tracti, será precís aváns de tot dividir las paráulas en monossílabas y polissílabas.

«Desde luego las primeras, o sigan las monossílabas, may portarán pintat l' ictius.»

«Las segonas, o sigan las polissílabas, se divideixen en ictiúltimas, planas, esdrújulas y sobresdrújulas segóns que 'l ictus recáigui en la última, penúltima, antepenúltima o aváns de la antepenúltima sílaba.»

«Las ictiúltimas portarán pintada la rallèta indicadora del ictus si acaban en vocal; però no si terminan en consonant. Exemples: *cantará*, *castell.*»

«Las planas, al revés, portarán pintada la rallèta indicadora del ictus si la seva llètra final es una consonant; mes no cuán terminin en vocal. Exemples: *Cristófol*, *cistella.*»

«Las esdrújulas y sobresdrújulas portarán sempre pintada la rallèta indicadora del ictus: *gramática*, *alfabética.*»

«En el idiòma castellá tractantse de la grafia del ictus verbal se consideran còm no escritas, còm si no existissen, la *s* y la *n* finals de paráula, perquè respectivament acostuman ésser signos de plural de nòms y de vèrbs. Aceptaríam aquèsta regla no sòls ab la mira de uniformar en lo uniformable dos llénguas parladas pels habitants ó súbdits de un mateix Estat, sinó també perquè entre nosaltres encare hi ha mes motiu pera considerar no escritas ditas llètras finals de dicció. En efecte, entre nosaltres la *s* final de paráula a mes de ser regularment signo de plural de nòms, es moltíssimas vegadas el pronòm *se*, millor dit, la seva forma metatesiada *es* afixada al vèrb v. g. *escríures*, *pèndres*, *vègis*, *escalfis*, etc; y la *n*, a mes de ser ordina-

riament signo de plural de las formas verbals, es ab moltíssima frecuència el pronòm *en*, forma metatesiada de *ne*, afixat igualment al vèrb, v. g. *pòrtan*. *pintan* y *compran tants còm vulgas*.»

«En el catalá ademés s' hauria de considerar còm no escrit al final de dicció tractantse de la grafia del ictus el grupo de consonants *ns*, que no sòls es signo de plural de molts nòms (capóns, paisáns, claríns, etc.), sino que representa tot sovint el pronòm *ens*, forma duplicada de *nos*, afixat al vèrb v. g. *pòrtans*, *digans*. *llegèixens*, etc.»

«Las reglas que acabèm de exposar bastarian pera sabèr cuán s' ha de pintar y cuán no la rallèta índice del ictus verbal si no hi hagués paráulas que oferèixen grupos de vocals. Pera tals casos es precís sentar algunas reglas especials.»

«Però aváns, a fi de que pugan entendrens millor els nòstres lectors, explicarèm la nomenclatura que haurèm de emplear. Inspirantnos en l' autor fa poch aludit, cual senyor ha fet un profundo estudi sobre aquèsta matèria, anomanarèm absorbents a las três vocals *a e o*, siga el seu sò fosch o clar, y dirèm que son absorbibles las vocals *i u*. Luego denominarèm vocals fòrtas o ictuals a aquèllas en que s' hi carrèga la fòrsa de la pronunciació y dèbils a aquèllas en que dita fòrsa no s' hi carrèga.»

«Un còp adoptat semblant tecnicisme, a fi de abarcar tots els casos possibles, dirèm que en las paráulas, al examinarlas pera decidir cuán y cuán no haurán de portar pintada la rallèta índice del ictus, s' hi pòden trobar grupos de vocals y aquèstos grupos pòden oferirse de très maneras: primera, precehint al ictus; segona, estant després del ictus; tercera, recayent l' ictus en alguna de las sevas mateixas vocals.»

«Si 'l grupo de vocals precehèix a la sílaba ictual aquèll

no te cap influència en el assumpto que tractèm. Cuán se tracta de donar reglas sobre si dèu pintarse o no 'l signo del ictus las sílabas de la paráula 's contan comensant per la última; per consegüent lo que está al últim o desprès de la sílaba ictual o fòrta pòt interesarnos; no lo que está aváns. Pera sabèr, per exemple, que es plana la paráula *bayoneta* 'm basta examinar las dos últimas sílabas, importantme pòch que aváns de ellas hi hagi o no un prupo de vocals; també seria plana aquèlla paráula si las vocals del grupo disminuissin o si no ni quedés mes que una. Si en llòch de *bayoneta* digués *bioneta*, *bayneta*, *baoneta*. *baneta*, *bineta*, *boneta* seria plana igualment.»

«Cuán el grupo de vocals es posterior a la sílaba en que recau l'ictus, desde luego han de descartarse 'ls casos en que no estiga dit grupo inmediatament desprès de la sílaba ictual. No sabríam trobar en el nòstre idiòma paráulas en que l'ictus recáigui dos o mes sílabas aváns de un grupo de vocals: pera posar exemples hauríam de fingir que existèixen mots com *sáltariau éxpontaneo* o *expóntaneo*, etc. Pero si hi hagués en el catalá paráulas d'aquèsta classe, tampòch ens en hauríam de ocupar, tota vegada que serian esdrújulas o sobresdrújulas y còm a tals haurian de portar ja pintat el signo del ictus segóns las reglas aváns sentadas.»

«De las paráulas en que el grupo de vocals está inmediatament desprès de la sílaba fòrta se n' han de descartar aquèllas en que detrás del grupo hi ha alguna altre sílaba. Igualment hèm de dir que no sabríam trobar en la llèngua catalana paráulas d'aquèsta mèna: ho serian en el cas de existir *págueuli*, *pórteuli*. *enjégeuli*, *dispúteuli*. Mes de las paráulas per aquèst istil no 'ns en hauríam de ocupar tampòch perquè serian esdrújulas cuán mènos, ja que detrás de la sílaba fòrta hi tindrian el grupo de vocals que lo

mènos valdria per una sílaba y ademés hi tindrian la síla-ba final. Sent esdrújulas o sobresdrújulas aquèsta mèna de mots ja haurian de portar pintat el signo del ictus se-góns las reglas mes amunt sentadas pera semblants classes de paráulas.

«Fetas las eliminacións que precehèixen, de las paráu-las en que 'l grupo de vocals es posterior a la sílaba fòr-ta 'n quedan no mes aquèllas en que 'l grupo está inme-diatament després de la dita sílaba ictual y no te al de-trás seu cap mes sílaba. En aquèsta classe de paráulas teòricament s' hi pòden distingir dos casos segòns que las vocals del grupo sigan dugas o sigan très o mes. Del úl-tim de aquèstos casos en prescindirèm perquè no hi ha en el catalá, aixís al mènos ho creyèm, paráulas que tingan després de la sílaba fòrta un grupo de très o mes vocals, còm ho serian si existissin *afégiau, ésquèyau.*»

«Aixís dònchs de las paráulas en que el grupo de vocals es posterior a la sílaba fòrta—segona de las mane-ras en que 'l grupo de vocals pòt oferirse—sòls ens interessan aquèllas en que dit grupo, compòst de dos vocals, está inmediatament després de la sílaba ictual sense tenir al detrás seu cap mes sílaba. ¿Quina influència hi té 'l grupo de vocals en aquèsta classe de paráulas? En rigor cap. Existint el principi de que dugas vocals dèbils concurrents sigan absorbibles o absorbents abdós, siga la primera ab-sorbent y l' altre absorbible o al revés, formarán sempre una sòla sílaba, tindrèm que las paráulas en que hi ha un grupo de dos vocals inmediatament després de la sílaba fòrta sense tenir el grupo detrás seu cap mes sílaba, serán paráulas planas, que, segóns las reglas donadas mes amunt pera aquèsta mèna de paráulas, haurán de portar pintat el signo del ictus si acaban en consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns;* mes no el cas contrari, o siga si terminan

en vocal, *n*, *s* o *ns*. Dònchs aquèsta mateixa regla aplicaríam aquí y segóns ella escriuríam *heroe*. *area*, *deria*. sense accent, escrivint aquèst signo en mots tals còm *hèroem*, *áreal*, *dèriat* si existissin.»

«Havènt vist fins aquí que 'l grupo de vocals cuán preceèix o seguèix a la síllaba ictual no te cap influència en el assumpto de que tractèm, ens resta tan sòls examinar la última de las très maneras mes amunt indicadas de podèrse oferir el grupo de vocals, o siga cuán l' ictus recau en alguna de las mateixas vocals del grupo. Cuán succehèix axó, dèu observarse que si desprès del grupo hi hagués dos o mes sílabas (*plóureli*. *cáureli*, *tréureli*) no caldria sentar cap regla nòva perquè la paráula seria esdrújula o sobresdrújula y còm a tal hauria ja de portar pintat el signo del ictus. Eliminarèm, dònchs, del nòstre examen aquèsta mèna de paráulas; y aixís els únichs casos que pòden presentarse necessitats de reglas especials per recáurer l' ictus en alguna de las vocals del grupo quedan reduits a dos, que son: primer, cuán el grugo ictual te al detrás seu una sílaba; segón, cuán dit grupo es final de paráula, o millor dit. cuán desprès d' ell no hi ha cap mes sílaba. L' un y l' altre d' aquèstos dos casos haurán ab tot de ser resòlts de diferenta manera segóns que 'l grupo cònsti de dos o major número de vocals; de lo que 'n resulta que son cuatre 'ls casos diferents en que haurèm de examinar si cal o no establir reglas especials pera marcar la vocal en que dèu carregarse la fòrsa de la pronunciació.»

«En dits casos procurarèm tant còm ens siga possible no apartarnos de las reglas generals donadas. No obstant, tenint en compte que en la matèria que estèm tractant, lo principal es que el que llegèix o parla puga tenir seguretat de que pronuncia be, deixarèm estar las reglas generals donadas sempre que ho reclami la indicada seguretat que

dèu tenir el que llegèix o parla en cuant a la pronunciació.»

"Cas primer, o siga cuán el grupo ictual te sòls una sílaba al detrás seu y 's compòn no mes de dos vocals. En aquèst cas pòden presentarse vuyt combinacións: primera, que 'l grupo 'l formin una absorbent y una absorbible, sent fòrta la primera, v. gr., *reina;* segona, que formin el grupo la mateixa classe de vocals, sent fòrta la absorbible, v. gr., *vehína;* tercera, que formin el grupo una absorbible y una absorbent, sent fòrta la primera, v. gr., *tríamho;* cuarta, que formin el grupo la mateixa classe de vocals, sent fòrta la absorbent, v. gr., *priora:* quinta, que 'l grupo estiga compòst de dos absorbibles, sent fòrta la primera de ellas, v. gr., *cuina;* sexta, que estiga compòst el grupo de la mateixa classe de vocals, sent fòrta la segona, v. gr., *ruído;* sèptima, que hi èntrin en el grupo dugas absorbents, sent fòrta la primera, v. gr., *afèali;* octava, que constituèxin el grupo la mateixa classe de vocals, sent fòrta la última de ellas, v. gr., *teatro.*»

«Las combinacións segona y sexta necessitan reglas especials. En els exemples de ditas combinacións *(vehína, ruído)* encare que seguint la regla general de las planas no deuria pintarse 'l signo del ictus, nosaltres el pintaríam pera evitar el dupte de si dèu pronunciarse *véhina* y *rúido,* formas respectivament simètricas de *reina* y *cuina.* Y això ho faríam ab igual fi encare que la sílaba següent a dita combinació y final de la paráula terminés en *n, s,* o *ns,* v. gr., *pahíren, benehídas, trahírens, fluíren, lluídas, traduírens,* tota vegada que las ditas consonants finals se tenen per no existents tractantse de la grafia del ictus verbal. Mes aquèsta regla especial no caldria ferla extensiva al cas de acabar la paráula en consonant distinta de la *n,* de la *s* y de *ns,* perquè alashòras la paráula seria plana

acabada en consonant y còm a tal ja deuria portar pintat el signo del ictus segóns la regla general donada pera aquèsta classe de paráulas. Aixís *benehírem*, *lluírem*, formas simètricas de *vehínam*, *ruídom*, haurian de acentuarse, no per la regla especial que acabèm de sentar, sinó per la general donada pera las planas. Pòt observarse de passada que pintanshi l' accent ja no pòden oferir aquèsta mèna de paráulas els duptes que tractèm de evitar per mèdi de las reglas especials, els duptes sobre quina será la vocal fòrta de las dos contíguas; escrit l' accent sobre la *i* de *benehírem* a ningú se li podria ocòrrer carregar la fòrsa de la pronunciació en la *e* contígua; escrit aquèll signo sobre la *i* de *lluírem* a ningú se li ocorreria que la paráula hagués de pronunciarse acentuant la *u*.»

«En totas las altres combinacións de aquèst primer cas que estèm examinant no cal sentar reglas especials. En efecte, la combinació primera no necessita 'l signo del ictus acabi en vocal o en consonant la paráula, perquè no pòt confondres ab cap altre pronunciació. Si acabant la paráula en vocal, v. gr. *reina*, hagués de carregarse l' accent en la *a (reiná)*, sobre aquèsta llètra hauria de estar escrit el signo del ictus per tractarse de una ictiúltima acabada en vocal: si hagués de pronunciarse carregant l' accent en la *i*, per la regla especial que acabèm de sentar, sobre la *i* hauria de pintarse el signo del ictus; luego no haventhi pintat aquèst signo sobre cap de las vocals hauríam de pronunciar *reina*, carregant l' accent en la *e*. Nòtis que lo que acabèm de dir seria igualment aplicable si en llòch de terminar la paráula en vocal terminés en *n*, en *s* o en *ns*, v. gr., *enlayran*, *èynas*, *caigans*, perque aquèstas finals, còm hèm dit no 's tenen en compte tractantse de la grafia del ictus.»

No cal parlar del cas en que la combinació que estèm examinant en llòch de primera fos segona o tercera sílaba

de la paráula, perque allavòras també 's veuria clar que no haventhi escrit el signo del ictus dèu carregarse la fòrsa de la pronunciació en la absorbent de la combinació, ja que si hagués de carregarse aquèlla fòrsa sobre alguna de las sílabas anteriors al grupo de vocals, tindríam una paráula esdrújula o sobresdrújula que còm a tal hauria de portar pintat l' accent: el que vegés escrit *vireyua* sense accent no aniria a carregar la fòrsa de la pronunciació en la *i*, no faria esdrújula la paráula, sabènt que las esdrújulas han de portar pintat el signo del ictus.»

«Si aquèsta combinació primera de que tractèm acabés en consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns*, v. g., *empáytal*, *fláyral*, seria aplicable lo que havèm dit de *benehírem* y *lluírem*, això es, que haurian de portar pintat el signo del ictus per ser planas acabadas en consonant segóns la regla donada pera aquèsta classe de paráulas, y pintat l' accent ja no pòt haverhi duptes sobre quina es la vocal fòrta, ja no pòt duptarse si s' ha de pronunciar *empáytal* o *empaítal*, *fláyral* o *flaíral*.»

«En la combinació tercera cuán el grupo 's compòn de absorbible ictual seguida de absorbent *(tríamho)*, existint el principi de que una absorbible fòrta no pòt formar sílaba ab una absorbent, resultará que la paráula será esdrújula, perquè després de la vocal en que 's carrèga la fòrsa de la pronunciació venen dugas sílabas mes que son, la formada per la absorbent del grupo y la en que termina la paráula; luego dient que s' escriga 'l signo del ictus en *tríamho* y *tríali*, no sentèm cap regla nòva ja que dit signo havia també de escríures segóns la regla general donada pera las esdrújulas.»

«La cuarta combinació, la de absorbible y absorbent sent fòrta aquèsta última, tampòch necessita regla especial. En efecte, si la paráula acaba en vocal, v. g., *priöra*,

no pòt pronunciarse carregant l' acccent en la *a* perquè allavòras sent ictiúltima acabada en vocal hauria de portar escrit al signo del ictus; no pòt tampóch havèrse de pronunciar carregant l' accent en la *i* perquè en tal cas, conforme hèm dit are mateix al parlar de la combinació tercera, per ser paráula esdrújula hauria de escríures el signo del ictus; luego si per no portar escrit dit signo no 's pòt pronunciar ni *príora* ni *priorá*, deurá pronunciarse *prióra*, carregant l' accent sobre la *o*. També aquí dèu observarse que lo que acabèm de dir seria igualment aplicable si la paraula acabés en *n*, en *s*, o en *ns*, v g., *miolan*, *violas*, *enviarens*, per la expresada rahó de que aquèstos finals no 's tenen en compte cuán se tracta de la grafia del ictus verbal. Si la combinació de que estèm parlant se tròba en paráula acabada en consonant distinta de la *n*, de la *s*, y de *ns*, còm succehèix en *enviárem*, s' haurá de pintar l' accent per tractarse de una plana acabada en consonant, y pintantse l' accent ja no pòt havèrhi duptes en cuant a la pronunciació conforme acabèm de dir are mateix.»

«De la combinació quinta pòt dirsen lo que havèm dit de la primera, tant en el cas de que la paráula acabi en vocal còm en el de que acabi en consonant. Farèm constar no obstant que per la regla de no considerarse existents las finals *n*, *s*, y *ns*, al tractarse de la grafia del ictus verbal, no deuria acentuarse aquèsta conbinació cuán la paráula terminés en ditas consonants, v. g., *lliuran*, *riures*, *escriurens*.»

«En cuán a las combinacións sèptima y octava, pòt observarse que si es ictual o fòrta la primera de las vocals del grupo, no poguènt una absorbent formar sílaba ab una fòrta, tindrèm que la paráula será esdrújula. Las esdrújulas dèuen portar pintat el signo del ictus; luego no donèm

cap regla nòva al dir que 's pinti dit signo en semblants paráulas. Si es fòrta o ictual la segona de las vocals del grupo allavòras tenim una paráula plana; dient que dèu escríures el signo del ictus cuán la paráula acaba en consonant distinta de la *n*, de la *s*, y de *ns*, y no en els demés casos, tampòch sentèm cap regla nòva perquè aquèsta es ja la regla donada pera las paráulas planas en general.»

«Observis que la combinació que acabèm de examinar no 's presentará ab molta frecuència. Si no 's torcés la natural inclinació dels que parlan el catalá, may s' hi trobarian en la nòstra llèngua grupos de vocals absorbents ni fins cuán una d' aquèstas vocals es fòrta. La natural aversiò de la nòstra llèngua a dits grupos de vocals se vèu en el fet constant de pronunciarse *u*, allí ahont s' hi escriu *o* dèbil aváns o després de un altre absorbent; aixís *poèta*, *Joana*, 's pronuncian *puèta*, *Juana*. Se manifesta també dita aversió, en las combinacións *ae*, *ea*, en las que de vegadas se suprimèix una de ditas vocals, còm ho veyèm en *ral* de *real*, *Miquèl* de *Michaelis*, y de vegadas s 'hi interpòsa una *i*, o millor dit, una *y*, còm ho veyèm en *tèya*, *xemenèya*, *payella*, sent de advertir que aquèst últim recurs pera fugir de la concurrència de vocals absorbents l' emplèa la gent del pòble en moltíssims casos mes dient, per exemple, *idèya*, *emplèya*, *europèya*. La veyèm per últim la repetida aversió de la nòstra llèngua a la concurrència de vocals absorbents en lo que passa cuán haurian de trobarse juntas dugas as, una clara y un' altre fosca, ajuntament que s' evita, sobre tot per la gent del pòble, interposant entre ditas as una *i*, o una *y*, dient, per exemple, *ideyar*, *beyata*, *teyatro*, etc.»

"**Cas segón,** o siga cuán se compòn de très o mes vocals el grupo ictual que te detrás seu una sòla sílaba. En aquèst cas dèu sentarse la regla de que s' escriga 'l

signo del ictus sempre mènos cuán la fòrsa de la pronunciació recáiga en la última absorbent del grupo y la paráula termini en vocal. *s*, *n*. o *ns*. Aquèsta regla está del tot conforme ab la general donada pera las esdrújulas y sobresdrújulas y está conforme en part ab la general donada pera las planas.»

«Pera compèndrer que dita regla está conforme del tot ab la general donada pera las esdrújulas y sobresdrújulas basta considerar que si la fòrsa de la pronunciació recau en vocal anterior a la obsorbent última, còm aquèsta no 's junta pera formar sílaba ab cap vocal fòrta, hi haurá al mènos dos sílabas després de la vocal ictual, la sílaba constituida per la absorbent última y la sílaba que seguèix a n' al grupo; per consegüent en semblant cas la paráula será esdrújula o sobresdrújula y deurá còm a tal portar ja escrit el signo del ictus; luego dient are que s' escriga aquèst signo no sentèm cap regla nòva: la paráula *trèyeuli*, pretèrit imperfet de indicatiu del vèrb trèurer, lo mateix s' hauria de acentuar per la regla que aquí donèm, que per la regla general sobre las esdrújulas.»

«Hèm dit que la regla aquí sentada está conforme en part ab la general donada pera las planas. En efecte, segóns la regla aquí sentada si la fòrsa de la pronunciació recau en la absorbent última y aquèsta 's tròba inmediatament antes de la sílaba final de la dicció, alashòras dèu distingirse si la paráula termina o no en vocal. *n*. *s*, o *ns*. En la afirmativa. v. g,, *bayona*. *joyosas*. *enjoyavan*. *esglayavans*. no dèu escríures l' accent; en la negativa, v. g., *apoyávam*. l' accent dèu escríures: lo mateix prescriu la regla general pera las planas. Luego fins aquí son iguals la regla especial de que tractèm y la general pera las planas.»

«Però pot suposarse, al mènos teoricament, que la fòrsa

de la pronunciació recáiga en absorbible posterior a la última absorbent y inmediatament anterior a la sílaba en que termina la paráula. Si aquèsta acabés en consonant, distinta de la *n*, de la *s* y del grupo *ns*, v. gr., *creueítal*, rès innovèm, perquè si dèu acentuarse conforme la nòstra regla especial, també 's deuria acentuar segóns la regla general pera las planas, ja que seria una plana acabada en consonant. Però si la paráula acabés en vocal, v. gr., *creueíta*, o en *n, s* o *ns*, alashòras tindríam que segóns la regla general donada pera las planas no hauria de pintarse l' accent y segóns la regla especial aquí sentada s' hauria de escríurer dit signo. Aquèst es el motiu de havèr dit mes amunt que la regla que sentávam estava en part conforme ab la general donada pera las planas.»

«Nòtis que en aquèsta part en que discrepa la regla esespecial que estèm examinant de la general donada pera las planas no fèm mes que seguir el mateix criteri seguit en la combinació segona del cas antecedent- Allí hèm dit que acentuaríam *vehína*, pera que no tingués duppte el lector de si havia de pronunciar *vehína*, o *véhina*; dònchs aquí també proposèm per mèdi de la regla especial tal còm la hèm formulada pera aquèst segón cas que s' escriga l' accent en *creueíta* pera que ningú puga duptar si dèu pronunciarse *creuéita* o *creueíta*. Cònsti, no obstant, que paráulas de aquèsta classe, això es, que tinguin un grupo de três o mes vocals avâns de la sílaba última carregant la fòrsa de la pronunciació en absorbible posterior a la última absorbent e inmediatament anterior a la sílàba en que la dicció termina no hèm sapigut trobarne en el nòstre idiòma: per això, fingint paráulas que no existèixen, hèm posat per exemples *creueítal* y *creueíta*.»

"**Cas tercer,** o siga, cuán no hi ha cap mes sílaba detrás del grupo ictual y aquèst se compòn de dos vocals no

mes. En aquèst cas pòden presentarse també vuyt combinacións: primera, cuán el grupo 's compòn de dos absorbents sen fòrta la primera, v. gr., *idèa;* segona, cuán es fòrta la segona de las vocals absorbents del grupo, v. gr., *orfeó*; tercera, cuán el grupo 's compòn de absorben y absorbible sent fòrta la primera, v. gr., *gripáu;* cuarta, cuán sent las vocals del grupo de la mateixa classe que acabèm de dir es fòrta la absorbible, v. gr., *vehí;* quinta, cuán el grupo 's compòn de absorbible y absorbent sent ictual la primera, v. gr., *tía;* sexta, cuán estant format el grupo per la mateixa classe de vocals es fòrta la absorbent, v. gr., *cuestió;* sèptima, cuán el grupo está constituit per dos absorbibles sent fòrta la primera, v. gr., *cautíu*; y octava, cuán es fòrta la segona absorbible del grupo, v. gr., *desllui.*»

«En la primera combinació si al detrás d' ella no hi ha cap mes llètra de la mateixa paráula (la *n.* la *s* y 'l grupo *ns* no 's tenen en compte), si 's tracta, per exemple, dels termes *idèa. afèas*, *afèan*, *afèans.* tenim diccións planas que segóns la regla general donada pera aquèsta classe de paráulas. no deurian portar escrit el signo del ictus; mes hi ha que tenir en compte lo que havèm dit mes amunt, això es, que pel principi de que dos vocals dèbils concurrents forman sempre una sòla sílaba, las paráulas que detrás de la sílaba ictual o fòrta hi tingan un grupo de dos vocals que termini la dicció serán planas acabadas en vocal. D' això'n resulta que 'ls exemples que hèm posat lo mateix son paráulas planas sent fòrta la primera vocal del grupo que sentho la que precehèix a n' aquèst. Luego si atenentnos a la regla general no pintéssim l' accent en cap d' aquès tas dugas pronunciacións que donan abdós per resultat ser la paráula plana acabada en vocal o en consonants que no 's tenen en compte, resultaria que no sabríam si 's dèu pronunciar *ídèa* o *idèa*, *áfèas* o *afèas*, *áfèan* o *afèan*, *áfèans* o

aféans. Aquèsta perplexitat del lector la evitaríam nosaltres escrivint l' accent en la combinació que examinèm; y per axò sentaríam la regla especial de havèrse de pintar l' accent en dita combinació sempre que fos ella la que terminés la paráula o hi hagués còm a final d' aquèsta una *s*, una *n* o 'l grupo *ns*. Si la paráula en que hi ha la combinació que estèm examinant acaba en consonant distinta de la *n*, de la *s* y del grupo *ns*, v. gr., *aféal*, còm será plana acabada en consonant, segóns la regla general deurá portar pintat el signo del ictus; pintantse dit signo no pòt havèrhi llòch a duptes, perquè si dèu pronunciarse *aféal* o *áfèal*, l' accent escrit ho indicará. No hi ha dònchs necessitat de sentar aquí cap regla especial.»

«En la segona combinació, o siga cuán sent absorbents abdós vocals del grupo es fòrta la última, no hi ha necessitat de regla especial tant si la paráula acaba en vocal, còm si termina en consonant. Si la paráula acabés en vocal còm succehèix en *orfeó*, o acabés en *n*, *s* o *ns*, ja segóns la regla general de las ictiúltimas dèu pintarshi l' accent, y pintantshi l' accent no pòt havèrhi duptes, perquè ningú anirá segurament a carregar la fòrsa de la pronunciació en vocal distinta de la que pòrta l' accent escrit. Si acabés la paráula en consonant, distinta de *n*, *s* o *ns*, si 's tractés, per exemple, del terme *boreal*, tampòch pòden presentarse duptes. Es cèrt que alashòras no 's pintará l' accent, però també ho es que si haguéssim de pronunciar *bóréal* o *boréal* hi hauria pintat el signo del ictus per tractarse de planas acabadas en consonant; luego no veyent escrit dit signo es senyal de que dèu carregarse la fòrsa de la pronunciació en la *a*.»

«En la tercera combinació si detrás d' ella no hi ha cap mes llètra de la mateixa paráula (la *n*, la *s* y el grupo *ns* no 's tenen en compte), si 's tracta, per exemple, dels mots

escláu, *viréys*, *afêin*, *emplêins* en rigor, segóns la regla general de las ictiúltimas, hauria de pintarse'l signo del ictus, perquè las dos vocals del grupo formant una sòla sílaba, pels efectes de la grafia del ictus, venen a constituir una vocal sòla, venen cada una a ser part integrant de aquèsta vocal única. Si la regla general prescriu que sent la paráula ictiúltima acabada en vocal sobre aquèsta 's pinti l' accent ¿cuán dita vocal está compòsta de dos parts no es molt natural y lògich que 's pinti l' accent sobre aquèlla de las parts de la vocal en que 's carrèga la fòrsa de la pronunciació? ¿No 's fa això ja en un dels dos casos que pòden presentarse de estar compòsta de dos vocals la sílaba fòrta, o siga cuán el grupo final de paráula 's compòn de absorbible y absorbent carregant sobre aquèsta l' accent, còm ho veyèm en *Concepció*, *furiós*, y *regións*? Perquè dònchs no 's fa en l' altre cas, cuán la absorbent fòrta precehèix a la absorbible? No s' ens digui que la omissió del signo del ictus en el cas que examinèm obehèix al desitj de evitar que s' hajan de pintar signos, perquè aquèst estalvi de signos pòt donar llòch a duptes sobre la manera de havèrse de pronunciar una paráula, y lo havèr de pintar algúns accents mes no es rès devant de la necessitat que hi ha de evitar aquèstos duptes. En efecte, si deixéssim de escríurer el signo del ictus en el exemple que avàns citávam, en *gripau*, existint la regla mes amunt sentada de que las paráulas que tenen detrás de la sílaba ictual un grupo de dos vocals se consideran planas y no dèuen per lo tant portar escrit l' accent, allavòras ens resultaria que no sabríam còm dèu pronunciarse, si *grípau*, carregant la fòrsa de la pronunciació en la *i*, o si *gripáu* carregant dita fòrsa sobre la *a*. Escriuríam donchs l'accent en la combinació que examinèm si fos final de la paráula o aquèsta acabés en *n*, *s* o *ns*. Aixís al mateix temps que creuríam interpretar recta-

ment la regla general de las ictiúltimas, evitaríam la perplexitat del lector que es lo que mes impòrta.»

«Si la paráula en que hi ha la combinació de que estèm tractant acabés en consonant distinta de la *n*, de la *s*, y del grupo *ns*, v. gr., *arcaich* segóns la regla general de las ictiúltimas no deuria escríures l' accent per tractarse de una ictiúltima acabada en consonant. No hi tocaríam rès aquí, perquè observant la regla que donarèm en la combinació següent, al vèurer escrit *arcaich* sense accènt no hi hauria llòch a crèurer que hagués de llegirse *arcaích*; y tampòch podria crèures que s' hagués de pronunciar *árcaich*, ja que ab aquèsta pronunciació sent plana acabada en consonant la paráula, deuria escríures l' accent segóns la regla general de las planas.»

«En la cuarta combinació si es ella la que termina la paráula o aquèsta acaba en *n*, *s* o *ns*, segóns la regla general de las ictiúltimas dèu escríures l' accent. No hèm dònchs de fer mes aquí que admètrer la regla general, perquè pintantse l' accent ja no pòt havèrhi duptes en cuant a la manera de pronunciar. Si la paráula terminés en consonant distinta de la *n*, de la *s*, y de *ns*, v. g., *rahím*, allavòras, segóns la regla general de las ictiúltimas, no deuria escríures l' accent per tractarse de una ictiúltima acabada en consonant. No obstant, còm per havèr dit mes amunt que deixés d' escríures el signo del ictus en la combinació tercera, això es, cuán el grupo está format per una absorbent y una absorbible sent fòrta la primera *(arcaich)*, 's podria duptar aquí si dèu pronunciarse *rahím* o *ráhim*, establiríam la regla especial de que 's pintés l'accent en aquèsta combinació cuarta sempre que la paráula acabés en cualsevulga consonant que no fos la *n*, la *s*, o 'l grupo *ns*. Còm se vèu la rahó es análoga a la de la regla especial de la combinació segona del cas primer *(vehína)*.»

«En la combinació quinta (absorbible y absorbent sent ictual la primera) si es ella la que termina la paráula no 's deuria pintar l' accent segóns la regla general de las planas per tractarse de una paráula d' aquèsta classe acababa en vocal, v. gr., *tia*. No obstant nosaltres pintaríam dit signo perquè, existint la regla donada mes amunt de que una paráula que detrás de la síllaba ictual te un grupo de dos vocals dèu considerarse plana, tindríam que deixantse de escríurer el signo del ictus en la combinació de que tractèm, al vèurer *llantia*, per exemple, sense accent, no sabríam si dèu pronunciarse *llántia* o *llantía*. Y aquèsta regla deuria aplicarse encare que la paráula acabés en *n*, *s* o *ns*, ja qne aquèstas finals no 's tenen en compte. Si després de la combinació que estèm examinant hi hagués còm final de la paráula una consonant distinta de la *n*, de la *s*, y de *ns*, allavòras, còm segóns la regla general ja dèu pintarse l' accent y còm pintat l' accent no pòt havèrhi duptes en cuant al mòdo de pronunciar la paráula, rès hi tocaríam.»

«En la sexta combinació (absorbible y absorbent sent fòrta la última) si es ella la que termina la paráula o aquèsta acaba en *n*, *s*, o *ns*, v. g., *Concepció*, *Marián*, *religiós*, *regións*, rès hèm de tocarhi, perquè segóns la regla general de las ictiúltimas ja dèu pintarse l' accent, y pintat l' accent no pòden presentarse duptes en cuant al mòdo de pronunciarse la paráula. Si després de aquèsta combinació hi hagués còm final de la paráula una consonant distinta de la *n*, de la *s*, y de *ns*, v. g., *colegial*, no 's dèu escríurer l' accent segóns la regla general de las ictiúltimas. Nosaltres tampòch escriuríam dit signo, perquè no pòt la seva omissió donar llòch a duptes en cuant al mòdo de pronunciar la paráula, ja que si hagués de pronunciarse *colegíal*, carregant la fòrsa de la pronunciació en la *i*, o *colégial*, carregant dita fòrsa en la *e*, tindríam

paráulas planas acabadas en consonant que còm a tals haurian de portar escrit l'accent segóns la regla general donada pera las planas.»

«En la sèptima combinació (dos absorbibles sent fòrta la primera) si es ella la que termina la paráula o aquèsta acaba en *n, s*, o *ns*, v. gr., *Vilaniu*, *estíus*, *espíin*, *desafíins*, segóns la regla general donada pera las ictiúltimas deuria al nòstre enténdrer pintarse l'accent perquè aquí son aplicables las rahóns que hèm exposat al examinar la combinació tercera de aquèst mateix cas, es a dir, perquè 's tracta de dos vocals que pels efectes de la grafia del ictus ne forman no mes una. Escriuríam dònchs l'accent creyent interpretar rèctament la regla general; però encara que no fos per aquèsta rahò també escriuríam dit signo a fi y efecte de evitar que 'l lector pogués tenir el dupte de si havia de llegir, per exemple, *Vilaníu*, carregant la fòrsa de la pronunciació en la *i*, o be *Vilániu*, carregant dita fòrsa sobre la *a*, tota vegada que *Vilániu* tampòch hauria de portar pintar el signo del ictus per ser paráula plana acabada en vocal en virtud de la regla mes amunt sentada de que son planas las paráulas en que la sílaba ictual está seguida de un grupo de dos vocals.»

«Si aquèsta combinació sèptima tingués al seu detrás y còm final de la paráula una consonant distinta de la *n*, de la *s*, y de *ns*, v. gr., *biscuit*, no dèu escríures l'accent segóns la regla general donada pera las ictiúltimas, ja que acaba en consonant. No hi tocaríam rès, no obstant, perquè observantse la regla especial que sentarèm en la combinació següent ja no hi hauria llòch a crèurer que hagués de llegirse *biscuít*; y tampòch podria crèures que s' hagués de pronunciar *bíscuit*, tota vegada que ab aquèsta última pronunciació la paráula seria plana acabada en consonant y còm a tal hauria ja de portar escrit el signo del ictus segóns la regla general de las planas.»

«En la octava combinació (dos absorbibles sent fòrta la segona) si la paráula acaba en el mateix grupo de vocals o en *n*, *s*, o *ns*, v. gr., *produhí*, *traduhín* (per ne *traduhí*), *deslluís*, *traduhíns*, segóns la regla general de las ictiúltimas deurá pintarse l'accent, y còm pintantse l'accent no pòt havèrhi duptes en cuant a la pronunciació, rès hi tocaríam. Si detrás d'aquèsta combinació còm a final de la paráula hi hagués una consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns*, v. gr., *desllúit*, escriuríam l'accent, perquè, si be es cèrt que per la regla general sobre ictiúltimas no deuria pintarse dit signo per tractarse de una ictiúltima acabada en consonant, si deixéssim d'escríurel aquí, se podria duptar si dèu pronunciarse *deslluít* o *desllúit*, ja que ab aquèsta última pronunciació la paráula també seria ictiúltima acabada en consonant. Hi ha completa analogia entre lo que dièm aquí y lo que havèm dit en la combinació sexta del cas primer.»

"**Cas cuart,** o siga cuán no hi ha cap altre sílaba després del grupo ictual compòst de mes de dos vocals. En aquèst cas escriuríam el signo del ictus sempre mènos cuán acabant la paráula en consonant distinta de la *s*, de la *n* y de *ns* la fòrsa de la pronunciació recaigués en la última o en la única absorbent del grupo. Aquèsta regla en algúns cassos no s'aparta de lo que havèm dit fins aquí si fèm no mes una sòla suposició, si suposèm ser una consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns*, la *u* o la *i* en que terminan els grupos de que parlèm cuán están compòstos de cuatre vocals.»

«En efecte, en els grupos en que hi ha cuatre vocals (mes no creyèm que's tròbin may juntas en una mateixa paráula) la última será o be una *u*, v. gr., *refèyau* o be una *i*, còm ho veyèm en *esquèyahi*. Si suposèm que aquèsta *u*, y aquèsta *i*, son una consonant distinta de la *n*, de

la *s*, y de *ns*, tindrèm que *refèyau* será igual a *refèyam* y que *esquèyahi* será igual a *esquèyam*, es a dir, que tindrèm paráulas planas acabadas en consonant, paráulas per lo mateix que haurian ja de portar escrit el signo del ictus segóns la regla general pera las planas.»

«Per altre part, y això es lo que mes ens interèssa, sentant la regla especial tal còm la deixèm sentada, no podrá tenir llòch la perplexitat del lector. *Enjoyat*, particip de pretèrit, encare que vagi sense accent per tractarse d'una paráula acabada en consonant distinta de la *n*, de la *s* y del grupo *ns*, carregant la fòrsa de la pronunciació en la última absorbent del grupo, no pot confondres ab *enjòyat*, segona persona del imperatiu ab el pronòm *te* afixat, perquè aquèst imperatiu deurá portar escrit el signo del ictus per no reunir las dugas condicións que hèm posat en la regla especial, tota vegada que encare que acabi la paráula en consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns*, la absorbent fòrta no es la última del grupo. Y aquí pòt notarse còm sense fer suposició de cap mèna, també la regla especial de que tractèm está conforme ab las generals pera las planas y ictiúltimas, ja que segóns ditas reglas generals *enjòyat*, imperatiu, deuria igualment acentuarse per ser plana acabada en consonant y *enjoyat*, particip del pretèrit, per ser ictiúltima acabada en consonant no dauria portar escrit el signo del ictus.»

«Tampòch sentada aquèsta regla especial podrá duptar el lector cuán tròbi dugas absorbibles contíguas si ha de carregar en la una o en l'altre la fòrsa de la pronunciació, perquè cualsevulga de ellas sent fòrta haurá de portar pintat el signo del ictus: cuán tròbi la paráula *endúyau* l'accent escrit sobre la *u* primèra li impedirá pensar si es una dicció simètrica de *relluíau*, li impedirá pensar si ha de pronunciarla *enduíau* y cuán tròbi escrit *relluíau* per la mateixa

rahó no podrá crèures que haja de acentuar la *u* primera a imitació de lo que succehèix en *endúyau.*»

«Resumint: las reglas especials sentadas pera 'ls casos de ser ictual el grupo de vocals en paráulas polissílabas derivan de una de las très cáusas següents:»

"**Primera cáusa.** — Presentarse dos vocals contíguas que forman sempre una sòla sílaba siga ictual la una o l'altre. Aquèstas vocals contíguas, que han de ser absorbibles abdós, pòden trobarse seguidas de una sílaba final de la dicció. En tal cas hauria de suprimirse sempre el signo del ictus acabant la paráula en vocal, *n*, *s* o *ns*. No obstant, a fi de que puga sabèrse sobre quina de las dos vocals components de la sílaba ictual recau la fòrsa de la pronunciació, nosaltres escriuríam dit signo cuán fos fòrta la segona, deixant de escríurel no mes cuán fos fòrta la primera. Per això escriuríam *cuina* sense accent y *ruído* acentuat. Pòden ditas vocals contíguas no tenir al detrás seu cap mes sílaba de la mateixa paráula. Si detrás seu tampòch tenen cap consonant (la *n*, la *s* y el grupo *ns* no 's tenen en compte), interpretant còm se dèu la regla general de las ictiúltimas, nosaltres escriuríam el signo del ictus tant si la fòrsa de la pronunciació recau en la una còm en l' altre de ditas vocals, per mes que això no 's fassi, per mes que s' escriga solsament el dit signo cuán l' accent recau en la segona de las vocals del grupo. Si detrás del grupo y per final de la paráula hi ha una consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns*, segóns la regla general de las ictiúltimas no deuria pintarse l'accent tant si aquèst recau en la una còm en l' altre de las vocals del grupo. No obstant, nosaltres pintaríam dit signo cuán l' accent recaigués en la segona de las vocals del grupo ab el fi de que 'l lector puga sempre sabèr de cèrt en quina de las ditas vocals contíguas ha de carregar la fòrsa de la pronunciació.»

“**Segona cáusa.**—Havèrhi dugas vocals contíguas que si be formarán o deixarán de formar una sòla sílaba segóns que siga fòrta la una o l’altre, no obstant, en cualsevulga de ellas en que ’s carrègui la fòrsa de la pronunciaciació, la paráula será igualment plana o igualment ictiúltima. Cuán siga plana, si detrás del grupo hi ha una sòla sílaba acabada en vocal (la *n*, la *s*, y *ns* finals no ’s tenen en compte) segóns la regla general pera las planas no hauria de pintarse l’ accent en cap cas, això es, tant si la fòrsa de la pronunciació ’s carrèga en la una còm en l’ altre de las vocals del grupo. No obstant, nosaltres pintaríam dit signo cuán la vocal fòrta fos la segona de ditas concurrents; aixís escriuríam *vehína* ab accent, mentres que escriuríam *reina* sense acentuar».

«Si la paráula fos ictiúltima acabada en consonant distinta de la *n*, de la *s* y de *ns*, per la regla general sobre aquèsta classe de paráulas no s’ hauria de pintar el signo del ictus en cap cas, això es, tant si l’accent recau en la una còm en l’altre de las ditas vocals del grupo. No obstant nosaltres pintaríam l’ expressat signo si la vocal fòrta fos la segona de las concurrents; aixís escriuríam *rahím*, ab accent al pas que escriuríam *arcaich* sense tal signo. Si sent la paráula ictiúltima acabés en vocal o en *n*, *s*, o *ns*, segóns la regla general de las ictiúltimas ben interpretada, còm dèyam mes amunt, hauria de pintarse el signo del ictus fos la que fos la vocal fòrta. Això no ’s fa, però nosaltres ho faríam, acentuant no solsament *vehí*, sinó també *gripáu;* y ho faríam això ja per la rahó que acabèm de exposar, ja també perquè si deixéssim de pintar el signo del ictus cuán es fòrta la absorbent seguida de absorbible, podria confondres la paráula ab una altre que tingués detrás de la sílaba fòrta un grupo de dos vocals. En efecte, si escrivíssim *gripau* sense accent, còm

en el cas de que hagués de carregarse la fòrsa de la pronunciació en la *i*, tampòch deuria pintarse el signo del ictus per tractarse de una paráula plana acabada en vocal (vègis la regla mes amunt sentada dient que cuán la sílaba ictual va seguida de un grupo de dos vocals que terminan la paráula aquèsta será plana) tindríam que el lector podria trobarse sense sabér si dèu pronunciar *grípau* o *gripáu*.»

“**Tercera cáusa.**—Presentarse paráulas que serian planas acabadas en vocal, axò es, de las que no dèuen portar pintat el signo del ictus, tant si 's carrèga la fòrsa de la pronunciació en la sílaba precedent al grupo de vocals còm si 's carrèga en la primera de las vocals del grupo. En aquèst últim cas encare que no deuria pintarse 'l signo del ictus segóns la regla general de las planas, nosaltres el pintaríam pera evitar confosións, pera que puga sabèr, per exemple, el que llegèix o parla si dèu pronunciar *idèa* o *idèa*, *llántia* o *llantía*, axò es, si dèu carregar la fòrsa de la pronunciació en el primer exemple sobre la *i*, o sobre la *e*, y en el segón si dèu carregar dita fòrsa en la *a*, o en la *i*, ja que de abdós maneras serian planas la una y l' altre de las paráulas que acabèm de posar còm exemples.»

«Tenim fins aquí sentadas algunas reglas especials pera ictiúltimas y planas. Las paráulas monossílabas no son ni planas ni ictiúltimas. Que no son planas se vèu no mès tenint present la definició d' aquèsta classe de paráulas, de cual definició se 'n desprèn que tota paráula pera ser plana ha de tenir cuán mènos dugas sílabas. Que no son ictiúltimas ho diu el bon sentit, perquè lo últim suposa sempre quelcòm anterior, una sílaba última suposa que n' hi ha alguna altre aváns.»

«Luego lo dit fins aquí respecte de reglas especials no es aplicable als monossílabs. Axò dònchs, y lo havèr do-

nat al principi d' aquèsta secció una regla general dient que las paráulas monossílabas may portarán pintat l' accent ens obliga are a examinar la influència que 'ls grupos de vocals pugan tenir en la grafia del ictus verbal tractantse de monossílabs.

«En las paráulas monossílabas els grupos de vocals pòden oferir cinch combinacións: primera, obsorbent y absorbible sent fòrta la absorbent, v. g., *pau;* segona, absorbible y absorbent sent fòrta la última, v. gr., *Ció;* tercera, dos absorbibles sent fòrta la primera, v. gr., *riu;* cuarta, dos absorbibles sen fòrta la segona, v. gr., *ruhí*; quinta, absorbent fòrta y dos ó mes absorbibles, v. gr., *trieu, siau.*»

En la combinació primera si la paráula no termina en consonant distinta de la *n* de la *s* y de *ns* no hi ha necessitat de pintar el signo del ictus y podèm escríurer *pau, nòys. llòin, llòins.* No pòt tenir duptes el que llegèixi perquè si l' accent hagués de carregarse en la absorbible no poguènt una vocal d' aquèsta classe cuán es fòrta formar sílaba ab una absorbent hi hauria dugas sílabas; tindríam dònchs una ictiúltima que, per acabar en vocal ó en consonant de las que no 's tenen en compte, segóns la regla general de las ictiúltimas deuria portar escrit el signo del ictus. Luego no veyent escrit dit signo ja está segur el que llegèix de que dèu carregar la fòrsa de la pronunciació en la absorbent. Si la paráula en que hi ha la combinació que examinèm acaba en consonant distinta de la *n* de la *s* y del grupo *ns.* v. gr., *laich*, tampòch hi ha necessitat de pintar l' accent perquè si aquèst hagués de carregarse en la absorbible hi hauria en la paráula dos sílabas per la rahó are mateix exposada de no formar diftòngo una absorbible fòrta y una absorbent; tindríam dònchs una ictiúltima acabada en consonant, que si be per la regla general d' aquèsta classe de paráulas no deuria portar escrit el sig-

no del ictus, nosaltres no obstant li pintaríam aplicant la regla especial donada en la combinació cuarta del cas segón. Luego el no portar escrit el singo del ictus será ja senyal cèrta pel que llegèix de que dèu carregar la fòrsa de la pronunciació en la absorbent.»

«En la combinació segona si la paráula acaba en la mateixa combinació o en alguna de las consonants *n* o *s* o en el grupo *ns* v. gr., *Cio, Sion, brios. tions*, tampòch hi ha necessitat de pintar el signo del ictus perquè si fos fòrta la absorbible, còm aquèsta y la absorbent no formarian diftòngo, hi hauria una plana, que si be per la regla general sobre aquèsta classe de paráulas no deuria portar escrit l'accent, nosaltres no obstant li pintaríam aplicant la regla especial donada pera la combinació quinta del cas tercer. Luego el que llegís no podria tenir duptes: veyent que no hi ha pintat el signo del ictus, sabria que la fòrsa de la pronunciació dèu carregarla, no en la absorbible, sinó en la absorbent. Si la paráula en que s' hi tròba la combinació que están examinant termina en consonant distinta de la *n* de la *s* y del grupo *ns*. v. gr.. *rial* no hi ha necessitat tampòch de pintar l'accent perquè si aquèst hagués de carregarse en la absorbible ja la paráula no seria monossílaba; hi hauria dos sílabas, tindríam una plana acaba en consonant que deuria portar escrit el signo del ictus segóns la regla general de las planas. Luego el lector no veyent escrit l' accent ja sab que dèu fer fòrta la absorbent del grupo.»

«En las combinacións tercera y cuarta pera evitar la perplexitat del lector bastaria sentar la regla especial que acabi còm vulga la paráula 's pinti l'accent cuán siga fòrta la segona vocal del grupo, que s' escriga, per exemple, *riu*, *cuit* y *ruhí*, *lluít*. En aquèstas combinacións no hèm pogut fer còm en las dos precedents. En las pre-

cedents las reglas especials donadas pera ictiúltimas y planas ens han servir pera estalviarnos de pintar el signo del ictus. Aquí no hèm pogut ferho perquè en las dugas combinacións de que tractèm cualsevulga que siga la vocal fòrta sempre tindrèm un monossílab. Però en cambi, aixís còm en la combinació sèptima del cas tercer de las polissílabas al tractar de la combinació tercera que are estèm examinant, hèm dit que sent la combinació final de paráula o acabant aquèsta en alguna de las consonants que no 's tenen en compte, pintaríam el signo del ictus encare que la fòrsa de la pronunciació recaigués en la primera vocal del grupo *(Vilaníu, estíus, espíin, desafíins)*. perquè si no 's fes aixís podria duptar el lector si havia de fer fòrta la primera de las absorbibles o la síłaba anterior al grupo; aquí, còm no hi ha sílaba anterior, no pòt presentarse aquèll dubte del que llegèix y per això pòt donarse la regla de manera que en algúns casos hi hagi l' estalvi de pintar l' accent.»

«Observis que aquèstas combinacións tercera y cuarta dels monossílabs en els casos en que segóns la regla que acabèm de sentar haurán de portar escrit el signo del ictus també l' haurian de portar escrit si 's trobessin en paráulas de mes de una sílaba. En efecte, al tractar de la combinació octava del cas tercer de las paráulas polissílabas hèm vist que per la regla general de las ictiúltimas dèu pintarse l' accent cuán es fòrta la segona absorbible y la paráula termina en la mateixa absorbible fòrta o en alguna de las consonants que no 's tenen en compte *(produhí, deslluís, traduhin. traduhins)*: es igual a lo que fèm aquí acentuant: *ruhí, lluís, fluín, ruhins.* Y en la mateixa combinació octava del cas tercer de las polissílabas hèm vist que en virtut de la regla especial allí sentada havia de escríures el signo del ictus cuán es fòrta la segona absorbible

y la paráula acaba en consonant distinta de la *n*, de la *s* y del grupo *ns* (deslluít): es igual que lo que dièm aquí al proposar que se acentui *lluít.*»

«En la combinació quinta no dèu escríures el signo del ictus perquè si aquèst recaigués en alguna de las absorbibles tindríam una paráula dissílaba, que hauria de portar escrit l'accent segóns la regla especial donada pera el cas cuart de las paráulas de mes de una sílaba. Luego el lector no podria duptar: no veyent escrit l'accent, això seria senyal de que havia de carregar la fòrsa de la pronunciació en la absorbent.»

«Això es lo que 'ns sembla deuria reformarse en la grafia del ictus verbal. Las reformas las proposèm partint de un principi molt senzill. Creyèm que de las diferentas maneras de pronunciar una paráula segóns que 's carrègui la fòrsa de la pronunciació en la una o en l'altre de las sevas vocals, sòls dèu deixarsen una en que 'l signo del ictus s' hi sobrentengui escrit, perquè si se 'n deixessin dos o mes, allavòras ve la perplexitat del que llegèix o parla, perplexitat que dèu procurarse evitar a tot còst.»

«Are be, si volguessin inclòures las reglas especials que acabèm de proposar en las generals aváns sentadas, haurian de formularse aquèstas del mòdo següent:»

"**Regla pera 'ls monossílabs.**—Aquèsta classe de paráulas no mes portarán escrit el signo del ictus si haventhi un grupo de dos absorbibles fos fòrta la segona de ellas acabi còm vulga la paráula, v. gr., *riu*. *cuit*, *siau*, *ruhí*, *lluít*. *Lluís.*»

"**Regla pera las ictiúltimas.** —Aquèsta classe de paráulas no portarán escrit el signo del ictus cuán terminin en consonant, v. gr., *castell.* No obstant s' escriurá dit signo cuán aváns de la consonant final hi ha un grupo de absorbent y absorbible, o dos absorbibles, carregant la

fòrsa de la pronunciació sobre la última vocal del grupo, v. gr., *rahím*, *deslluít*. Las ictiúltimas que terminan en vocal còm, per exemple, *cantará*, portarán sempre escrit el signo del ictus, ab el ben entés que si en la sílaba última hi èntran dos vocals se pintará 'l signo del ictus sobre cualsevulga de ditas vocals en que hi recáigui la fòrsa de la pronunciació, v. gr., *paláu*, *vehí*, *estíu*, *destruhí*.»

"**Regla pera las planas**.—Aquèsta classe de paráulas portarán escrit el signo del ictus sempre que acabin en consonant, v. gr., *Cristófol*. Si terminan en vocal per regla general no portarán pintat l'expressat signo, v. gr., *cistella*. No obstant portarán escrit el signo del ictus aquèsta classe de paráulas planas: primer, cuán la vocal fòrta siga una absorbible precehida de un'altre absorbible o de una absorbent y seguida de una sílaba final de la dicció, v. g., *ruído*, *vehína*; segón, cuán la vocal fòrta siga absorbible, siga absorbent, está seguida de una absorbent que termina la paráula, v. gr., *tía, idêa*.»

«Ademés, còm a regla especial aplicable a las ictiúltimas y a las planas deuria sentarse la següent: «Cuán no hi ha cap sílaba de la mateixa paráula detrás de un grupo ictual de três o mes vocals s' escriurá el signo del ictus no sent que la paráula acabi en consonant y recáigui la fòrsa de la pronunciació en la última o única absorbent del grupo.»

«A mòdo de complement d'aquèstas cuatre reglas que quedan exposadas se n' hauria de sentar un'altre dihent: «Las consonants *n*, *s* y *ns* cuán son finals de paráula 's tenen per no existents.» Nòtis que aquèsta regla de rès serviria si tretas las finals que acabèm de anomenar hi quedés encara còm final de la paráula algun' altre consonant, v. gr., *cadarn*, *palèts*, *ivèrns*. Per això farèm observar, encare que fins a cèrt punt no caldria perquè 'l lector ab

el seu bon sentit ja ho haurá comprès aixís, farèm observar que en el llarch análisis que hèm hagut de fer pera arribar a sentar las reglas sobre monossílabas, ictiúltimas y planas al posar per condició en cada una de las combinacións allí examinadas que la paráula terminés o no en *n*, *s* o *ns* hèm volgut referirnos als casos en que aquèstas consonants finals están inmediatament precehidas de una vocal.»

Tinguis en compte per últim que pera estar complèrta la grafia del ictus verbal, a las cuatre reglas que tractan de paráulas monossílabas, ictiúltimas y planas y a la que acabèm de formular relativa a las consonants finals, hauria de afegirshi l' altre regla referent a esdrújulas y sobresdrújulas que havèm sentat al principi d' aquèsta secció.

«Confesèm que la grafia del ictus verbal no 'ns ha surtit tan senzilla còm haríam desitjat; però encare que siga quelcòm complicada ens sèmbla que evita la perplexitat del que llegèix o parla en cuant al mòdo de pronunciar, objecte que havèm tingut present avàns que tot en el nòstre treball. Per altre part creyèm que ningú voldria aquí la senzillès resultant de escríurer el signo del ictus en cada paráula sobre la sílaba o vocal corresponent. Precisament las reglas en aquèst punt se buscan y 's donan pera estalviarli tantas vegadas còm siga possible al que escriu el tenir que pintar dit signo.»

«Desde aquèst punt de vista tal vegada hauria sigut millor que al donar la regla de no considerarse escrits cèrts finals de paráula n' haguéssim exclòs el grupo *ns* en el cas de que tal grupo representi 'l plural de nòms, perquè acabant en la nòstra llèngua en *ns* el plural de molts nòms que en el singular son paráulas ictiúltimas acabadas en vocal, aixís, considerant no escrit el grupo *ns* en tots els casos, s' haurán de pintar molts accents que de l' altre manera no

haurian hagut de pintarse. Cònsti que no hèm restringit la regla de considerar no escrit el grupo *ns* perquè una restricció semblant obligaria a tenir en compte en el moment de escríurer si la paráula que s' escriu es un vèrb o un nòm, y sabèm per esperiència que cuán está un escrivint no es bò que haja de tenir al cap còsas que 'l pugan distrèurer del assumpto que tracta.

Aquèsta era la grafia del ictus verbal que en el indicat borrador proposávam. No 'ns satisfèya del tot: trobávam que la fèyan complicada las excepcións ab que havíam hagut de limitar las reglas generals; ens dolia que pera aplicarla fos precís el coneixement de una pila de còsas que de cap manera 's necessitan pera exposar lo que un sent y pènsa; no 'ns agradava havèr tingut que basar las anomenadas reglas especials en principis de silabisació que distan molt de ser unánimament admèsos. Per últim, sent nosaltres partidaris de que en els escrits catalans las paráulas estrangeras s' escrigan en grafia catalana, ens sabia greu havèr tingut de recórrer en cèrts casos al argument de que en el idiòma nòstre no s' hi tròban paráulas de tal o cual mèna: vèyam que per aquèst costat podria calificarse de deficient la nòstra grafia del ictus verbal; que podia dirse de ella que no servia pel cas de presentar las paráulas estrangeras que haguessin de escríures en grafia catalana las combinacións de vocals y de sílabas que no presentan las paráulas del catalá.

Pera vèurer de evitar semblants inconvenients ens enlayrárem una mica, treguérem el cap pel damunt dels convencionalismes que servèixen de base en aquèsta matèria, y, ovirant nous horizonts, comprenguérem que era precís rómprer els motllos vells, deixarnos de sílabas y fundar la grafia del ictus verbal sobre unas altres bases.

La base nòva que adoptèm son las vocals. Si pòt ha-

vèrhi controvèrsia sobre el número de sílabas de que cònsta una paráula no n' hi pòt havèr sobre el número de vocals que una dicció conté. Sustituim dònchs la base *sílaba* per la base *vocal* perquè aixís el sistema será molt mes senzill y la aplicació de las sevas reglas no oferirá las dificultats que avuy se oferèixen per ignorar de vegadas si dos o mes vocals juntas forman o no una sòla sílaba. Però casi podria dirse que a la indicada sustitució 's reduèixen totas las reformas que en aquèst punt introduim.

En efecte, aixís còm en el sistema avuy vigent se distingèix entre monossílabs y polissílabs, nosaltres distingim entre paráulas que tenen una vocal sòla y paráulas que tenen dos o mes vocals.

Cuán en la paráula no hi ha mes que una vocal, sobre aquèsta 's carrèga la fòrsa de la pronunciació. Per mes que ho diguin personas que 'ns merèixen tot el respecte. may ens convencerèm de que hi haja monossílabs sense accent (atònichs). Podrá succehir que una paráula representi una idèa molt secundária y que per tal motiu 'l seu accent ens passi desapercebut, còm ens hi passa al mitj del dia el reflèxo de la lluna; però això no vòl dir de cap manera que aquèlla paráula no tinga accent. Si no 'n tingués no seria una paráula entera: seria part integrant de un'altre. Are be, las paráulas que tenen una sòla vocal ¿haurán de portar pintat el signo del ictus verbal? Aquèstos signos se pintan a fi de que 'l lector sápiga sense duptes en quina de las várias vocals de la paráula dèu carregar la fòrsa de la pronunciació. Si la paráula no te mes que una vocal, el dupte no pòt presentarse; luego es inútil pintalshi a las tals paráulas el signo del ictus. Ja tenim una regla pera la grafia del ictus: «en las paráulas que tingan una sòla vocal may s' hi pintará l' accent.»

En el cas de havèrhi en la paráula mes de una vocal

pòden sentarse très reglas ben senzillas que no han de tenir cap excepció.

Regla primera: cuán la fòrsa de la pronunciació 's carrèga en la última vocal de la paráula si aquèsta acaba en consonant no s' escriurá el signo del ictus; en cas contrari, o siga acabant la paráula en dita vocal, el signo del ictus s' escriurá, v. gr., *agut, capó.*

Regla segona: cuán la fòrsa de la pronunciació 's carrèga sobre la penúltima vocal de la paráula si aquèsta termina en un' altre vocal no s' haurá de pintar el signo del ictus; en cas contrari, o siga terminant la paráula en consonant, el signo del ictus deurá pintarse. Exemples, *tia espera*, *crídal.*

Regla tercera: cuán la fòrsa de la pronunciació 's carrèga en la vocal antepenúltima o en alguna altre vocal anterior a n' aquèsta, s' escriurá sempre el signo del ictus v. gr., *hipèrbaton*, *cómpratelhi.*

Aquèstas très reglas tan senzillas, si 's vòl, pòden formularse de un' altre manera. Calificant de ictiúltimas, planas, esdrújulas y sobresdújulas las paráulas segóns que la fòrsa de la pronunciació 's carrègui sobre la última, la penúltima, la antepenúltima o la de mes enllá de las sevas vocals, pòt dirse: en las esdrújulas y sobresdrújulas s' escriurá sempre el signo del ictus; en las planas sòlsament cuán la paráula acabi en consonant y en las ictiúltimas no mes cuán la paráula termini en la mateixa vocal sobre la que 's carrèga la fòrsa de la pronunciació.

Hèm dit que aquéstas très reglas últimas no han de tenir cap excepció, y en efecte: encare que pera ahorrar el tenir que escríurer signos del ictus s' admetés, còm nosaltres admetríam, que no 's tingan en compte las llètras finals de paráula de que 's parla mes amunt, finals que son la *s* y la *n* y el grupo *ns*, això no constituèix mes que una re-

gla que deuria sentarse avàns de las altres très últimas que acabèm de exposar. De mòdo que tota la grafia del ictus está continguda en las cinch reglas següents.

1.ª En las paráulas que tingan una sòla vocal may s' hi pintará l' accent.

2.ª En las paráulas de mes de una vocal se tindrán per no existents la *n* y la *s* y el grupo de consonants *ns* cuán sigan finals de dicció.

3.ª En las ditas paráulas de dos o mes vocals cuán son ictiúltimas s' hi pintará l' accent si terminan en la mateixa vocal sobre la que 's carrèga la fòrsa de la pronunciació; en cas contrari, o siga si terminan en consonant, l' accent no s' escriurá.

4.ª En las pròpias paráulas de mes de una vocal cuán son planas si terminan en consonant s' hi pintará l' accent; en cas contrari, o siga si terminan en vocal, l' accent no s' escriurá.

5.ª En las mateixas paráulas de mes de una vocal cuán son esdrújulas o sobresdrújulas s' hi pintará sempre l' accent cualsevulga que siga la llètra en que terminin.

Ab aquèstas cinch reglas tan senzillas que estarian al alcáns de tothòm n' hi hauria pròu pera tenir del ictus verbal una grafia complèrta que 'ns permeteria sabèr còm pronuncia cada autor cèrtas paráulas de pronunciació vária o duptosa, ens permeteria sabèr per exemple, si está en el ánim o intenció del que escriu que 's llegèixi *renúncia* o *renuncia: sentència* o *sentencia; anúncia* o *anuncia; diferència* o *diferencia*, etc., etc. Es clar ademés que cuán se tractés de paráulas distinctas que sòls se diferencian en el accent o ictus verbal sabríam per mèdi de tal grafia si l' autor ha empleat la una o l' altre de aquèllas paráulas (táula y taula, Páula y paula etc), cuán avuy si no fos el sentit de la oració costarian molt de distingir en els escrits semblants pa-

ráulas donada la anarquia que regne en aquèsta matèria de la grafia del ictus verbal.

Pòt ser las reglas que acabèm de sentar podrian defensarse també dihent que ab ellas se deurán pintar mènos signos del ictus verbal dels que avuy 's pintan. Deixant de pintarse l' accent segóns ditas reglas en el singular y en la tercera persona del plural dels imperfets de indicatiu dels vèrbs de la segona y tercera conjugació (temia, temias, temia, temian, llegia, llegias llegia, llegian, etc.) y en el singular y en la tercera persona del plural de la primera forma del imperfet de subjuntiu de tots els vèrbs (portaria, portarias, portaria, portarian; venceria, vencerias, venceria, vencerian; fugiria, fugirias, fugiria, fugirian, etc.,) y sent aquèstas formas verbals de us tan frecuent pòt ser si que vindria a resultar que ab el nòstre sistema no s' haurian de pintar tants accents còm seguint las reglas que donan las gramáticas mes en bòga. Pòt ser en aquèsta mateixa òbra escrita seguint respecte de la grafia del ictus las reglas que deixèm esposadas hi trobaríam un estalvi de gran nombre de accents. Però tinguis en compte que el nòstre sistema el defensaríam encare que no portés aquèst ahorro de signos, encare que practicantlo haguessin de escríures mes accents dels que avuy 's pintan. Lo interessant en aquèst punt es trobar o establir reglas senzillas que estigan al alcáns de las inteligèncias mènos despèrtas o cultivadas. ¿Per ventura el que s' haguessin de pintar uns cuants accents mes no estaria compensat y de sobres estalviant el temps que avuy 's pèrt en apèndrer y recordar las reglas complicadas sobre la grafia del ictus verbal? Cuán la Acadèmia de llèngua espanyòla, adoptant el pensament del cardenal Romo, proclamá que no 's tinguessin per escritas la *n* y la *s* finals de paráula ¿va detenirse aquèlla sábia Corporació pel temor de que sentant la regla dita en absolut—únich

mòdo de ferla senzilla—haguessin de pintarse algúns milers mes de accents que avàns no 's pintavan?

Podrán presentarse casos en que conforme a las reglas que acabèm de donar s' haja de pintar el signo del ictus sobre una vocal de sò clar. Las vocals de sò clar, còm hèm dit en la secció corresponent, venen indicadas pel accent grave. Luego en dits casos la vocal hauria de portar pintats dos accents: el grave, índice del sò clar, y l' agut, signo del ictus verbal. En casos semblants proposaríam que s' escrigués sobre la vocal el circunflèxo: fos el que fos l' ofici d' aquèst signo entre 'ls grechs; encare que allí servís pera indicar que en una mateixa síl·laba el tò pujava y baixava, al cap y a la fi es un compòst dels accents agut y grave de que parlèm. Per lo tant, escriuríam *capitâ*, en llòch de *capitá* que avuy tothòm escriu y escriuríam *entês*, *ressô* en comptes de *entés*, *ressó* que escríuen uns y de *entès*, *ressò* que escríuen altres.

Es veritat que tractantse de la *a* si 's volgués no hi hauria necesitat de pintar en els casos referits l' accent grave, índice de que la vocal es clara, perquè ja hèm dit que la *a* ictual o fòrta sempre tindrá aquèst sò. Mes alashòras se 'ns hauria pogut dir que indicant l' accent agut en tals casos, encare que fos per reflexió o deducció, el sò clar de la *a*, venia dit accent a desempenyar dos oficis, el de marcar el ictus y el de indicar el sò clar de la vocal. Això volíam evitarho de totas maneras. Per falta de cuidado o poca reflexió al accent agut voldrian férseli desempenyar molts oficis: el fa servir tothòm pera marcar ahont se carrèga la fòrsa de la pronunciació; el fan servir algúns escritors (vègis lo dit en la secció dels sòns emèsos) pera representar el sò fosch de la *e* y de la *o*: el voldrian fer servir altres (la Gramática de Bofarull y Blanch) pera distingir els homònims y fins els semihomònims; l' indican

algúns còm a signo pera conèixer cuán dos vocals juntas no forman diftòngo. De manera que si nosaltres li atribuíssem per deducció l'encárrech de significar que es clar el sò de la *a* ictual, tindríam que, admetent còm si fossin bònas totas las prácticas y opinions referidas, el mencionat accent desempenyaria cinch oficis diferents.

Còm ja s' ha pogut vèurer, hèm procurat no atribuir may mes que un sòl ofici a cada signo; ja al tractar dels sòns vocals emèsos hèm dit que una de las rahóns que teníam pera no admètrer que 'l accent agut indiqués el sò fosch de las vocals, era el fugir de que un matèix signo desempenyés dos oficis distincts. Dònchs be, consecuents aquí ab aquèsta manera de mirar la cuestió, dièm també que s' escrigui 'l circunflèxo sobre la *a* ictual encare que això repòrti un xich mes de treball al que escriu: no volèm que ni sisquiera per deducció desempenyi l' accent agut un doble ofici. Per altre part dient que no 's pinti l' accent grave sobre la *a* que pòrta escrit l' accent agut temeríam que 'ls mènos enterats de gramática vinguessin a crèurer que l' accent agut era en tots els casos l' encarregat de indicar el sò clar de las vocals.

Avuy els que pintan l' accent grave en las *es* y *os* claras. cuán segóns las reglas que ells observan hauria de haverhi escrit sobre una *e* o sobre una *o* de aquèsta mèna 'l signo del ictus se l' estalvian: escríuen no mes l' accent grave, índice del sò clar. Nosaltres mateixos en la present òbra hèm seguit aquèsta práctia per faltarnos atreviment, per temor de que caigués sobre nòstre l' anomenada de volernos singularisar si empleávam el circunflèxo. Mes una práctica semblant dèu desterrarse perquè a part de fer servir un mateix signo pera dos oficis diferents, te l' altre inconvenient mes gròs de poder contribuir a que s' olvidin las reglas de la grafia del ictus verbal. En efecte, pòt

succehir que 'l que no estiga molt fòrt en gramática veyent escrit, per exemple, *empèndrer* sense l' accent agut, crèga que no dèuen acentuarse las planas acabadas en consonant, còm ho es *compèndrer*, y que consecuent ab aquèsta idèa escriga luego sense 'l signo del ictus paráulas tals còm *ésser, córrer, húsar*, *títol*, etc.

CONCLUSIÓ

Hèm acabat de exposar las reformas que voldríam 's fessin en la grafia elemental del nòstre idiòma. Totas ellas s' encaminan, còm s' ha pogut vèurer, a que aquèsta part de la gramática dintre de la seva esfera vinguès a ser pera tothòm una espècie de registre de fonògraf. Axís còm el fonògraf de un mòdo automátich resseguint el seu punxó las marcas que sobre la cinta quedaren imprèsas cuán els sòns foren registrats reproduèix altre cop els matèixos sòns, aixís també ab la nòstra grafia elemental els sòns registrats en un escrit els reproduèix cualsevulga persona còm si diguéssim de una manera automática, això es, sense apèndrer mes que 'l valor absolut de las llètras y dels altres pòchs signos grafichs que havèm vist y esplicat.

Creyèm que aquèst es el camí que dèu seguirse si 's vòl anar cap el perfeccionament. Fou una revolució colossal l' invent del alfabèt; mes si 's desitja que aquèlla trascendental reforma dongui tot el seu fruyt, es precís anar de una vegada a la escriptura rigorosament fonètica, es precís trèurer de la escriptura actual totas las reminiscèncias de mòdos de escríurer anteriors, es precís fer desaparèixer lo de havèrhi signos que representin mes de un sò y sòns que estigan representats per mes de un signo; es

precís que cuán se tracti de la emissió dels sòns no hi haja mes que un convencionalisme: el de que cada só estará representat sempre per un sòl y exclusiu signo.

Hi ha pòbles que tenen dugas pronunciacións: una pera las situacións solèmnes y un' altre pera las situacións ordinarias. Aixís els francèsos en la primera de ditas situacións en pronuncian de las paráulas cèrtas llètras finals que deixan cáurer en las convèrsas familiars; els inglèsos en las situacións solemnes donan a n' els sòns un altre matís del que 'ls hi donarian en el sí de las familias o entre amichs. Convencionalismes tals no sabèm explicánsels. Trobém sumament ridícol que dugas o mes personas convèrsin amigablement en el saló de conferèncias del Congrés o del Senat, per exemple, pronunciant las paráulas de cèrta manera y que aquèllas mateixas personas, entrant luego al saló de sesións, pera parlarse hajan de pronunciar allavòras las paráulas de un mòdo diferent. Ens sèmbla massa comèdia.

Per fortuna no tenim en el nòstre idiòma mes que una pronunciació; pero si tinguéssim axò que acabèm de veurer tenen els francèsos y els inglèsos, no duptaríam ni un instant en aplicar igualment el nòstre sistema de escríurer tal còm se pronuncia, atenentnos pera escríurer a la pronunciació ordinaria.

Per mes que ab lo dit fins aquí havèm exposat ja tot lo que teníam pensat referent al mòdo de escríurer la llèngua catalana, ens semblaria que 'l nòstre treball no quedava terminat del tot si no hi poséssim la una al costat de l' altre pera que pugan ser comparadas, las dos grafias elementals, la que avuy generalment s' observa y la que nosaltres proposèm. Ens servirá pera tal objecte un sòlt que trobèm avuy mateix en un pariòdich catalá. Pera que's pugan vèurer millor las diferèncias, farèm còm se fa en

cèrtas traduccións: dividirèm la página en dugas columnas y en cada una de aquèstas hi haurá el sòlt a que ens referim en grafia distinta. Diu aixís l' esmentat sòlt.

La mestressa d' una cotxería de lloguer va donar part ahir de que 'l dia 23 se li havía presentat un subjecte llogantli una tartana y un ' aca, devent sens dupte empendre un viatge molt llarch perque aquesta es l' hora en que encare no han tornat ni home, ni vehícul, ni aca.

Lo més probable es que al tornar s' haurán equivocat de casa.

La mastrèsa då una cutxaria de yugé bà dunâ pàrt aí da cè ål dia 23 sa li abia prazantàt un subjecta yugànli una tartàna i unå àca dabén sens dupta 'mpèndra un biàtja mol yàrc parcè åcèstå es lå òra an cè åncàra no àn turnàt ni òma ni baícul ni àca.

Lu mes prubàpblå es ca'l turnâ sa 'urân acibucàt da càza.

Comparant aquèstas dos maneras de escríurer 's podrá vèurer que no hi ha motiu pera tèmer lo empèndrer las reformas que preposèm, creyent que serán insuperables las dificultats del tránsit del un al altre sistema. No hi ha aquí dificultats insuperables, ni sisquiera de molta importáncia; però encare que fos això últim, recordarèm lo que hèm dit en el pròlech: estèm obligats a mirar per las generacións venideras. ¿A que 's dèu la facilitat ab que 'ls nòstres fills amidan y pesan pel sistema mètric decimal, sinó al treball que 'ns várem imposar de acostumarnos a n' aquèst sistema els que pesávam, medíam y contávam seguint els sistemas antichs?

No s' ha de créurer per això que 'ns fèm la ilusió de que siga admèsa totalment y tot seguit la nòstra grafia elemental. Deixant de banda lo molt que còsta desterrar una rutina, estèm plenament persuadits de que las solucións aquí

proposadas no serán en tots els casos la única o la millor manera de portar a cap las reformas que en la grafia de la lléngua catalana dèuen ferse. Estèm convensuts de que pera escríurer una òbra que fos el non plus ultra actual en la matèria 's necessitan cualitats que 'ns mancan: desgraciadament nosaltres en disculpa de la temeritat ab què havèm emprès aquèsta òbra sòls podèm alegar el gran amor que tenim a la tèrra catalana que 'ns ha vist nèixer. Aixís es que estaríam contents, donaríam per ben empleats tots els nòstres afanys si vegéssim que personas de major autoritat y competència que las nòstras, després de estudiar ab carinyo aquèst treball per crèurel fill dels mes bòns desitjos. y després de triarne lo que 'ls hi semblés aprofitable se empenyessin en portar lo triat al terrèno de la práctica amparantho ab el prestigi del seu nòm.

INDICE

Planas.

ERRADAS

Página	Linia	Diu	Dèu dir
6	19	lo aquèlls	lo que aquèlls
13	14	predominat	predominant
16	24	ictus	ictus ideográfich
69	7 y 18	sinèresis	síncopas